

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קפ"ה | פרשת בחקותי | תשפ"ד

ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון			זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בנות	גיסת השבת	אית השבת	בנות	גיסת השבת	אית השבת	בנות	גיסת השבת	אית השבת	בנות	גיסת השבת	אית השבת	
20:58	20:22	19:04	20:55	20:25	19:19	21:33	21:11	20:02	22:29	22:20	20:52	

חשיפה: איזה מילים כתב גאב"ד קוממיות זצ"ל על גבי הכתב כשביקשו ממנו לבדוק את כתב ידו בפוליאגראף בעת פרשת יוסלה שוכמאכר... | עמ' כ"א

סגולה: לימוד התורה - סגולה לפתיחת שערי פרנסה | עמ' ב'

אקטואליה: האם אברך כולל הלומד כל היום, צריך בנוסף לסדרי הכולל לקבוע עתים לתורה? | עמ' י"ד

השבוע בגליון:

פנינים ואמרות

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

המלמד שסטר מתוך ריתחא דאורייתא לבולשיביק שהפריע ללימוד

אם בְּחַקְתִּי תִלְכּוּ וגו' (כו, ג). וברש"י שתהיו עמלים בתורה.

סיפר המגיד מישרים הגאון רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל: בבריסק היה מלמד חשוב מאוד שרבי חיים זצ"ל שלח את ילדיו ללמוד דווקא אצלו, אותו מלמד בשעת הלימוד לא הגביה את עיניו, למד ולימד בטעם טוב ובגישמאק מיוחד. הגיע תקופה שהבולשיביקים סגרו את תלמודי התורה, ונאלצו ללמוד במחבוא. יום אחד גילה שוטר את מקום המחבוא בו למדו הילדים עם אותו מלמד, נכנס למחסן, תפס ילד אחד וניסה למשכו החוצה כדי לעצרו בגין לימוד תורה בציבור למען ישמעו וייראו...

המלמד לא הבחין בתחילה, אבל כיוון שהיה בלגן הגביה את עיניו, וראה שוטר מושך ילד, קם ממקומו בחמה שפוכה, מיהר לקראת השוטר, הכה כמה מכות אגרוף, וקרא לו: 'חצוף!'

היה להם ממש נס, השוטר כנראה חשב שזה שד ממש, כי ברוסיה להכות שוטר זה סכנת עונש מוות מייד, והנה הוא מקבל מכות הגונות, השוטר פשוט איבד את הביטחון העצמי, יצא וברח מהמקום, והילדים מיהרו להתפזר.

למחרת שאל אותו רבי חיים: תאמר לי, איך לא היה לך פחד, נכון היה לך נס, אבל איך עשית זאת, להכות שוטר מכות נאמנות.

השיב לו המלמד הצדיק בתום: כנראה שהרב

המגיד מקאזניץ: הלואי נזכה בחיים חיותנו שיתקיים 'והשימותי את מקדשיכם'

והשימותי את מקדשיכם ולא ארית בריח ביחחכם (כו, לא).

לא שמע מה שהיה, היינו באמצע התוספות, הסברתי את התוספות, ממש באמצע.

ובדיק אז, אותו שייגץ נכנס פנימה. וכי הרב שמע כזאת חוצפה להפריע באמצע התוספות!...

חומש המגידים - דברים (עמ' 378)

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ"ד

פניני אביר יעקב עמ' ז'

את הבשר מבלי לאכול. לשאלת ה'אמרי חיים':
מה הוא עושה בבשר הזה, ענה האב, כי חבל
לזרקו, על כן הוא אוכל את זה.

ענהו הרבי בצחות: היו צדיקים כגון הרה"ק
רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע שפירשו את
התוכחה בדרך המלצה לטובה, ובין היתר פירשו
את הפסוק (ויקרא כו, כט) 'ואכלתם בשר בניכם'
בתור סימן ברכה, כי הילדים ינהיגו ביתם בכשרות
בדרך התורה ולהורים מותר יהיה לאכול בשר
בניהם מה שהם מבשלים כי הוא כשר. גם אתם
מקיימים את הפסוק בתור סימן ברכה, כי אתם
אוכלים בשר בניכם מה שהם משאירים.

וסיים בחיוך: אך זה רק סימן ברכה, ומתי
תהיה הברכה עצמה? כאשר אתם בעצמכם תבואו
לטיש!

מאיר החיים - חלק ה' (עמוד דש)

בריה ניהוחכם שלא יהי' עוד נחת רוח כזה, ולזאת
שפיר ביקש המגיד זי"ע שנוכח לזה בזמן קרוב.
ואמרת פירוש זה לפני מרן אבינו הגה"ק זצ"ל
וקלס'.

עטרת ישועה - פר' אחרי

מליצת צדיקים על ואכלתם בשר בניכם...

וְאָכַלְתֶּם בֶּשֶׂר בְּנֵיכֶם וּבֶשֶׂר בְּנֵיכֶם תֹּאכְלוּ (כו, כט).

אחד מתושבי בני ברק התאונן פעם בפני כ"ק
האדמו"ר רבי חיים מאיר מוויזניץ זצ"ל, כי בניו
גורמים לו קצת עגמת נפש בליל שבת קודש, כי
הם ממהרים בסעודה על מנת להגיע לתחילת
עריכת ה'שולחן- הטהור', ולעתים אף משאירים

נראה לרמז מה ששמעתי מאיש אמת אשר הי'
בעצמו אצל המגיד מקאזניץ זי"ע בפרשת בחקתי,
וכאשר קרא את הפסוק הזה אמר בזה"ל, הלואי
נוכח בחיים חיותנו שיתקיים זה הפסוק והשימותי
את מקדשיכם, והוא פלאי.

וכבר אמרתי בזה לפרש דבריו הקדושים על פי
אמרם ז"ל אשר מיכאל כה"ג עומד ומקריב נשמות
ישראל והם עולים לריח ניחוח לפניו ית"ש כמו
הקרבנות (מנחות קי. ובתוס' שם ד"ה ומיכאל,
ועיין בזה"ל ח"ג דף לג.) ונודע אשר גם ע"י אלו
שנהרגו על קידוש השם עולה תענוג וריח ניחוח
למעלה.

וע"ז היתה בקשת המגיד הקדוש ז"ל, ורמוז
זאת בתוכחה - אשר היא מלאה ברכות כמבואר
בספרים - והשימותי את מקדשיכם, היינו, שלא
יהי' עוד הריגת הקדושים מישראל, וזה ולא אריח

סגולת השבוע

לימוד התורה - סגולה לפתיחת שערי פרנסה

בְּשִׁבְרֵי לַכֶּם מִטָּה לָחֶם וְאָפוּ עֶשֶׂר נְשִׁים לַחֲמֶכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד וְהַשִּׁיבוּ לַחֲמֶכֶם בְּמִשְׁקַל וְאָכַלְתֶּם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ (כו, כו).

דברים נפלאים בפסוק זה כתב הרה"ק הרב"ק מדזיקוב זי"ע בספרו אמרי נועם: יש לומר על פי אמרם ז"ל (פסחים סח, ב) הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם,
ופירשו בספרים אשר 'לכם' רומז על פרנסה, ובזכות קבלת התורה ממשיכין פרנסה לכל ישראל, כי אם אין קמח אין תורה (אבות פרק ג משנה יז), וצריך כל אחד
מישראל לזכות לשתי שלחנות שהוא קמ"ח תור"ה העולה עשר"ת בהתכללם יחד בכלל אחד.

והענין מה שעל ידי התורה נמשך פרנסה, הגם שהם דברים רחוקים זה מזה כרחוק מזרח ממערב, ואיך שייך אשר על ידי התורה יתעורר שפע ופרנסה, הלא כל דבר
מעורר בשרשו. אך הענין הוא על פי דברי הגאון מו"ה רבי יונתן אייבשיץ שכתב לאשר בדרך הזה שוים המה, כי מצינו אצל חמדת ממון (קהלת ה, ט) אֶהָב כֶּסֶף לֹא
יִשְׁבַּע כֶּסֶף, וכמו כן בתורה הקדושה כל מה שאדם לומד מתרבה חשקו עוד יותר, ולא תשבע נפשו לעולם. וכיון שהם שוים באיזה דרך, הגם שהם רחוקים, שזו חמדת
הקדושה וזו חמדת גופניות, עכ"ז הוא על דרך אמרם ז"ל אצל ריש לקיש (ב"מ פד, א) התם קרו לי רבי והכא קרו לי רבי, כדאיתא בספרים, על כן התורה מנענעת
השורש להשפיע שפע רב גם בגופניות. וזהו שהבטיח לנו 'בשברי לכם מטה לחם', הגם באם חלילה תראו צוק העתים ודוחק פרנסה, עכ"ז תבטחו אשר על ידי קבלת
התורה בחג השבועות יפתחו שערי פרנסה על ידי התורה.

וזהו 'אָפוּ עֶשֶׂר נְשִׁים לַחֲמֶכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד', רומז על עשרת הדברים, על דרך דאיתא בתיקונים (דף יא ע"ב) נגע בבת וכלל בה כל היו"ד, היינו, על ידי קבלת עשרת
הדברות. 'וְהַשִּׁבוּ לַחֲמֶכֶם', שתחזירו שפע פרנסה, ומפרש הכתוב הטעם מה שיש בכח התורה הרחוקנית להשפיע גם בגופניות, הוא מחמת 'בְּמִשְׁקַל וְאָכַלְתֶּם וְלֹא
תִשְׁבְּעוּ', מחמת שהם במשקל אחד בזה אשר לא ישבע כסף, על כן בכח התורה להשפיע ג"כ טובות עולם הזה אמן עכ"ד הנפלאים.

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

שְׁתֵּהוּ עֲמַלִּים בַּתּוֹרָה:

הפועל תברואה המחייב את כולם בלימוד התורה, הסכיתו ושמעו לסיפור של יהודי פשוט המתחיל את יומו בלימוד דף היומי בשעה שתיים לפנות בוקר, שעה קודם שמתחיל את עבודתו:

האנונימיות היא טבעו הראשון. הענווה היא טבעו השני. הוא אפילו לא הגון לשמו, הנדסה, מחשבים, ועוד לימודים שאיני רוצה להעלות על שפתי כדי לשמור על שיני. מלפנים, שנים רבות, הופנתי למחלקת התברואה על ידי לשכת התעסוקה, וכבר שלושים ושנים שנה שאני מקפץ אחרי רכב הפינוי, ועושה את מה שצריך לעשות.

אני צריך לקום בשלש בבוקר לעבודתי. תשאל את הנהג של ה"פאחא-זבל", הוא יגיד לך.

שלש בבוקר. ואני, אבא שלי נוחו עדן אמר לי, תלמד תורה לפני הכל. משה, תעשה מה שאתה צריך, אבל קודם כל תלמד תורה. אתה מבין? אני רואה שאתה מתחיל להבין. נכון? אז תראה, אבא שלי היה קם בשבע בבוקר והולך ללמוד תורה, אחר כך הלך לעבודה. אבל מה אני יכול לעשות, העבודה שלי מתחילה בשלש בבוקר! אז אני לומד תורה בשתיים בלילה, משכים שעה אחת לפני הזמן ולומד תורה. הדף היומי. לפעמים אני עוד רואה את המניינים המאוחרים של אלה שעוד לא הלכו לישון, כשהם מתכנסים ב"זכרון משה", חלק מהם קבועים, באותה שעה, לא משנה.

העיקר, הבנת? בשתיים בלילה אני פותח את העיניים העייפות שלי, אומר ברכות השחר, ואחר כך אני פותח את הגמרא ולומד את הדף היומי. לפעמים, אגלה לך, אני גם מצליח ללמוד תוספות קטן, בדרך כלל, התוספות שלמעלה, שנגמר אחרי ארבע שורות.

אחרי שעה אני סוגר את הגמרא, נותן לה נשיקה חזקה, ולפני שאני לובש את הכפפות על הידיים, אני מחבק אותה ומחזיר אותה לארון, ואז אני יוצא לעבודה, ואין מאושר ממני עלי אדמות.

אתה מבין, הבנת? אני בטוח! רואים עליך, נכון? אתה יודע מה זה, להיות ה-ר-א-ש-ו-ן שלומד דף היומי?

הוא שפסף את כפות ידיו המיובלות, תחב את משקפיו לעבר עיניו קצרות-הרואי, הטיב את מכנסיו האפורות, הידק את צווארנו הבלה, מחץ את כובעו על קדקדו ונעלם בשקט.

האיש הראשון בעולם שלומד את הדף היומי.

(גליון מאורות הדף היומי)

'העיקר, הבנת? בשתיים בלילה אני פותח את העיניים העייפות שלי, אומר ברכות השחר, ואחר כך אני פותח את הגמרא ולומד את הדף היומי.'

לפעמים, אגלה לך, אני גם מצליח ללמוד תוספות קטן, בדרך כלל, התוספות שלמעלה, שנגמר אחרי ארבע שורות.

אחרי שעה אני סוגר את הגמרא, נותן לה נשיקה חזקה, ולפני שאני לובש את הכפפות על הידיים, אני מחבק אותה ומחזיר אותה לארון, ואז אני יוצא לעבודה, ואין מאושר ממני עלי אדמות. אתה מבין, הבנת? אני בטוח! רואים עליך, נכון? אתה יודע מה זה, להיות ה-ר-א-ש-ו-ן שלומד דף היומי?!

העלה על דעתו שסיפורו יפורסם בפומבי. צנוע, צנוע.

יום אחד, לא סגרירי ולא אביבי, שגרתי לחלוטין, הוא פתח בשיחה עם בן תורה והשיח לפי תומו את אשר על לבו. דבריו היו כה מרגשים בפשטותם, עד שבתום שיחתם, בן שיחו נטל עט ונייר, והעלה על הכתב את אשר שמע. הוא ניסה לכתוב במקומו של האיש הצנוע ששוחח עמו.

הנה הם, המשפטים הללו, פה ולשון לאותו יהודי אנונימי, צנוע ושקט.

למרות שאני נראה איש פשוט למדי, לאט לך רבי מלשפטי.

אמת, אני נושא על עצמי את כל הסיבות שבעולם כדי שתחשבני לאיש פשוט. סקט שחור ומיושן תולה על קדקדי. חולצה משובצת בלויה, מתאמצת להישאר מחוברת לצווארון, מונחת עלי ברפיון.

מכנסי האפורות, לא אכחד, ראו ימים טובים יותר בעבר. כפות ידי, הלא רואה אתה, מיובלות הנה, מחוספסות וגסות. משקפי הישנות תחובות על אפי וקשורות בחוט עבה לצווארי. אין לי כסף כדי לתקן אותם אם הם יישברו, חלילה.

אם לא די בכל אלו, אתה רואה אותי תדיר מהדס אחר רכב התברואה העירוני. אוסף את מה שאחרים השליכו.

אבל, אני הנני, ועודני, ראשון לומדי הדף היומי!!! השומע אתה? ה-ר-א-ש-ו-ן. רבים הם לומדי הדף היומי בכל העולם, נכון? הרבה מאד יהודים. אני הראשון שבהם.

לא, לא. הוא הניח יד כבדה על כתפי, לא הבנת אותי. כשרבי מאיר שפירא ייסד את הדף היומי,

עוד לא נולדתי. אני לא היהודי הראשון שהתחיל ללמוד דף היומי. לא הבנת. אני הראשון שלומד דף היומי. לא הבנת? אם יש לך זמן, אסביר את עצמי.

תבין את הכל.

כבר אמרתי לך, ואם לא אמרתי, אומר עכשיו. מעולם לא למדתי מקצוע

שַׁבַּת שְׁלֵאֲחֵר ל"ג בְּעוֹמֵר בְּמִירוֹן:

סיפור השגחה מופלאה לאדם פרטי ששפך שיחו לפני ה', שיצליח לעשות שבת התאחדות במירון לאחר ל"ג בעומר, ושמע ה' תפילתו, הסכיתו ושמעו:

הדירה. כיוון שאתם באים לשישי-שבת בלי ל"ג בעומר, תקבלו את הדירה במחיר רגיל. כמה? אלפיים שקל בסך הכול".

זאת הייתה הפתיחה למסע המרגש שחווינו. אכן, אלפיים שקל אינם סכום קטן, גם אותו עליי להתאמץ להביא, אבל בהתחשב בכך שחמש עשרה שנים חיכינו לאירוע הזה, החלטתי שאעשה את המאמץ בעזרת ה'.

השלב הבא הוא נסיעה. משפחה גדולה, עם מיטלטלים רבים לחגיגה בל"ג בעומר ולשני לילות, וכמובן כל צרכי השבת, זה עניין לא פשוט. לכאורה עליי להזמין סנדר שייקח אותנו למירון, אבל סנדר כזה לא יקבל רשות לעלות עד להר עצמו, ואנחנו עם מזוודותינו וכל הקטנים והגדולים, נצטרך להיסחב בקושי רב. חשתי מוכך. רציני נסיעה של אח"מ, במחיר של אורח פשוט ולמטה מזה. נתתי צדקה וביקשתי מה' באתה מטבע לשון: "אנא ה', תביא אותי למירון בדרך הכי נוחה והכי זולה".

כהשתדלות, התקשרתי לחברת הסעות שנותנת שירות לכולם בצורה הרגילה. יש לה חניה מסודרת, ויצטרכו לנסוע עם שאטל ממקום החניה עד ההר. אמרו לי להגיע לתחנה ולעשות מה שכולם עושים. שבת? אין להם תשובה בשבילי, אבל אנחנו נותנים צדקה ויוצאים לדרך.

צדקה - אני מתכוון, פרוטות ממש. וכך לאורך כל הדרך. הגענו לתחנת האוטובוסים, כל המשפחה, והנה ניצב שם סנדר גדול, שלא שייך לחברה. הנהג, איש נכה, מחפש משפחה, שתיסע איתו ותשלם לו על הדלק.

המשפחה שלנו עונה בדיוק להגדרה. התשלום על הדלק בלבד נמוך עוד יותר משל נסיעה באוטובוס ציבורי. בטנדר יש תא מטען מכובד בשביל כל החבילות שלנו, ואנו יוצאים לדרך. "אין לי רישיון לעלות להר", אמר הנהג, "אבל יש לי תו נכה, כך שאני מקווה שנסתדר".

הדרך עוברת חלק. הנהג מבקש לעשות עצירה בקבר רבי מאיר בעל הנס, וזו הזדמנות נפלאה בשבילנו להתפלל "אלוק דמאיר ענני". הציון היה ריק. רק המשפחה שלנו הייתה שם, והתפילה שם ריגשה אותנו מאוד.

ממשיכים. מתחילים לעבור במחסומים בואכה מירון. "תתפללו, תתפללו", הנהג מדרבן את כולם. יש לו שיטות איך להתחמק משוטרים: "תגידו 'ואת האנשים אשר פתח הבית הכו בסנוורים... וילאו למצוא הפתח'".

השוטרים בכל מחסום ראו שהנהג נכה, ואפשרו לו לעבור. אבל במחסום השביעי, המפקד התעניין יותר מדי. הוא ביקש לראות רישיון, ואמר: "לכי לעזר מציון".

הנהג לא התייאש. הוא עשה פרסה, ושוב נכנס למירון. כל אותו הזמן דרבן אותנו להתפלל ולומר את הסגולה. נתתי צדקה, והפעם המפקד היה עסוק בשיחת טלפון, והשוטר הצעיר שליידו נתן לנו אפשרות לעבור.

במחסום האחרון שוב עיכבו אותנו, אבל הנהג אמר לשוטר, "אני איש שבור. אני עולה להתפלל אצל רבי שמעון. תן לי את השם שלך, ואתפלל עליך!"

הוא נתן את שמו ושם אימו, ואפשר לו לעבור. ידעתי: זאת לא החוכמה

מספר ר' חיים מאיר פיליפ מירושלים: הסיפור שלי הוא מסוג הסיפורים שאין בהם לא צער ולא צרה, לא גלגול חובות ולא גלגול מחילות, אלא שאיפת לב כמוסה שהתמלאה. לפעמים יהודי חושב: כמה הייתי רוצה לערוך שבת התאחדות לכל המשפחה, להתעלות יחדיו ולצאת מחוזקים יותר ברוחניות ובמשפחתיות, אבל איך אני יכול לעשות זאת, אם אין לי כסף לכך? לפעמים עולה הרצון לפאר את שולחן השבת, לעיתים מבקשים משהו שהוא מעבר לנורמה, וחוששים: שמוא נגזר עליי שלא ליהנות מדברים כאלו? בשביל יהודים טובים כאלו, אני מספר את הסיפור שלי, שכולו שרשרת מאירה של השגחה פרטית.

בן בכור נולד לי ברוך ה', ואחר כך הגיעה שיירה של בנות. ביתי התמלא ברכת ה'. הודיתי לה' בכל לב על מתנותיו היקרות, ילדים בריאים וטובים, ויחד עם זאת, ייחלתי לעוד בן זכר. בין הסגולות שעשיתי, התפללתי אצל רבי שמעון בר יוחאי במירון, והבטחתי שבבוא העת אביא לציון את הבן שייוולד לי לתגלחת הראשונה, לשמחת החלאקה. ואכן, חסדי ה' שלא תמנו, ובן נולד לנו. השמחה הייתה גדולה. והנה, הגיעה העת לקיים את ההבטחה ולעלות למירון עם הילד. אמנם הוא נולד בתמוז, אבל שאלנו את הרבי, והוא אמר שאפשר לעשות את התגלחת כבר ביום ל"ג בעומר.

האושר הרקיע שחקים. אחרי חמש עשרה שנים משמחת החלאקה האחרונה במשפחתנו, אנחנו זוכים לעלות עם בננו ולחגוג עימו בל"ג בעומר! באותה שנה חל ל"ג בעומר ביום חמישי, ואני הודעתי לקול מצהלות בני ביתי, כי לכבוד השמחה הגדולה והנדירה ניסע לל"ג בעומר, ונישאר שם עד אחרי שבת קודש!

לא גביר אני. הדירות לשכירות במירון בל"ג בעומר הן יקרות מאוד, ממש לא בהישג ידי, אולם התפללתי לקב"ה וביקשתי שיעזור לי. הן הוא בעל הבית על הכול, כולל על הדירות. השגתי רשימה של דירות וצימרים להשכרה במירון, אבל לא התקשרתי לאף אחד מהמספרים.

קודם כל עבדתי לחזק את בטחוני בבואה הכול יכול, שאמצא דירה שתתאים לנו. "אנא ה'", כך ביקשתי שוב ושוב, "תוביל אותנו למירון באופן הכי נוח והכי זול". בתחילת השבוע שבסופו יחול ל"ג בעומר, שאלו אותי בבית מה קורה: כבר צריכים לדעת באיזו דירה הולכים להיות. עלה במוחי רעיון, שיתכן מצב כזה, שיהודי ישכור דירה לל"ג בעומר ויעזוב אותה במוצאי היום, וכך אוכל לשכור דירה רק מהלילה של מוצאי ל"ג בעומר עד אחרי שבת. הסיכוי שכך הדירה תושכר במחיר זול יותר, הוא בהחלט אפשרי.

ניגשתי לרשימה וחשבתי: מה הסיכויים להשיג דירה יותר בזול? במרכז הכפר, סמוך לרבי שמעון, או בקצה הכפר? בקצה, הלא כן? ניגשתי לסוף הרשימה, אך אז עצרתי ואמרתי לעצמי: איפה הבטחון שלך? למה אתה מצטמצם ובוחר דירה מסוף הרשימה? היד ה' תקצר? הוא יכול לתת לך את הדירה הכי טובה, ובמחיר הכי טוב!

חזרתי לתחילת הרשימה. ביצעתי שיחת טלפון ועוד אחת. בטלפון השלישי ענה לי בעל הבית בדיוק את התשובה שרציני לשמוע, והרבה יותר מכך: "כן כן. תושב חו"ל שוכר את הדירה לל"ג בעומר בלבד, והוא עוזב בערב. אתם תוכלו לבוא בצהרי ל"ג בעומר ולהניח את המזוודות שלכם במחסן ליד

השוטרים בכל מחסום
ראו שהנהג נכה, ואפשרו
לו לעבור. אבל במחסום
השביעי, המפקד התעניין
יותר מדי. הוא ביקש לראות
רישיון, ואמר: "לכי לעזר
מציון".
הנהג לא התייאש. הוא
עשה פרסה, ושוב נכנס
למירון. כל אותו הזמן דרבן
אותנו להתפלל ולומר
את הסגולה. נתתי צדקה,
והפעם המפקד היה עסוק
בשיחת טלפון, והשוטר
הצעיר שליידו נתן לנו
אפשרות לעבור.
במחסום האחרון שוב עיכבו
אותנו, אבל הנהג אמר
לשוטר, "אני איש שבור. אני
עולה להתפלל אצל רבי
שמעון. תן לי את השם שלך,
ואתפלל עליך!"

בתחנה. כולם יגיעו הביתה. אני מזמין לכאן אוטובוס גם אם יישאר פה רק אדם אחד!" אמרתי לבני משפחתי: "אנחנו לא נדחפים. אנחנו נחכה בסבלנות ונעלה בנחת על האוטובוס האחרון, בעזרת השם!"

אכן, זה לא קרה מיד, אבל היה שווה לחכות. עלינו כמו בני מלכים על האוטובוס האחרון. התרווחנו על המושבים, וכשביקשתי לשלם, התברר שאין באוטובוס מכשיר שקולט רב קו. אי אפשר לתקף. וכשאי אפשר, גם אין חובה. אכן, הכי זול והכי נוח.

לכבוד השמחה קיבלתי מחמי מאתיים דולר. גם אבי נתן לי סכום נאה כאות השתתפות ביום הגדול. אנחנו מגיעים הביתה אחרי האירוע המיוחד, מרגישים שהיה כאן משהו לא רגיל, לטיפה משמיים. ראינו איך ה' השגיח עלינו בהשגחה פרטית מיוחדת, והוליך אותנו מירונה וחזור בצורה נפלאה. אנו מודים כל כך, ואני, ראש קטן, לא יכול שלא לעשות את החשבונות הקטנים, ולבדוק כמה זה עלה לנו. נו, כמה? אני סופר את הכסף שקיבלתי מאבא ומהשווער, מחשב לעומתו את ההוצאות המוקטנות שהיו לי, ומגלה שהכול מסתדר אחד על אחד. לא פלוס ולא מינוס, אלא אפס אחד עגול ומדויק.

כן כן. הכי זול והכי נוח.

ככה, כל כך פשוט, התקיים בנו הפסוק "תתענג על ה' וייתן לך משאלות ליבך". והרי רש"י הקדוש במקום מפרש: "להתענג בתפנוקים על משענתו של הקב"ה". וזה בדיוק הסיפור שלנו. להתענג בתפנוקים.

(גליון השגחה פרטית)

של הנהג, זאת לא החוכמה שלי. אלו הרחמים של הקב"ה.

אנחנו בפנים. על ההר. הנהג לוקח אותנו עד לפתח הדירה שנתחיל לשכור מהערב, ושאת הרשות להניח בה חפצים קיבלנו כבר מעכשיו. הגענו בשעה שלוש וחצי. ההר כולו כלבת אש. ריקודים נלהבים לכבוד התנא האלוקי ממלאים את הרחבות שבאזור הציון. בשלב זה של ההילולא, כבר לא מצטמצמים רק בציון עצמו, אלא רוקדים גם סביב. אנחנו ניגשים לערוך את תגלחת המצווה בהתרגשות רבה, ובני הבית יכולים לעקוב אחרי הנעשה בקלות ובנוחות.

זה היה מעמד מרגש ביותר. בני הקטן קיבל צורה של יהודי, שתי פאות וכיפה, בעיניים זורחות ובהודיה עולה על גדות. תפילות, תפילות, תפילות.

אני צריך לומר לכם מה היה שם במירוץ? מי שהיה שם יודע, ומי שלא היה, לא ידע. זאת היא שמחה שמגיעה מעולם הנשמות, מהיכלות של נגינה ותשובה, דמעות של הודיה ותפילה. טובלים אנחנו שם, בגן עדן של מירון, והכול בנחת. לא ממרהים, לא נבהלים, הרי אנחנו נשארים על ההר הקדוש לשבת קודש.

במוצאי שבת, אפופי רשמים, אנו מעוניינים לחזור הביתה ולנסוע לירושלים. איננו היחידים שנשארו שם; משפחות-משפחות מגיעות אל התחנה. על כל אוטובוס שמגיע, עטים הנוסעים בלהיטות וממרהים להתמקם במושבים פנימה. לא מתאים לי להידחף. גם כאן אני מבקש מה' באותה מטבע לשון ותיקה: "תעזור לנו שנגיע הביתה באופן הכי נוח והכי זול". אני ניגש לאחראי ושואל אותו כמה אוטובוסים הולכים להגיע.

והאחראי עונה לי: "זה לא משנה כמה אוטובוסים. אף אחד לא יישאר

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב •
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

מתחילים
את היום!

בא ההרוג ברגליו:

סיפור השגחה מופלאה לרבה של 'פיאטרה-נייאמץ' שברומניה, רצה להתיר עגונה אך כל פעם כשהגיע לחתום על הפסק התרחשו מניעות שונות:

אברהם מושקוביץ, מהעיר פיאטרה נייאמץ שברומניה, היה בין היהודים שגויסו לצבא הרומני במלחמת העולם הראשונה והוא נשלח לחזית. בתחילה קיבלה רעייתו, שנותרה בביתם עם בנם הקטן, מכתבים תכופים ממנו. כל מכתב נשא עמו אות חיים משדה הקרב והביא פרץ שמחה למשפחה המודאגת.

ביום המיועד באו ללשכתו האלמנה וקרוביה. רבי חיים מרדכי נטל את הקולמוס, טבלו בדיו, וניגש להעלות על הכתב את נימוקי ההיתר. אלא שבטרם השלים הרב את השורות הראשונות נשבר הקולמוס. "האם יש למישהו קולמוס?", שאל רבי חיים-מרדכי את הנאספים. כשנענה בשלילה נאלץ הרב לדחות את המעמד למועד אחר, למגינת לב כולם. כשנקראו שנית, כבר היו הללו מצוידים בעטים לכל צרה שלא תבוא, ובלבד שהאישה תקבל את ההיתר הגואל...

הפעם לא היו תקלות. רבי חיים-מרדכי החל להעלות על הכתב את פסקו. האותיות השחורות מילאו במהירות את גיליון הנייר, ופירוטו בבהירות רבה את המקורות ההלכתיים שעליהם נסמכו טיעוניו של הרב, הביאו את דברי הפוסקים והסבירו היטב את נימוקי ההיתר.

כשסיים, ביקש רבי חיים-מרדכי לחתום את שמו בתחתית הגיליון, אולם אז אירעה תקלה: ידו נתקלה בקסת הדיו וזו התהפכה. הדיו השחורה ניגרה ממנה על גיליון הנייר והורידה לטמיון את עמלו של הרב. באותו רגע ניתר רבי חיים-מרדכי ממקומו, וקרא בסערת נפש: "לא אוכל להתיר עגונה זו!". לנוכחים היה ברור כי עיכוב שמימי מונע מהאישה לזכות בהיתר. הם סבו על עקבותיהם, ויצאו בשתיקה מהחדר.

חלפו כמה חודשים. יום אחד הרעידה הבשורה את העיר: בא ההרוג ברגליו! אברהם מושקוביץ חזר לביתו, בריא ושלם! העיר הייתה כמרקחה. הכול באו לחזות בפלא ולשמוע מפי גיבור הפרשה את קורותיו. התברר כי החייל נפל בשבי, ונמנע ממנו ליצור קשר עם בני משפחתו. עתה בוצעה עסקת חילופי השבויים והוא יצא לחופשי.

דבר המעשה התפשט כאש בשדה קוצים, והדהים יהודים וגויים כאחד. הכול שחו בנפלאות ההשגחה העליונה ובהתערבותה למניעת מכשול גדול בישראל. רבי חיים-מרדכי עצמו אמר: "כשבאה אליי אישה זו חשתי חוסר רצון לסייע לה, אף-על-פי שנרתמתי תמיד לכל מקרה של עגונה. הבנתי שמן השמים רומזים לי להשתמש מלהתיר מקרה זה, ובסייעתא

דשמיא מנעו ממני מכשול גדול!".

(גליון שיחת השבוע)

הפעם לא היו תקלות. רבי חיים-מרדכי החל להעלות על הכתב את פסקו. האותיות השחורות מילאו במהירות את גיליון הנייר, ופירוטו בבהירות רבה את המקורות ההלכתיים שעליהם נסמכו טיעוניו של הרב, הביאו את דברי הפוסקים והסבירו היטב את נימוקי ההיתר. כשסיים, ביקש רבי חיים-מרדכי לחתום את שמו בתחתית הגיליון, אולם אז אירעה תקלה: ידו נתקלה בקסת הדיו וזו התהפכה. הדיו השחורה ניגרה ממנה על גיליון הנייר והורידה לטמיון את עמלו של הרב. באותו רגע ניתר רבי חיים-מרדכי ממקומו, וקרא בסערת נפש: "לא אוכל להתיר עגונה זו!". לנוכחים היה ברור כי עיכוב שמימי מונע מהאישה לזכות בהיתר. הם סבו על עקבותיהם, ויצאו בשתיקה מהחדר

אברהם מושקוביץ, מהעיר פיאטרה נייאמץ שברומניה, היה בין היהודים שגויסו לצבא הרומני במלחמת העולם הראשונה והוא נשלח לחזית. בתחילה קיבלה רעייתו, שנותרה בביתם עם בנם הקטן, מכתבים תכופים ממנו. כל מכתב נשא עמו אות חיים משדה הקרב והביא פרץ שמחה למשפחה המודאגת.

ביום המיועד באו ללשכתו האלמנה וקרוביה. רבי חיים מרדכי נטל את הקולמוס, טבלו בדיו, וניגש להעלות על הכתב את נימוקי ההיתר. אלא שבטרם השלים הרב את השורות הראשונות נשבר הקולמוס. "האם יש למישהו קולמוס?", שאל רבי חיים-מרדכי את הנאספים. כשנענה בשלילה נאלץ הרב לדחות את המעמד למועד אחר, למגינת לב כולם. כשנקראו שנית, כבר היו הללו מצוידים בעטים לכל צרה שלא תבוא, ובלבד שהאישה תקבל את ההיתר הגואל...

הפעם לא היו תקלות. רבי חיים-מרדכי החל להעלות על הכתב את פסקו. האותיות השחורות מילאו במהירות את גיליון הנייר, ופירוטו בבהירות רבה את המקורות ההלכתיים שעליהם נסמכו טיעוניו של הרב, הביאו את דברי הפוסקים והסבירו היטב את נימוקי ההיתר. כשסיים, ביקש רבי חיים-מרדכי לחתום את שמו בתחתית הגיליון, אולם אז אירעה תקלה: ידו נתקלה בקסת הדיו וזו התהפכה. הדיו השחורה ניגרה ממנה על גיליון הנייר והורידה לטמיון את עמלו של הרב. באותו רגע ניתר רבי חיים-מרדכי ממקומו, וקרא בסערת נפש: "לא אוכל להתיר עגונה זו!". לנוכחים היה ברור כי עיכוב שמימי מונע מהאישה לזכות בהיתר. הם סבו על עקבותיהם, ויצאו בשתיקה מהחדר.

אף שגופתו של האיש לא נמצאה, ואף לא היו עדים לנפילתו, רסיסי המידע שהגיעו תמכו בהערכה שאכן החייל מצא את מותו בשדה הקרב. לבם של קרוביו ומכריו נקרע למשמע הקדיש מפיו של הבן הרך. אלמנתו ובני משפחתו יסבו שבעה והתאבלו עליו כדיון.

בתום ימי האבל החלו קרובי האלמנה לדבר על לבה לשקם את חייה ולהינשא. בתחילה לא רצתה לשמוע על כך, אך בסופו של דבר השתכנעה, ובלב כבד פנתה אל רבי חיים-מרדכי רולר, רבה הנערץ של העיר, ששמו יצא לתהילה כמתיר עגונות.

האלמנה שטחה לפניו את תלאתיה. היא תיארה כיצד נטרפה ספינת חייה, כיצד עונתה יום ולילה על-ידי הספקות, עד שהגיעה הידיעה המרה. רבי חיים-מרדכי השיב לה כי ברגע זה הוא טרוד בסוגיה מורכבת, ודעתו אינה פנויה לרדת לעומקו של המקרה ולפרטיו. הוא הביע השתתפות בצערה של האישה, וביקש ממנה לבוא בפעם אחרת, כדי שיוכל ללבן כראוי את נסיבות עגינותה.

אלא שגם כאשר באה האישה במועד השני התקשה רבי חיים-מרדכי להתפנות לעניינה. כשהדבר חזר ונשנה, הבינה האלמנה כי הימנעותו מלדון בעניינה אינה מקרית.

בצר לה שיתפה בכך את קרובי משפחתה, והללו, שהיו מנכבדי הקהל, פנו אל רבי חיים-מרדכי והפצירו בו לתת לאישה 'היתר עגונה'. הם חששו כי גם אם רבנים אחרים יתירו לה להינשא, הימנעותו של רבי חיים-מרדכי מלהתיר תרחף כעננה מעל ראשה ותקשה עליה למצוא את זיווגה.

פנינים על הפרשה:

כ', וסוף תבת ו'עד ד'. נמצא, סוף תבה [ראשונה] של (תבת) פסוק ראשון, עם סוף תבה האחרונה של (התבה) [הפסוק]. וכן נמי הפסוק השני שהוא 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' שהם עקר היחוד של קריאת שמע, עם שני כוללים גימטריא ק'. והנה, העושה המצוה או המתפלל או הלומד תורה ושמת בשמחה ה' שזכה לקים דברו, יש לו שכר נוסף בשביל השמחה, חוץ משכר הדבר בעצמו. וזה שכר לרמוז כאן ורדפו מכם חמשה היא 'שמחה' כמו שכתבנו, והכוונה, בשביל השמחה שתשמחו בקריאת שמע תרדפו מאה אויבים, ובשביל הקריאה עצמה שהיא רמוזה במאה כמו שכתבנו, תרדפו רבבה, וזהו שאמר ומאה מכם רבבה ירדפו. וזהו ונפלו אויבים, הם המזיקין של הטפות, לפניכם לתרב, בשביל התרב של קריאת שמע: (פיתוחי חותם פרשת בחוקותי)

חשיבות הדיבור ושמירת הפה

דבר אל בני ישראל איש כי יפלא ידר בערכך נפשת לה' (ויקרא כו ב). יש לדקדק אמאי קאמר כי יפלא, היה לו לומר 'איש כי ידר נדר' כמו שאמר בפרשת מטות (במדבר ל ג). ואפשר לרמוז, דהנה אמור יאמר האדם מה חייב ומה פגם יש בדברים בעלמא, עד שיהיה האדם נלכד באמרי פיו, ואם נדר יתחייב, מה מועיל הדבר כיון שאין בו ממש, בשלמא המעשה אשר יעשה יתחייב עליו, אכל הדבור מה ממש יש בדברים, לזה באה התורה לגלות לנו עקרון של דברים ושרשם, דהדבור שאדם מוציא מפיו יש בו ממש גדול לאין קץ ועושה פעולה גדולה למעלה, בין טוב ובין רע, והוא דמה שמוזלזל האדם בדבור ואומר שאין בו ממש, משום דהוי דבר שאינו נתפש, וזה גורם להאדם מחמת גסות החמר שרבה עליו ואינו מרגיש רק בדבר הנתפש:

אכן דבר גדול נתן הקדוש ברוך הוא בין עינינו, שבו נכר שהדבור דבר גדול ויש בו ממש, והם הנפשות שנתן הקדוש ברוך הוא בקרבנו, והם רוחניות דבר שאינו נתפש כלל, והממשות שיש בנפשות הוא ממש העקרי, והגוף שגראו לכני אדם שיש בו ממש, הוא שאין בו ממש, וכמו

מעלת קריאת שמע בשמחה

ורדתם את אויבים ונפלו לפניכם לתרב. ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו ונפלו אויבים לפניכם לתרב. ופניתי אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם והקימתי את ברייתי אתכם. (ויקרא כו ז-ט). בא לרמוז מה שכתוב בזהר הקדוש (ח"ג ריא:): ובדברי רבנו הארי"ל (שער הכונות דרושי הלילה דרוש ז), דכל המזיקין הנבראים מטפות קרי, אדם כשחוזר בתשובה וקורא קריאת שמע על המטה הורגם בתרב של קריאת שמע. ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קמט ו) 'רוחמות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם', היא קריאת שמע, שקל הקוראה כאלו אוחו חרב של שתי פיפיות בידו וכמה רבבות הורג בכל לילה, והינו דמסים (שם פסוק ז) 'לעשות נקמה בגוים', הם המזיקים שנבראו מן הטפות [וכו]: וזהו שאמר כאן ורדתם את אויבים, הם המזיקין שנבראו על ידי הטפות והם לאויבים לכם, עכשו ונפלו לפניכם לתרב, בשביל 'חרב' של קריאת שמע שעל המטה:

הקורא קריאת שמע כראוי יש לו שמחה רבה

וזהו שאמר אתרי זה ורדפו מכם חמשה מאה, בא לרמוז מה שאמרו בזהר הקדוש (ח"ג רל"ו), ד'שמע' עם 'אחד' (דברים ו ד), סופי תבות של'הם' עד, ומה שגשאר מהתבות הוא אותיות 'אשמח', דהקורא קריאת שמע כראוי יש לו שמחה עם הקדוש ברוך הוא, ועכשו נוכל לומר, דהקורא קריאת שמע על המטה כראוי יש לו שמחה רבה שהורג אויביו מבקשי רעתו, דאין שמחה בנקמת האויב, כמו שכתוב (משלי יא י) 'ובאבד רשעים רעה' (סנהדרין לו: לו: לט, קיג:). והנה חמשה אותיות 'שמחה', וזהו שאמר ורדפו מכם חמשה קרי בה 'שמחה', דהינו על ידי שתקראו קריאת שמע שכתוב בה שמחה, תכלו האויבים:

בזכות השמחה בקריאת שמע הורג יותר מזיקים

ומאה מכם רבבה ירדפו. אפשר שכאן לרמוז, דהנה סוף תבת 'שמע' ע', וסוף תבת 'אחד' ד', וסוף תבת 'ברוך'

עצות וסגולות:

עיני סודות התורה (ד')

לימוד הסוד מביא שמחה

כשיודע אדם סודות התורה, אם היה לומד תורה יודע מה מתקן בעולמות עליונים, ובה תהיה מתוקה בעיניו יותר מכל מיני מתיקות. וכן אם עושה מצוה ויודע שרשה, תהיה חביבה בעיניו יותר מן הכל. וכן אם היה מתפלל ויודע כונת התפלה, אין לו שמחה בעולם יותר מזה. וכן אם היה דן משפט ויודע שרשו, אין לו עקר יותר מזה.

(אלף בינה שם)

גם סיפור שבתורה - העיקר הסוד שבו

וגם כן הספורים שנקתבו בתורה, כל בעל שכל יבין כי לא על ענין הספור הוא נכתב בתורה חס ושלום, כי אם על פנימיות הספור ההוא, שהוא סודו. וכמו שכתבנו למעלה בשם הרשב"י עליו השלום (וזהר ח"ג קנב), דמאן דאמר על ספורא הוא אתא אורייתא, תפח רוחה. מכל זה וכיוצא בזה, יתבונן האדם דעקר הכל ובנין ושרש הכל הוא הסוד, והוא האמת העקרי.

(אלף בינה, אות דל"ת ו)

מי שמסופק באמיתות הסוד - לא יגע בו

המונע הגדול שמונע האדם מלהשיג סודות התורה על אמתתם הוא מי שיש לו ספק בלבו על סודות התורה, ואינו מאמין בהם באמונה שלמה חלוטה וגמורה כראוי בלי שום שבוש כלל. וכמו שכתוב בספרי רבנו הארי"ל, הקדמת מהר"ו לשער ההקדמות) דמי שיש בלבו ספק בסודות התורה, אל ישלח ידו לקחת מעץ החיים ללמד סודות התורה, כי מאחר שאינו מאמת סודות התורה באמונה שלמה, לא שיך שידע אמתתם.

(אלף בינה, אות טי"ת ב)

הדרך לגילוי סודות התורה

והנה שרש ויסוד עקר ידיעת סודות התורה הוא, שיהיה האדם זהיר וזריז בקיים המצות ועושה אותם בשמחה, שהעקר הוא עשיית המצות בשמחה, וכו', דעל ידי השמחה ששמח האדם במצות, מאירים נפש רוח נשמה שלו הארה גדולה (שבת לו:), וכששמאירים הנפש רוח נשמה שלו זהו פתח פתוח לגילוי סודות התורה.

(מעגלי צדק אות דל"ת, ד"ה דרך)

טענת היצר להדיח מלימוד הסוד

כי הנה יצר הרע מדיחך שלא ללמוד משתי טענות, אחת, אומר לך זה מעשה מרובה, צריך נביא ששמע מפי השם שידוע לנו הדבר על אמתתו, ועכשו בזמננו אין נביא ולא רוח הקדוש, זאת ועוד, הלומד קבלה צריך להיות גוף קדוש וטהור ונקי מכל דבר רע, כמו ישראל שיצאו ממצרים שמרב קדשתם שהיו קדושים וטהורים כיון שעברו בים נגלה עליהם הקדוש ברוך הוא, ועוד, מרב קדשתם ראו אותו פנים בפנים במעמד הר סיני, לאלה באמת שיך למוד תורת הקבלה, אבל גופות הזמן הזה שגברה סטרא אחרא הם סרוחים ומטנפים ועל מי תחול הקבלה.

(גנוי המלך, ליקוטי שושנים, מאמר כי המצוה)

סודות התורה ערוכים בספרים עוד לפני האדם

לפיכך בא משה רבנו עליו השלום להזהיר לישראל, ואמר להם, אל תשמעו לדברי יצר הרע, כי מה שאומר לכם בזמן הזה אין נביא ולא רוח הקדוש, דבריו מהבל ימעטו, כי גם בזמן הזה הכל ערוך ומוכן לשלחן הערוך לפני האדם, דכל דברי קבלה נכתבו ונתתמו בספרים, וכנגד זה אמר 'לא נפלאות הוא ממך'.

(גנוי המלך, ליקוטי שושנים, שם)

(עב). עכשו חוזר למה שאמר בתחלה (שם פסוק ט) טפלו עלי שקר זדים וכו'. ופרשנו בו דיצר הרע וגונדא דילה מפתים את האדם בשעת התפלה ובשעת למוד התורה, כדי לחשב מחשבות קדת מה לעשות בזה ובכסף ובנחשת, שהם הבלי העולם המטרידים אדם מעבודת ה', דמה יועילו ומה יצילו המחשבות. עכשו בא לומר, שאותו הדבר שבו באה אלי מחשבת יצר הרע להטרידני, איני חושב אותו הדבר לכלום, כי הבלי העולם שהם זהב וכסף חשובים בעיני כעפרא דארעא, ודבור אחד מתפלתך או מהורתך טוב לי מאלפי זהב וכסף, ואין אני מניח חיי עולם הנצחיים ועוסק בחיי שעה בדברים בטלים ומבטלים. וזהו שאמר, מי גרם לי שלא הטיתי און לשקר שהוא הבלי העולם, שטפלו עלי הזדים להטרידני בו, משום שטוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף:

ומה שאמר תורת פיך, הוא מדבר על תורה שבעל פה כמשמעותה. ומה שפרט תורה שבעל פה, משום דהתלמוד שהוא מקור הדינים, צריך שקלא וטריא ודעת רחבה לדמויי מלתא למלתא, ובפרט דיני ממונות שהם כמעין הטבע וצריך וכוד מחשבה ודעת צלולה. ואם בא בשעת הלמוד לחשב מחשבות אחרות, נטרד בדעתו, ולא סלקא לה שמעתתא. וזהו שאמר טוב לי תורת פיך, דהינו תורה שבעל פה, הינו הדינים שאני נושא ונותן בהם בדעתי ובמחשבתי, אם הייתי מטריד דעתי במחשבות הבלי העולם, לא היתה סלקא לי שמעתתא, ואני טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, לפיכך מחשבתי אינה סרה מהם: (אלף בינה, תהלים קיט אות ט)

למדרגה זו שאדע התורה כראוי ואקים המצות כראוי, אז באותה שעה ואשיחה בחקיקד:

(אלף בינה, תהלים קיט אות ו)

לא יערב עם התורה שיחה אחרת

מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי (תהלים קיט צז). בזה בא לדבר על ענין אהבתו בתורה שאינו נפרד ממנה כלל ואינו מחשב בהבלי העולם כלל כי אם בדברי תורה. וכבר כתבנו דהטעם דנקראת התפלה 'שיחה', משום דצריך המתפלל שלא יערב שום הרהור שיחה אחרת בתפלתו רק שיחת התפלה דוקא, ולהכי קרי לה 'שיחה', שלא יש בדעתו כי אם שיחה זו:

והכא נמי לענין התורה, צריך האדם שלא יערב עמה שום שיחה אחרת. וזהו שאמר מה אהבתי תורתך, דהינו, כמה גדולה בעיני אהבת תורתך, שהרי כל היום היא שיחתי ואיני מערב עמה שום שיחה אחרת:

(אלף בינה, תהלים קיט אות מ)

לא תסור מחשבתו מן התורה להבלי העולם

טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף (תהלים קיט

שהנפשות דבר שאינו נתפש, ורוחני, וממש גדול בהם, גם הדבור כן, ומן הנפשות תקיש לדבור:

וזהו שאמר איש כי יפלא נדר, דהינו שיתפלא בעיניו ענין הנדר, ואומר הלא דבור בעלמא הוא דבר שאין בו ממש, ואיך אני אתחייב עליו. לזה אמר בערך נפשות, כלומר הערך הדבור עם הנפשות, והרי עינינו רואות שהנפשות דבר רוחני שאין בו ממש, וממשם הוא הממש, הוא הדין הדבור. לכן הנהר בדבור, ומכל שכן בנדרים ושבעות, 'כי לא דבר ריק הוא' (דברים לב מז):

(פיתוחי חותם פרשת בחוקותי)

עיקר היגיעה בתורה ותכליתה - לקיים המצוות

ואשא כפי אל מצותיך אשר אהבתי ואשיחה בחקיקד (תהלים קיט מח). הנה ידוע שכל העמל והיגיעה של האדם נקרא 'פנים', כמו שכתוב (תהלים קכח ב) 'יגיע כפיך כי תאכל', וכמו שכתוב (בראשית לא מב) 'את עניי ואת יגיע כפי'. ועכשו בא לומר שעקר היגיעה שהוא יגיע בתורה הוא כדי לקיים המצוות, ואין היגיעה נראית פעלתה עד שיקיים המצוות:

וזהו שאמר ואשא כפי, דהינו, כל היגיעה שאני יגיע בתורה אינה נגמרת עד שאשא אותה ואקים בה מצותיך. וזהו אשר אהבתי, מתחלת יגיעי בה היה חשקי ואהבתי כי אם לקיים מצותיך. וכשאגיע

ישועות יעקב

דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'

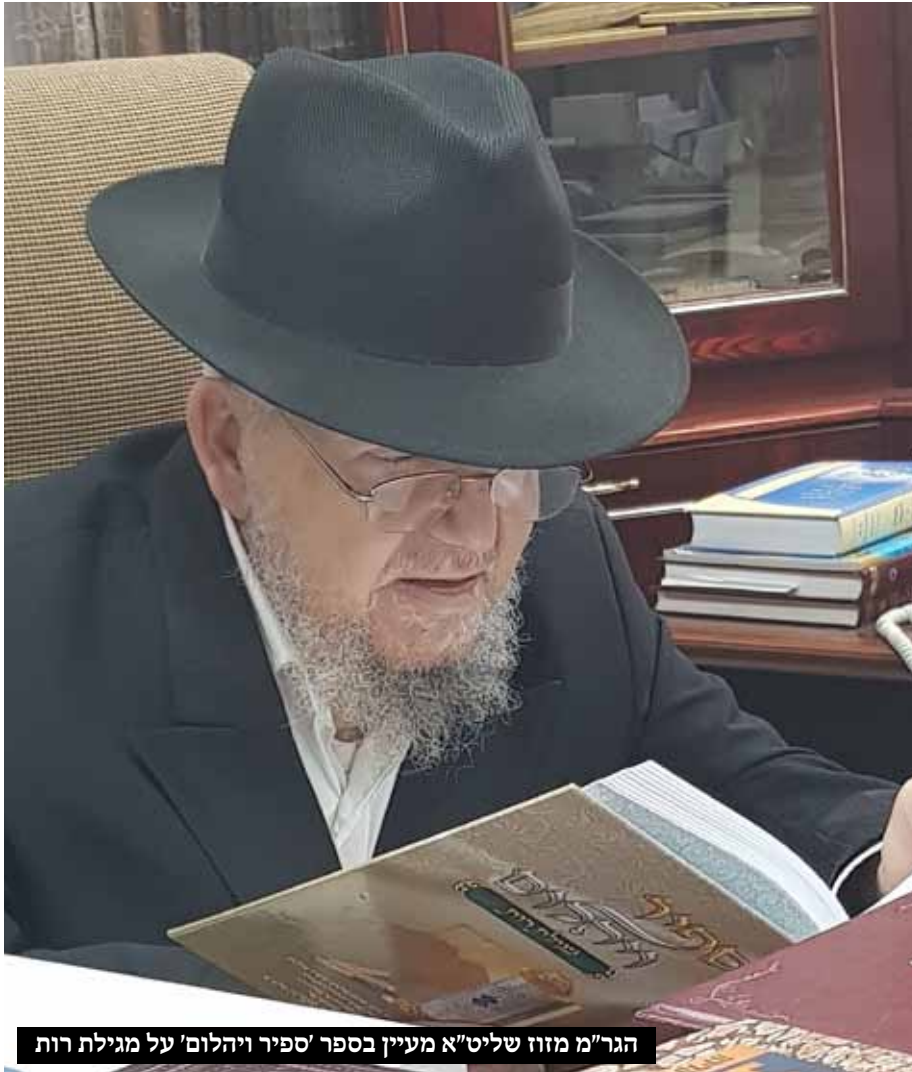
לשמיעת השיעורים 02-803-9999

אור בהירות הנ"ך בהישג ידך!

הגאון הגדול רבי מאיר מאזוז שליט"א: כתוב בזוהר שחסידי קדמאי היו נשאים ערים בשבועות ולומדים עד הבוקר. מי הם חסידי קדמאי? לא ידוע מי הם. ואין שום זכר לזה בשום מקום, לא בגמרא לא במדרש ולא בראשונים. ובימי הראשונים היו ישנים בשבועות. ויכול להיות שהיו מספר חסידים חבריו של רבי שמעון, "רבי שמעון בר יוחאי וחבריו", שתורתם אומנותם שהיו פטורים מקריאת שמע ותפלה. ואולי אלו הם "חסידי קדמאי". אבל בימי הראשונים לא היה דבר כזה.

הגר"מ מזוז שליט"א מעיין בספר 'ספיר ויהלום' על מגילת רות

האבן עזרא כתב "והיו נכונים" שבליל מתן תורה ישראל יהיו ערים, ואילו המדרש כותב שהיו ישנים. וא"כ אבן עזרא חולק על המדרש. אבל אבן עזרא פירש ככה בגלל שכתוב "והיו נכונים ליום השלישי" (שמות שם), והוקשה לו מה יש להם להתכונן ליום השלישי? הרי הם הלכו וטבלו, וביום השלישי הם מקבלים את עשרת הדברות. לכן פירש האבן עזרא הכוונה שכל הלילה ישארו ערים כדי לשמוע את עשרת הדברות בבוקר, כאדם שמחכה לבשורה טובה ונפלאה.

אבל יתכן שאין סתירה בין פירוש האבן עזרא לדברי המדרש, שאפשר שלא כולם היו ערים בלילה הזה, ואותם שהלכו לישון הקב"ה בא עליהם בקולות וברקים וענן כבד.

במה שנשאים ערים בליל חג השבועות כתוב בזוהר (פרשת אמור דף צ"ח ע"א) שחסידי קדמאי היו נשאים ערים בשבועות ולומדים עד הבוקר. מי הם חסידי קדמאי? לא ידוע מי הם. ואין שום זכר לזה בשום מקום, לא בגמרא לא במדרש ולא בראשונים. ובימי הראשונים היו ישנים בשבועות.

ויכול להיות שהיו מספר חסידים חבריו של רבי שמעון, "רבי שמעון בר יוחאי וחבריו", שתורתם אומנותם שהיו פטורים מקריאת שמע ותפלה (שבת יא, א). ואולי אלו הם "חסידי קדמאי". אבל בימי הראשונים לא היה דבר כזה.

ויש סתירה שמרן הרב עובדיה ע"ה (חזו"ע-יו"ט עמ' ש"י) עורר עליה: האבן עזרא (שמות יט, יא) כתב "והיו נכונים" שבליל מתן תורה ישראל יהיו ערים, ואילו המדרש (שיר השירים רבה פרשה א'אות נ"ו) כותב שהיו ישנים. וא"כ אבן עזרא חולק על המדרש. אבל אבן עזרא פירש ככה בגלל שכתוב "והיו נכונים ליום השלישי" (שמות שם), והוקשה לו מה יש להם להתכונן ליום השלישי? הרי הם הלכו וטבלו, ונאמר להם "אל תגשו אל אשה" (שם י"ט ט"ו). וביום השלישי הם מקבלים את עשרת הדברות. לכן פירש האבן עזרא הכוונה שכל הלילה ישארו ערים כדי לשמוע את עשרת הדברות בבוקר, כאדם שמחכה לבשורה טובה ונפלאה.

אבל יתכן שאין סתירה בין פירוש האבן עזרא לדברי המדרש, שאפשר שלא כולם היו ערים בלילה הזה, ואותם שהלכו לישון הקב"ה בא עליהם בקולות וברקים וענן כבד.

אמנם משהו אמר פירוש אחר, הוקשה לאבן עזרא: הרי אנחנו עושים תיקון כרת בליל שבועות, לפי הפשט כדי לתקן את מה שהיינו ישנים במתן תורה, ולכאורה מה הבעיה בזה שהיינו ישנים באותו הזמן? לכן פירש שאמר להם אל תישנו בלילה הזה. אבל זה פלפול סרק, כי בימי אבן עזרא לא עשו תיקון ליל שבועות, ולא ידעו את הטעם של התיקון הזה.

מי שכתב בפוסקים לראשונה ענין, להיות ניעור בליל זה זה היה המגן אברהם (ריש סימן תצ"ד), ואבן עזרא חי חמש מאות שנה לפניו. איך אפשר להכניס בכוונת האבן עזרא דברים כאלה?! בודאי שהוא לא התכוון לזה. אלא אבן עזרא בא להסביר מה זה "היו נכונים", וכמו שאמרנו.

תמיד צריך ללמוד פשט, וכאשר תראה דבר שיוצא מן הפשט ומתחיל להתגלגל עם פלפולי הבל, תברח מזה. תריחו את הפשט, תטעמו אותו. הפשט הוא כ"כ טעים, "טעמו וראו כי טוב ה'" (תהלים ל"ד ט'). ברוך ה' לעולם, אמן ואמן.

(הגאון הגדול רבי מאיר מאזוז - מתוך גלי בית נאמן)

כ"ק האדמו"ר מזוטשקא שליט"א: לפעמים מחשב אדם להתקרב אל השי"ת בדרך פלוני או בדרך אחרת, אבל האמת היא דהדרך הטובה ביותר להתקרב אל ה' ולדבקה בו, היא ע"י התורה הקדושה. וזהו שאמר דהמע"ה, "הייתי מחשב ואומר למקום פלוני אני הולך", שפעמים חושב האדם שע"י מקום פלוני הוא הולך ומתקרב אל ה', או ע"י דרך פלונית הוא מתקרב אל ה', אבל בסופו של דבר ואשיבה רגלי אל עדותיך" - שע"י לימוד התורה אפשר לידבק בהשי"ת בנקל יותר משאר דרכים.

ספירת היסוד, שהשי"ת רוצה שנבנה את יסודות הקדושה עמוק באדמה, ולכן הוא כאילו מסתתר מאיתנו בעת הזאת, אבל באמת הוא ניצב מאחורי כתלנו ומשיגה מן החלונות לסייענו.

ואיתא שששת אלפי השנים שהעולם קיים הוא כנגד ו' ספירות, והאלף השישי הוא כנגד מידת היסוד, וא"כ עיקר עבודתינו בדורינו הוא על קדושת היסוד. ואף שאנו דורות של ימי עקבתא דמשיחא, מ"מ הנה נתן הקב"ה יכולת לכל החלשים להיכנס עתה אל שערי הקדושה שעדיין פתוחים לפנינו. והרי ברגע אחד של התעוררות תשובה שאדם נאנח מעומק ליבו על מצבו הרוחני, השי"ת מקבלו מיד, כדאיתא מהמגיד מטשערנאביל זי"ע שאמר, שמי שאינו מאמין שעם אנחה אחת של חרטה שיהודי נאנח השי"ת מקבלו מיד, הרי יש בזה חשש אפיקורסות חלילה. ובפרשת השבוע כתיב "אם בְּחַקְתִּי תִלְכּוּ", ואיתא במדרש עה"פ "חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך", אמר דוד לפני הקב"ה, רבונו של עולם, בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני אני הולך, לבית דירה פלונית אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, הה"ד ואשיבה רגלי אל עדותיך". ואיתא בספה"ק לבאר דברי המדרש, דפעמים מחשב אדם להתקרב אל השי"ת בדרך פלוני או בדרך אחרת, אבל האמת היא דהדרך הטובה ביותר להתקרב אל ה' ולדבקה בו, היא ע"י התורה הקדושה. וזהו שאמר דהמע"ה, "הייתי מחשב ואומר למקום פלוני אני הולך", שפעמים חושב האדם שע"י מקום פלוני הוא הולך ומתקרב אל ה', או ע"י דרך פלונית הוא מתקרב אל ה', אבל בסופו של דבר "ואשיבה רגלי אל עדותיך", שע"י לימוד התורה אפשר לידבק בהשי"ת בנקל יותר משאר דרכים.

וזהו "אם בחוקותי", דע"י "חוקותי" - שתהיו עמלים בתורה, "תלכו" ותתקברו להשי"ת. וע"י התורה זוכים להתקדש ולהטהר בקדושה של מעלה, שהוא העיקר הגדול בעבודת ה', ומביאה את האדם לכל הדברים הטובים. ויתכן שמכיון שמל"ג בעומר ואילך, כבר מאיר ההארה של קבלת התורה כדאיתא בספה"ק, ממילא נכנס כבר כח הקדושה בכל נפש, ולכן אז הוא זמן נעילת השערים, כי השי"ת כבר מאמין בנו שנוכל ללכת בעצמנו, כאב שבוחן כוחות העלם הצעיר.

ויש לרמז זאת בפסוק "אם בחוקותי", שכאשר זוכים כבר להארת התורה הקדושה, "תלכו", יש לנו כבר האפשרות ללכת לבד על רגלינו בס"ד.

(כ"ק האדמו"ר מזוטשקא שליט"א - נחל עדניך)

כיצד זה ננעלים השערים דווקא בהגיע ב' שבועות קודם מתן תורה, הלא אדרבה היה להם להיות פתוחים יותר בזמן הזה. ויש להוסיף להקשות, דהלא בא לקראתנו השבוע שהוא כנגד מידת היסוד, והרי בשבוע זה צריך לסייעתא דשמיא מיוחדת להצליח להילחם כארי על מדה ז', ולהישמר בקדושה וטהרה מכל חטא ועוון ומכל מה שהוא נגד רצון ה', ולמה דווקא בשבוע זה ננעלים השערים

מדוע ננעלים השערים אחרי שבוע של 'הוד'

עומדים אנו בסוף המכוון כנגד 'הוד', שבו נותן הקב"ה הזדמנות לכל מי שלא הספיק להיכנס אל שערי הקדושה בפסח ראשון, ולא זכה "למחמי באפי מטרוניתא", הרי יש לו עתה היכולת גנסות שוב וליכנס אל השערים הפתוחים.

בספה"ק עבודת ישראל (ליקוטים) זרע קודש (ל"ג בעומר) תמהו, כיצד זה ננעלים השערים דווקא בהגיע ב' שבועות קודם מתן תורה, הלא אדרבה היה להם להיות פתוחים יותר בזמן הזה. ויש להוסיף להקשות, דהלא בא לקראתנו השבוע שהוא כנגד מידת היסוד, והרי בשבוע זה צריך לסייעתא דשמיא מיוחדת להצליח להילחם כארי על מדה ז', ולהישמר בקדושה וטהרה מכל חטא ועוון ומכל מה שהוא נגד רצון ה', ולמה דווקא בשבוע זה ננעלים השערים.

ובספה"ק זרע קודש תירץ ע"ד משל, לאב המלמד את בנו ללכת, שבתחילה תומך בו אביו ומחזיק בידו לבל יפול, ואח"כ מרחיק עצמו ממנו מעט לראות היכול ללכת לבדו, אבל באמת אינו מתרחק ממנו כלל. כן הדבר לעניינינו, דבהג הפסח השפיע עלינו השי"ת אור גדול מאד לחזקינו ולסמכינו ולהוציאנו ממצרים, ואח"כ צוה עלינו לעבוד על מידותינו בימי הספירה, מידה אחד מידה, ועתה אחר ה' שבועות של עבודה בסיוע עליון, רוצה הקב"ה לראות איך אנו הולכים לבדינו מדרגה לדרגה, אבל חלילה אינו מתרחק מאתנו אלא משיגה מן החלונות.

ובזה פירש בדגל מחנה אפרים (פר' בהעלותך) בשם רבי לייב פיסטנר זי"ע (ובזרע קודש ל"ג בעומר הביא כן בשם הבעש"ט זי"ע), הפסוק בתהלים (מח, ט), "הוא ינהגנו על מות", "עלמות" פי' כעלם צעיר שאביו מרגילו ללכת, שאף שנדמה לילד הצעיר שאביו נוטשו ח"ו, אבל האמת שבוה גופא מרגילו ללכת על רגליו.

ובשבוע הבא עלינו לטובה חל יומא דהילולא קדישא של זקה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע, שכידוע היתה דרכו בהצנע לכת מאד, ואמר על עצמו שמכיון שמדתו הוא מדת היסוד (וכן נסתלק בספירת יסוד שביסוד) ויסוד בונים עמוק בתוך האדמה, לכן כל הנהגותיו בפשטות והסתרה.

והרמז לזה, שבשעה שהנסיון גובר ונראה לאדם שהוא נמצא בהסתרה גדולה בבחינת שערים נעולים, אז דייקא, כשמתגבר ועומד בנסיון, הוא בונה לקדושת לנפשו יסודות נאמנים. ויתכן שזהו הרמז בנעילת השערים בשבוע שסופרים בו

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א: לאחר שחלפו מספר שניות של שתיקה, פתח האיש ואמר: אגיד לך את סוד הדבר. פעמים והאדם מצוי במצבים כאלה בהם הוא עלול לאבד את תקוותו בה, חלילה. לכן אחרי שדוד המלך אומר 'קוה אל ה', הוא מוסיף לומר 'חזק ויאמץ לבך', עליך להתחזק ולהתאמץ ולגייס את כל הכוחות הטמונים בך על מנת לא להתיאש. אחרי שעשית כל זאת אומר לך דוד המלך שנית 'קוה אל ה'. אפילו בזמנים הגרועים ביותר צריכים להתחזק ולקוות אל ה'.

זה שיעור מאלף באמונה תמימה, מסר שאין למצוא כדוגמתו בכל ספרי המחשבה. שיעור באמונה שנמסר בחשכת הלילה ובקור העז על יד שער מחנה השמדה.

עם הזמן, ממשיך הנער ומתאר הכרתי טוב יותר את האיש. נוכחתי לדעת שיהודי הונגרי זה, ששמו נשכח ממני ברבות הימים ובצוק העתים, היה איש צדיק תמים, ירא שמים מופלג, שעשה הכל כדי לשמור על מצוות התורה, ממש במסירות נפש. כמה מאותם מעשי צדקות שלו הייתי עד להם, ואם כי לא את כולם אני עדיין זוכר, הרי שאחדים מהם עודם זכורים לי, ולא ללמד על עצמם יצאו אלא ללמד על הכלל כולו יצאו.

מדי ערב היה רגיל האיש להתפלל תפילת ערבית ליד דרגש השינה שלו. היה זה לילה אחד, האיש עמד בתפילה בדביקות, והנה באמצע תפילת שמונה עשרה, נכנס אל הצריף 'זקן הבלוק', היה זה אסיר גרמני, שהוא האחראי והשולט בכל הצריף. תפקידו, ותפקיד עוזריו, היה לדאוג לכך שהאסירים הנתונים תחת חסותם ימלאו בקפדנות את כל חוקי המחנה, וכן יקפידו על הסדר והניקיון בצריף. הם גם היו אחראים לחלוקה סדירה של מנות האוכל הזעומות שחולקו לאסירים.

אותו גרמני רשע ואכזר היה כמו אנשי הס"ם בעצמם, והוא הטיל אימה ופחד נוראים על האסירים. האסירים היו מחויבים לעמוד דום לפניו, והוא היה יכול היה לעשות בהם כטוב בעיניו. אחד מחוקי המחנה שעליו היה מופקד 'זקן הבלוק' היה אכיפת איסור חבישת כובע על הראש בתוך הצריף. זו הייתה אחת ההוראות החמורות בכל המחנות: 'בהכנסת לצריף - הסר את כובעך'. הפרת איסור זה הייתה כרוכה בעונשים חמורים ביותר, וכמובן שאיש לא ההין להסיר את כובעו כש'זקן הבלוק' האכזר היה נוכח.

עם כל זאת, היהודי המשיך להתפלל כשראשו מכוסה והתעלם לחלוטין מנוכחותו של 'זקן הבלוק'. הגרמני האכזר בראותו יהודי עומד וכובע על ראשו, צעק עליו וצוה לו להסיר את הכובע תיכף ומיד. אלא שהיהודי לא נע ולא זע ממקומו, הוא נותר על עמדו, ראשו מכוסה והוא ממשיך בדביקות בתפילתו. כל הנוכחים היו המומים למראה עינם, הם לא האמינו בראותם את עוז רוחו של היהודי הדבק באלוקיו, את עמידתו האיתנה ואי התייחסותו לדרישת 'זקן הבלוק' להסיר את הכובע. היו אלו רגעים מתוחים ביותר, כשמצד אחד עומד היהודי ומתפלל, ומולו

להביע את המחשבות שהתרוצצו בקרבו ומשום מה פנה דוקא אל הנער, כמי שיקשיב לו לרעיון המוסרי שעלה בראשו. ושמא, גם היה סבור האיש שדווקא הנער הצעיר הוא זה שצריך לשמוע את דברי החיזוק הללו.

לאחר שחלפו מספר שניות של שתיקה, פתח האיש ואמר: אגיד לך את סוד הדבר. פעמים והאדם מצוי במצבים כאלה בהם הוא עלול לאבד את תקוותו בה, חלילה. לכן אחרי שדוד המלך אומר 'קוה אל ה', הוא מוסיף לומר 'חזק ויאמץ לבך', עליך להתחזק ולהתאמץ ולגייס את כל הכוחות הטמונים בך על מנת לא להתיאש. אחרי שעשית כל זאת אומר לך דוד המלך שנית 'קוה אל ה'. אפילו בזמנים הגרועים ביותר צריכים להתחזק ולקוות אל ה'.

והיה הנער מתאר את אותם רגעים: היו אלה דברים היוצאים מהלב. היהודי לא התכוון באותה שעה לתת לי שיעור של פרשנות בספר תהלים או להראות לי את כוחו הגדול בדברי אגדה ומחשבה. ראיתי עליו וידעתי היטב שבאותם רגעים הוא חי את הפסוק הזה לפי הפירוש שהוא נתן לו. הפסוק הזה והפירוש האמיתי הפיחו בו רוח חיים כדי שיוכל להמשיך ולסבול את הצרות העל אנושיות שבאשוויץ. גם עבורי, ממשיך הנער ואומר, היה

קוה אל ה' - חזק ויאמץ לבך - וקוה אל ה'
בספר זכרונותיו 'בגיא צלמוות' מספר רבי סיני אדלר זצ"ל, מי שהיה רבה הראש של העיר אשדוד, על זכרונותיו בהיותו נער במחנה ההשמדה אושוויץ. את אחד הפרקים הוא מקדיש לזכרו של יהודי הונגרי תמים וירא אלוקים, אשר שמו לא נודע לנו, והוא מתאר את מסירותו למען קיום התורה והמצוות תחת הפרגול המונף של הנאצים ימ"ש.

הפעם הראשונה בה שוחחו השניים הייתה באחד הבקרים בהם שהו יחד במחנה. הייתה זו שעה מוקדמת מאוד, בחוץ היה חשוך עדיין, ושניהם עמדו בצוותא על יד שער המחנה יחד עם שאר בני המחנה, ממתנינים לבואם של אנשי הס"ם החמושים שהיו מלווים אותם אל מקום עבודת הפרך. באותם רגעים, היו כולם עטופים בשתיקתם, מהרהרים בגורלם, בבני משפחתם. היו שידעו את מה שעלה בגורל יקיריהם והיו שלא ידעו, אלה כאלה הבינו את המצב הטראגי בו מצויים כלל ישראל. אם בשעות העבודה לא היה זמן למחשבות, הרי שאותם שעות בה הבריאה כולה נמה עדיין את שנתה, היו השאלות המייסרות להן לא ידעו מענה, מתעוררות בלבבות האנשים.

עמד לו הנער הצעיר, כשלפתע נגש אליו אחד מבני המחנה ושאל אותו: יקירי, רצונך שאשאל אותך שאלה קצרה? הנהן הנער בראשו כמסכים. והיהודי המשיך: דוד המלך אומר בספר תהלים (כז יד): 'קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'. האם תדע לומר מדוע יש כאן כפילות לשון ב' פעמים 'קוה אל ה'?

הביט הנער באיש השואל והתבונן בו. האיש ששאל את השאלה היה בסביבות גיל הארבעים, מוצאו היה מארץ הונגריה, ודובר היה את שפת האידיש. הנער עצמו לא הכיר את השפה עד בואו למחנה אושוויץ, מפני שבעיר הולדתו פראג שבצ'כיה לא דיברו אידיש, אבל השפה הגרמנית שהיתה שגורה על פי הנער עזרה לו ללמוד במהירות את שפת האידיש כדי להצליח לתקשר עם שאר בני המחנה שברובם דיברו אידיש.

ניתן היה לראות על עיני השואל כי הוא אינו מצפה לקבל תשובה מהנער שבסך הכל היה אז כבן שש עשרה שנים. ידיעותיו בתורה היו מועטות ולא היו לו מושגים של דקדוקי לשון ועיונים בספר תהלים. על אחת כמה וכמה, כשהנער נמצא במחנה השמדה וחיייו תלויים לו מנגד.

האיש לא ציפה לקבל מהנער תשובה על שאלתו, וניכר היה עליו שהרגיש צורך פנימי

הבגדים הנקיים. אלא שבאותו לילה חלה תקלה פתאומית במתקן זה שנועד לחיטוי הבגדים. זמן רב נאלצו האסירים להמתין בחדרים המקלחות כדי לקבל את הבגדים, אך לשווא.

לבסוף החליטו הגרמנים האכזריים שעל האסירים כולם לחזור אל הצריף ללא הבגדים. לא נותרה להם ברירה, והם הוכרחו לעבור בריצה בחוצות המחנה בשעת לילה מאוחרת כשקור מקפיא שורר בחוץ. עם הכנסם של האסירים אל תוך הצריף, רועדים ומצומזמים בכל גופם, ציפתה להם אכזבה נוספת: אם במשך כל הדרך הם קיוו שלפחות יוכלו להתחמם על הדרגשים בצריף מתחת השמיכות, תיכף עם הכניסה לשם נוכחו לדעת שגם השמיכות נלקחו לחיטוי. כעבור זמן רב הביאו לאסירים את השמיכות בלבד. האסירים עלו על הדרגשים וחיפשו תחת השמיכה מקלט מהקור העז.

מספר הנער: בדרגש הסמוך אלי שכב היהודי ההונגרי הצדיק. כמוני, גם הוא רעד בכל גופו. לפתע הוא קרא לי וביקש שאבוא לשכב על ידו. מילאתי את בקשתו. כעבור מספר רגעים, כשאנו שוכבים על הדרגש באושוויץ, רועדים בכל הגוף, התחיל היהודי לספר לי, שמדי לילה, לאחר שהוא מסיים את יום העבודה המפרך, לפני שהוא סוגר את עיניו לשינה הקצרה, הוא מקפיד לקבוע עתים לתורה.

אמנם במחנה ההשמדה אושוויץ אין שום ספר שממנו אפשר ללמוד תורה, אולם הוא זוכר בעל פה את שלמד בצעירותו. מדי לילה הוא חוזר ומשנן בעל פה את דפי הגמרא אותם הוא זוכר. גם כעת, למרות עייפותו הרבה ולמרות הקור העז שאינו מרפה מאתנו, הוא אינו רוצה לבטל את קביעותו. הוא אמר לי שכעת הוא לומד מסכת ביצה, וביקש ממני שאקשיב לו. הוא החל לסכם את דף הגמרא ולומר את השקלא והטריא של הגמרא. הוא קרא את דפי הגמרא בניגון מתוק של געגועים וערגה, בדיוק כפי שרגילים ללמוד גמרא בבית מדרש.

זהו היה שיעור הגמרא המיוחד שקבלתי באותו לילה. על כגון זה בוודאי נאמר: ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. אשריך ישראל מי כמוך!

על הפסוק (ויקרא כו מד-מה): 'וְאָף גַּם זֹאת בְּהִיּוֹתָם בְּאֶרֶץ אֲרִיִּיָּהֶם לֹא מֵאֲסִתִּים וְלֹא גְעֻלְתִּים לְכַלְתָּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם', מפרש רבינו האביר 'יעקב זיע"א שיש כאן לימוד על מסירות נפשם של בני ישראל ללימוד התורה ולקיום המצוות, אפילו בזמן שהם בגלות בארץ אויביהם וצרות רבות אופפות אותם, ובזכות זאת הקב"ה מתנחם עליהם ומבטל מעליהם גזירות קשות ורעות. וזהו שאמר הכתוב: 'ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם', אין 'זאת' אלא תורה ומצוות, שהרי התורה קרויה 'זאת', כמו שנאמר (דברים ד מד) 'וזאת התורה', והמצוות קרויים 'זאת' כמו שנאמר (דברים ו א) 'וזאת המצוה'. ואם עוסקים הם בזאת התורה והמצוה גם בזמן שהם בארץ אויביהם, הרי שבזכות זה הם זוכים שהקב"ה נענה לעומתם לאמר 'לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפיר בריתי אתם'.

(הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א - ספיר ויהלום)

באחד הלילות, לאחר שחזרו מהעבודה, נצטוו כל בני הצריף לעבור תהליך של חיטוי. מדי פעם היו שלטונות מחנה אושוויץ מבצעים חיטוי לכל האסירים בכדי להשמיד כינים ושאר מיני שרצים וזוחלים שהתרבו מאוד בתנאים הנוראים של חוסר ההיגיינה בהם חיו. את החיטוי היו עושים בבית מרחץ מיוחד, שם לקחו מכל האסירים את בגדיהם חוץ מהנעליים והגורות העור. את כל הבגדים היו מכניסים לתוך תא מיוחד אליו

בעומדי כך, עטור תפילין וכובעי על ראשי, השתרר במקום שקט בלתי רגיל. הסתובבתי כדי לעמוד על פשר הדבר, ולתדהמתי ראיתי שבאותו רגע ממש עברו מאחורי גבי במרחק של מטרים ספורים, שלושה קצינים גבוהים של הס"ס, וביניהם מפקד המחנה ומפקד אזורי הממונה על עניני העבודה. הם הופיעו לביקורת פתע. אף אחד מהם לא הבחין בי ובמעשי, ואין לתאר מה היה קורה לי אילו הבחינו בי. הרי באותו רגע עברתי כמה 'עבירות' חמורות ביותר: הנחת תפילין, ובנוסף לכך גם חבשתי כובע לראשי, דבר שהיה מנוגד כאמור לחוקי המחנה. גם עמידה כשהגב מופנה אליהם נחשבה עבירה חמורה. ועל הכל, עשיתי את כל זה באמצע העבודה! דבר זה נחשב לחבלה במאמץ המלחמתי, שאין עוון חמור ממנו. צדיק תמים היה היהודי בעל התפילין, ובוודאי בזכותו ובזכות התפילין שלו התרחש לי הנס הזה בלתי הרעו לי בכך ולא הרעו לי

הזרימו אויר חם מאוד, וזה היה משמיד ומכלה את כל המזיקים שהיו על הבגדים. האסירים עצמם היו מתקלחים במים חמים, ולאחר מכן מרחו את גופם בחומר מחטא חריף מאוד שהיה משמיד את הזוחלים.

חומר החיטוי היה עוצמתי ביותר וגם זמן רב לאחר החיטוי עדיין חריפותו הייתה מורגשת היטב. אחרי שסיימו האסירים את הרחצה והחיטוי, היה עליהם להמתין כדי לקבל את

ניצב 'זקן הבלוק', ממש כ'זה לעומת זה עשה אלוקים'. הרוע והטומאה במלחמתם נגד הטוב והטהרה.

רק לאחר דקות שנדמו כנצח סיים היהודי את תפילתו, הסיר את כובעו וניגש אל 'זקן הבלוק' כדי להסביר לו את מעשהו. היהודי הסביר לו שבאותם דקות הוא עמד בתפילה לפני בורא עולם, ומנהג היהודים בתפילות הוא לכסות את הראש. לכן הוא לא יכול היה להפסיק ובוודאי שלא להוריד את הכובע. היה זה נס גמור שתגובתו של אותו רשע 'זקן הבלוק' הייתה רק שרשרת ארוכה של דברי חירוף וגידוף אותם השמייע בלעג שחצני. הדבר היה יכול להסתיים בעונש חמור ביותר, אולם משמים שמרו על היהודי.

ליהודי זה היה נכס יקר מאד: זוג תפילין כשרות. אין צורך לומר שזוג תפילין במחנה ההשמדה אושוויץ היה דבר נדיר מאד. כיון שהציאה לעבודה הייתה בשעת בוקר מוקדמת מאוד, עוד בטרם עלה השחר, ואילו החזרה מהעבודה הייתה כבר בשעות הלילה, היה היהודי יכול לקיים את מצות הנחת תפילין רק כשהוא היה נמצא במקום העבודה. בשל כך עמל היהודי קשה והצליח למצוא מקום מסתור הגון בו הוא היה מצניע את התפילין.

גם עצם הנחת תפילין במקום העבודה היה דבר מסובך מאד. היה עליו להיעלם באמצע העבודה באופן שלא יבחינו בכך, למצוא מקום מסתור כלשהו שבו יוכל להניח תפילין מבלי שמישהו מהנאצים ירגיש בכך. לפעמים היה נכנס לתוך ערימת קש גדולה, שרבות כאלה היו נמצאות שם, ובמצב של שכיבה היה מניח אותם.

גם לידידו הנער הוא נתן את התפילין כדי שיוכל לקיים את המצוה. מספר הנער: פעם אחת אירע לי דבר שאפשר להסבירו רק כנס גמור. נכנסתי לאחד הצריפים ששימש כבית מלאכה ובו ישבו אסירים רבים ועסקו איש איש במלאכתו. בראותי שאין גרמני בקרבת מקום ואיש אינו שם לב למעשי, נעמדתי באחת הפינות, הנחתי תפילין כשפני מופנות לקיר והתפללתי.

בעומדי כך, עטור תפילין וכובעי על ראשי, השתרר במקום שקט בלתי רגיל. הסתובבתי כדי לעמוד על פשר הדבר, ולתדהמתי ראיתי שבאותו רגע ממש עברו מאחורי גבי במרחק של מטרים ספורים, שלושה קצינים גבוהים של הס"ס, וביניהם מפקד המחנה ומפקד אזורי הממונה על עניני העבודה. הם הופיעו לביקורת פתע. אף אחד מהם לא הבחין בי ובמעשי, ואין לתאר מה היה קורה לי אילו הבחינו בי. הרי באותו רגע עברתי כמה 'עבירות' חמורות ביותר: הנחת תפילין, ובנוסף לכך גם חבשתי כובע לראשי, דבר שהיה מנוגד כאמור לחוקי המחנה. גם עמידה כשהגב מופנה אליהם נחשבה עבירה חמורה. ועל הכל, עשיתי את כל זה באמצע העבודה! דבר זה נחשב לחבלה במאמץ המלחמתי, שאין עוון חמור ממנו. צדיק תמים היה היהודי בעל התפילין, ובוודאי בזכותו ובזכות התפילין שלו התרחש לי הנס הזה שלא הבחינו בכך ולא הרעו לי.

ממשיך הנער ומספר על מעשה נוסף שכדבריו היה חרות על לוח ליבו מבלי יכולת לשכחו:

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

חברותא שיש להם קביעות עתים ללמוד תורה בחדר מסוים, ומנין רוצה להתפלל בחדר זה | קביעת עתים לתורה לבעלי בתים או גם לאברכי כולל | האם כשלומדים תורה ברבים בבית המדרש אפשר לפעול ישועות גדולות יותר כאשר לומדים בבית?

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

חברותא שיש להם קביעות עתים ללמוד תורה בחדר מסוים, ומנין רוצה להתפלל בחדר זה

שאלה: שני בעלי בתים קבעו לעצמם ללמוד בכל יום חברותא מהשעה שמונה עד תשע בערב. הם חפשו מקום הגון ללימודם הקבוע, עד שאחד הציע להם, הנה ליד ביתכם יש בית כנסת גדול עם ספרים רבים ואין מקום טוב מזה ללימודכם הקבוע, אמנם בבית כנסת זה יש כמה שטיבלאך, והוא שוקק חיים בכל שעות היממה, הן במניני תפילה, והן בשיעורי תורה. אך יש שם חדר אחד פנוי בשעות אלו, ואני מציע לכם לקבוע את לימודכם במקום זה.

השנים התחילו ללמוד במקום זה, ויראו כי טוב, וכך נמשכה לימודם הקבוע בחדר זה זמן רב. אך דא עקא שלפעמים יש למנין מעריב של השעה שמונה וחצי שני חיובים, ולכן הם רוצים לחלק את המנין לשנים, כאשר מנין אחד יתפלל בחדר הקבוע לתפילה, והמנין השני רוצה להתפלל בחדר ששם לומדים החברותא, מאידך החברותא מוחים, וטוענים שהם קבועים כאן, ולכן אין המנין יכול לדחותם.

כעת באים לשאול, א: עם מי הצדק, האם הקביעות עתים של החברותא קודמת, או שמא מנין של עשרה הרוצים להתפלל קודמת?

דרבנן, ובפרט תפילה בציבור שהיא רק מעלה, מאידך לימוד תורה הוא מצוה דאורייתא, אמנם יעוין שנשאל באגרות משה (או"ח ח"ב סימן כז) האם ראוי ללמוד בלילה, למרות שמפסיד בזה למחרת תפילה בציבור, והשיב אף שכתב השו"ע על תפילה בציבור רק לשון 'ישתדל', שמשמע שהוא רק מעלה בעלמא, וגם בגמרא בברכות (דף ח ע"א) איתא שהטעם לתפילה בציבור משום שתפילתו נשמעת ומתקבלת יותר. אין זה רק מעלה בעלמא, שהרי צריך ללכת עבור זה ד' מיל לפניו, ומיל אחד לאחריו, וכיון שחזינן שצריך לטרוח הרבה, מוכרחין לומר שהוא חיוב מצוה על האדם להתפלל בעשרה. וכיון שהוא חיוב מעיקר הדין, הרי זה דוחה את מעלת היחידים הלומדים.

אמנם יש לדון במקרה שיש מנין, ורק שיש חיוב שרוצה לעשות עוד מנין, שאף שלכאורה החיוב צודק, כיון שבית הכנסת נבנה בעיקר לתפילה, א"כ התפילה דוחה את הלימוד, מכל מקום יש לומר לחיוב שגם חסד הוא מצוה גדולה, כדי לא להפריע ללומדים בלימודם, ואם ימתין למנין אחר, או שיתפלל במנין הראשון ויאמר רק קדיש גם זה יהיה לעילוי נשמתו של אביו, ואולי אפילו יותר מהתפילה. ואם החיוב אינו מסכים, מסתבר שהתפילה של הציבור דוחה את הלימוד של היחידים.

לסיכום: א. מעיקר הדין היארציית קודם, אך ראוי לבעל היארציית לעשות חסד עם הלומדים, וחסד זה יהיה לעילוי נשמת אביו. ב. מנין שהתקבץ ורוצה להתפלל, דוחה את החברותא.

ב. הם שואלים מה יהיה הדין כאשר התאסף מנין ורוצים להתחיל בתפילה, והיות וכל החדרים תפוסים הם רוצים להתפלל בחדר זה, אך יש להם אפשרות להמתין כמה דקות, עד שיתפנה אחד החדרים ואז יוכלו להתפלל, האם התפילה במנין שלהם, דוחה את הלימוד הקבוע, או שמא ימתינו כמה דקות, והעיקר שהלימוד הקבוע לא יתבטל?

תשובה: תשובה מסתבר שאם מנין רוצה לבא להתפלל המנין קודם, מכמה טעמים, א. כי יש בזה כח הרביעית, ומבואר בראש השנה דף יז ע"ב שלציבור יש כח גדול ויכולים לבטל גזר דין גם לאחר שנחתם. ב. שיעקר הבית הכנסת נבנה עבור התפילות ולא עבור הלימוד.

ואף שיש להקשות שלכאורה תפילה היא

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי אשר וייס שליט"א

בעל מנחת אשר

ראש בית המדרש 'דרכי תורה' ואב בית דין 'דרכי הוראה'

(או"ח סימן קנ"ה סק"א):

"דיין הממונה לדון מותר לדון בעת הקבוע לו ללמוד, ועולה לו ללמוד, דדינא היינו תורה. והיינו דוקא כשאינו נוטל שכר לדון. ומהאי טעמא נמי מלמד תינוקות בשכר אינו עולה לקביעות עתים לתורה. הרב מורי זקני מהר"א אזולאי בהגהותיו כ"י מספר זכרון משה. וכפי זה הלומד בישיבה בעת קבוע ומקבל פרס, אותו הלימוד אינו עולה לקביעות עתים. ויש לחלק קצת". וכך כתב בשערי תשובה שם.

ובכף החיים (שם סק"ד) כתב: "ונראה כיון שכתב ויש לחלק קצת יש להחמיר ולקבוע זמן אחר חוץ מזה כי ספיקא דאורייתא לחומרא".

אמנם בשולחן הטהור (סעיף ב') כתב דכיון שאין זה אלא שכר בטילה אין זה מגרע מקביעת עתים לתורה ודלא כמו שכתב הברכי יוסף, אך מ"מ כתב בכף החיים דהוי ספק דאורייתא ויש להחמיר.

הרי לן דאברכי הכוללים המקדשים ימיהם וולילותיהם לעמל התורה, צריכים עדיין לקבוע עתים שלא על מנת לקבל פרס, ובימינו מצוי שמלבד שני סדרי הלימוד בכולל, יש עוד כולל ערב וכולל בוקר ונמצא שאינו לומד כלל ללא קבלת פרס, ונמצא שאין בו מעלת קביעת עתים לתורה.

אך באמת צ"ע, וכי איך נאמר במי ששוקד על תלמודו בכל עת ובכל שעה שאינו קובע עתים לתורה, וצ"ע.

אך מ"מ יש לכל אדם לקבוע עתים לתורה שלא על מנת לקבל פרס, ויש בכך ביטוי לחיבת התורה, ובאהבתה ישגה תמיד.

והנה זכה דורינו לשתי תופעות מופלאות ומרנינות לב.

מצד אחד אלפים ורבות בני תורה אברכי כוללים הממיתים עצמם באהלי תורה בארץ ישראל ובמרחבי העולם כולו.

ומאידך גיסא אלפים ורבות בעלי בתים העובדים לפרנסתם, במקצועות שונים ורבים, וקובעים עתים לתורה בכל יום ויום, תוך עמל ושעשוע של תורה על אף שרוב היום טרודים מה על המחיה ועל הכלכלה.

ולכאורה טובים הראשונים מן השניים, דהשניים אמנם קובעים עתים לתורה, אך הראשונים אינם עוסקים אלא בתורה, וזוכים שמלאכתם נעשית ע"י אחרים.

אך באמת יש בחינה מסויימת שבה יש חסר במעשיהם של השניים, דהלא כתב הברכי יוסף

קביעת עתים לתורה לבעלי בתים או גם לאברכי כולל

שאלה: האם אברך כולל הלומד כל היום צריך בנוסף לסדרי הכולל לקבוע עתים לתורה?

תשובה: "אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו, נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה" (שבת ל"א ע"א). הרי שכל איש מישראל חייב לקבוע עתים לתורה, וכך נפסק בשולחן ערוך (יו"ד סי' רמ"ו ס"א):

"כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורים, בין בחור בין זקן גדול. אפילו עני המחזר על הפתחים, אפילו בעל אשה ובנים, חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה, שנאמר והגית בו יומם ולילה".

ואף שהלכה כרבי ישמעאל שאמר (ברכות ל"ה ע"ב) "הנהג בהן מנהג דרך ארץ", מ"מ יעשה תורתו קבע, וכמו שכתב השו"ע (או"ח סימן קנ"ו ס"א):

"אח"כ ילך לעסקיו, דכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון, כי העוני יעבירו ע"ד קונו, ומ"מ לא יעשה מלאכתו עיקר, אלא עראי, ותורתו קבע, וזה יתקיים בידו".

כל אדם אף שעסוק במלאכה חייב לקבוע לו עתים לתורה ביום ובלילה, אך כל שאינו עוסק במלאכה לפרנס את ביתו צריך לקבוע את כל עיתותיו לתלמוד תורה כמו שכתב שם במגן אברהם (סק"ב), עי"ש.

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי אשר אנשיל שווארץ שליט"א
ראש כולל צאנז בבית שמש ומח"ס מעדני אשר

ברב עם הדרת מלך וכבר אמרו חז"ל ברכות ו' שיש נפקא מינה בין מי שלומד ביחידי דאף שהקב"ה

קובע לו שחר על זה מ"מ לא מכתבן מליה בספר הזכרונות משא"כ כשלומד שלא ביחידי נאמר עליהם בכתוב אז נדברו לראי ה' איש אל רעהו וגו' ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו וכש"כ כשלומדים בעשרה יחד דאז קדמה שכינה ואתיא כדכתיב אלהים נצב בעדת אל וגם אמרו חז"ל אין התורה נקנית אלא בחבורה, עוד אמרו חז"ל ברכות ס"ג על הפסוק הסכת ושמע ישראל וגו' עשו כתות כתות ועסקו בתורה.

גם על ידי זה נושא הקדוש ברוך הוא פנים לישראל כדאיתא בתנא דבי אליהו (פרק כ"ג) תשובת הקדוש ברוך הוא למדת הדין ששואלת לפניו למה הוא נושא פנים לישראל והלא כתיב האל הגדול הגבור והנורא אשר לא ישא פנים והשיב הקדוש ברוך הוא איך לא אשא פניו לישראל וכו' ולא עוד אלא שהן מלמדים את התורה ויושבים אגודות אגודות ועוסקים בתורה, וכן המנהג כהיום בכל קהלות ישראל שקובעים ללמוד בחבורה אחר התפלה בבית הכנסת

הנה בביאור הלכה (סימן קנ"ה סעיף א') כתב הנה עצם הלימוד אף שכשהוא לומד ביחידי הוא ג"כ מקיים מ"ע של ת"ת מ"מ לכתחלה מצוה להדר כל מה שיכול ללמוד בחבורה שעי"ז יש כבוד שמים יותר וכן אמרו חז"ל בכמה מקומות

כשלומדים תורה ברבים בבית המדרש האם אפשר לפעול ישועות גדולות יותר?

שאלה: האם כשלומדים תורה ברבים בבית המדרש אפשר לפעול ישועות גדולות יותר כאשר לומדים בבית?

תשובה: בפרשתן אם בחקותי תלכו. איתא במדרש רבה בפרשתן על הפסוק הנ"ל הדא הוא דכתיב תהלים קי"ט חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך אמר דוד רבש"ע בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות הה"ד ואשיבה רגלי אל עדותיך. והקשו באחרונים איפה רצה ללכת כל יום, והרבה תרוצים נאמרו בזה ואפשר שהכוונה שדוד המלך אמר חשבתי שפעם אלמד במקום פלוני ובפעם במקום פלוני עד שרגלי מוליכות אותי לבית המדרש ללמוד תורה ברבים דנפיש הזכיות.

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב
תמצית עשרה ממדורי הביאור 'מאורי אור'
'וילקוט מאורי החיים'
ביאור משולב שזור באומנות ביות המילים
'אור תורה' | 'זרות חיים'
הערות, ציונים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר
10 כרכים של מתיקת נצחית:
הביאור המקיף על כל ספר ה'אור החיים' הקד
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחול'
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 (718) | אידיפה 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

פניני הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

מסכת בבא מציעא דף צה-קא

שאל ספר ונשרף באונס

בגמ': שואל שחייב בשבורה ומתה. (בבא מציעא צה, א).

כתב הר"ן (בתשובה סי' יט-כ) שהשואל ספר פטור מאונסין, כיון שהמשאיל עושה מצוה ואף נהנה מדין 'פרוטה דרב יוסף' [שנפטר ממצוה אחרת, לתת צדקה לעני, בעודו משאיל את הספר מדין עוסק במצוה פטור מן המצוה] וממילא השואל כשומר שכר שפטור מאונסין.

וכך הביא הש"ך (חו"מ סי' עב ס"ק כט) להלכה. אולם בספר מקצוע בתורה (חו"מ שם) כתב לדחות דברי הר"ן עפ"י דברי הרא"ש (סוכה פ"ג סי' ל) שמבואר מדבריו ששואל אתרוג חייב באונסין אע"ג שהמשאיל עביד מצוה וגם הוא נהנה מ"מ השואל חייב באונסין כשאר השואלים, וה"ה בשואל ספר הרי השואל חייב באונסין. ועיין במחנה אפרים (שאלה ופקדון סי' ג, נדרים סי' כד).

בפוסקים דנו לפי זה על מי שהשאיל ספר תורה לקהל, ונשרף הס"ת אם מחוייבים הם באונס זה ועליהם להשיב לו ס"ת, או שמא דינם כשומר שכר, עיין אמרי יושר (ח"א סי' מז, ח"ב סי' מח), ובנתיחה"מ (חו"מ ביאורים ס"ק יז) כתב בכיור דברי הר"ן שבדואי אין שום סברא שמשאיל ספר יהיה כמשכיר מכיון שמרויח פרוטה דרב יוסף שהרי פרוטה דרב יוסף היא משום שעוסק במצוה כגון טיפול באבידה ופטור דווקא באותו הזמן לתת צדקה לעני שאז מרויח את אותה הפרוטה שהיה אמור לתת לעני, אך כל זה שייך דוקא בזמן שעוסק ממש במצוה אז אמרינן עוסק במצוה פטור מהמצוה, אבל המשאיל ספר עסק במצוה רק ברגע שנתן הספר ולא אחר כך ואחר שמשך השואל את החפץ נגמר העיסוק במצוה, ולכן כתב שהביאור בר"ן הוא שבמקרה של הר"ן מדובר שאדם השאיל ספר וקיבל משכון תמורתו, ולכן כתב הר"ן משום שהוא צריך לטפל במשכון כל זמן שהספר מושאל ולכן מחמת הטיפול במשכון נחשב כעוסק במצוה ופטור מפרוטה לעני ואמנם הטיפול במשכון נחשב מצוה רק כאשר הוא לצורך שחבירו ילמד בספר קודש אבל אם היה משאיל חפץ אחר לא היה מצוה בטיפול במשכון כיון שלא נעשית שום מצוה בגלל הטיפול במשכון רק אם לומדים בגלל זה בספר. וע"ע בדברי גאונים (כלל צו אות יג) מה שכתב בזה.

מצוה בו יותר מבשלוחו בפועל

בגמ': האומר לשלוחו צא והשאל לי עם פרתו מהו וכו' (בבא מציעא צו, א).

בשו"ת מור ואהלות (פוסק, סי' לא) כתב, שבכל המצוות אם השליח עושה את מלאכתו בשכר, אומרים שיד פועל כיד בעל הבית, והרי זה כאילו עשה המשלח בעצמו, ולא נאמר בזה מצוה בו יותר מבשלוחו. אולם בשבת ובקידושין אף אם משלם שכר לשליח, מצוה בו יותר.

יש שהוכיחו כדבריו מדברי המחנה אפרים (הלכות שלוחין סי' יא) שכתב לחדש, שאף על

פיו שהעושה מעקה על ידי שלוחו אינו מברך על עשייתו, אם עשאו על ידי פועל מברך עליו, כיון שיד פועל כיד בעל הבית, ואף שגם בשליח ידו כיד בעל הבית, יש חילוק בין שליח לפועל, שבשליח אינו נחשב כעשה המעשה בגופו, ואילו בפועל נחשב הדבר כאילו עשאו בגופו, ולכן מברך על עשייתו כאילו עשאו בעצמו. וראה לעיל בפניני הלכה (י) דברי האחרונים בענין זה.

ועיין ביטח משה (הפטרות פרשת עקב) ובשו"ת עצי חיים (או"ח סי' כג) שכתבו שמצוה בו יותר מבשלוחו לא שייך רק כשהשליח עושה מלאכתו בחנם ולא כשמקבל על כך שכר. וראה בפניני הלכה קדושין (מא). בענין זה.

לימוד לפי רצון התלמיד או הרב

בגמ': אמרו ליה רבנן לרבא שאיל לן מר וכו' (בבא מציעא צו, א).

בסוגיין. אמרו ליה רבנן לרבא שאיל לן מר. וברש"י (ד"ה שאיל) פירש, 'רבינו נשאל לנו למלאכתנו, ללמוד לנו תורה, שיושב ומלמד לנו תורה כל היום, ואם נשאל ממנו בהמה ומתה נהיה פטורים מכח שאלה בבעלים. וענה להם רבא אדרבה 'אתון שאילתון לי'. ופירש רש"י (ד"ה אתון) שאילתון למלאכתי שכשאני חפץ להתחיל במסכת אחרת שלא תשתכח ממנו אין אתם יכולים למחות ביד.

בשו"ת ארץ צבי (ח"א סי' צב) נשאל ע"י בעל האמרי אמת זצ"ל שסוגיא זו סותרת לדברי הגמ' בע"ז (יט). שאין אדם לומד אלא במקום שלבו חפץ, ובסוגיין משמע שהרב יכול להכריח את התלמיד ללמוד מה שהרב רוצה.

ותירץ הארץ צבי שיש לדייק בדברי רש"י שכתב (ד"ה אתון) כשאני חפץ להתחיל במסכת אחרת שלא 'תשתכח ממני', והיינו רק מפני שרוצה להתחיל במסכת כדי שלא תשתכח ממנו, והיינו כדי שלא יעבור על הלאו של השוכח דבר אחד ממשנתו, לכן יכול להכריח את התלמיד ללמוד איפוא שהוא רוצה.

ועוד תירץ שאם הרב לבו חפץ בלימוד מסכת אחרת ותלמידו רוצה מסכת אחרת יש לדון שחיי קודמים' כיון דלא גרע חיי עולם מחיי שעה. ולפי"ז מתרץ בפשיטות שבגמ' ע"ז מדובר כשהרב אין לו לימוד מסויים ואז התלמיד קודם וקובע איפוא ללמוד, אבל כשהרב חפץ באיזה מסכתא אזי חיי של הרב קודמים, ויכול ללמוד איפוא שהוא רוצה. וע"ע במכתבי תורה (סי' צז), ובשו"ת בית ישראל (סי' ב), שדנו בענין זה.

[על דברי הארץ צבי שחיי קודמים' יש לציין לדברי המקנה (הקדמת הספר אות מג) שכתב על דברי הגמ' בחגיגה (טו): אם דומה הרב למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו, 'שהרב בשעה שמלמד לתלמידו להסבירם בפנים יפות אל יחשוב באותה שעה תועלת עליות עצמו, כי חשבו עליות עצמו הוא מניעת עליות תלמידו וצריך להיות כאותה שעה כמלאך הנקרא עומד].

חידושו של האור החיים הק' ששאלה בבעלים פטור רק מדיני אדם וחייב בדיני שמים

בגמ': אמר רבא האי מאן דבעי למישאל מידי מחבריה וליפטור נימא ליה אשקיין מיא דהוי שאילה בבעלים ואי פקח הוא נימא ליה שאיל ברישא והדר אשקיין (בבא מציעא צו, א).

כתב האור החיים הק' (בפרשת משפטים) אף ששאלה בבעלים פטור, הַפְטוֹר הוּי רק מדיני אדם אבל חייב בידי שמים.

הגאון רבי מאיר אריק אבד"ק טארנא בספרו טל תורה הקשה עליו ממה דאיתא בגמ' בסוגייתנו אמר רבא: מי שרוצה לשאול דבר מחבירו, ויפטור מאחריותו, יאמר לו בזמן השאלה תן לי מים לשתות דהוי שאילה בבעלים, מפני שהמשאיל עושה מלאכה לשואל בזמן השאלה. ואי פקח הוא המשאיל, ויודע שפטור בעלים תלוי בזמן השאלה יאמר לשואל שאל את הדבר קודם, ואחר כך אתן לך מים ואין זו שאלה בבעלים ע"כ.

ומקשה הגר"מ אריק: וצ"ע דא"כ שחייב

'פניני הלכה' מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

אותה בהיותה בעולם אם שמו אותם בחיים ישלם כ"ה על הנאבדת שהרי אומר לו בעה"ב הפסדתי כ"ה שהייתי לוקח עליה והוכיח כן מסוגיין שרק לגבי מוזיק הקילו בזה. ועיין בשו"ת רב פעלים (ח"ג חו"מ סי' ח) שדן בכיוצא בזה.

עשיית מעקה על השוכר או המשכיר

בגמ': תנו רבנן המשכיר בית לחבירו משכיר חייב להעמיד לו דלתות לפתוח לו חלונות לחזק לו תקרה לסמוך לו קורה ושוכר חייב לעשות לו סולם לעשות לו מעקה לעשות לו מרזב ולהטיח את גגו (בבא מציעא קא, ב).

בסוגיין מבואר שהשוכר חייב לבנות מעקה, וכך נפסק בשו"ע (חו"מ סי' שיג ס"ב), ולדעת הרבה פוסקים הוא מן התורה, (עיין פת"ש חו"מ סי' תכז סק"ב).

אמנם כתב החקרי לב (חו"מ סי' תכז) שבהשכרה פחות משלשים יום הוא ספק אם חייב השוכר ולא יברך, ועיין בשד"ח (הכללים אות מ סי' קצה).

ובמקומות נופש או בית מלון כתב בספר מנוחת אמת (עמוד 105) שנראה שחיוב התשלומים הוא על המשכיר, כמבואר ברמ"א (חו"מ סי' שיג ס"ב) שהולכים אחר המנהג וכאן על דעת שיהא שם מעקה שכר.

אמאי משלם חמשים נכי חדא נימא ליה אנא חדא חדא הוה מזבנינא לה, אמר רב הונא בריה דרב יהושע שמין בית סאה באותה שדה תנן. (בבא מציעא צט, ב).

בדברי גאונים (כלל צו סי' נח) דן בראובן שהשאל לשמעון ב' נזמי זהב ושניהם שוים מאה זוז ונאבד אחד מהם והאחת לעצמה אינה שוה אלא שלשים מאחר ואין לה בן זוג ותובע המשאל סך שבעים זהובים והשואל טוען שא"צ לשלם אלא חמשים זהובים. והעלה שהשואל מחוייב לשלם כל ההפסד דהיינו שבעים זהובים.

בהסכמת השואל ומשיב לספר הנ"ל כתב להוכיח לספק זה ממה שאמרו בסוגיין 'האי מאן דגזל חביצא דתמרי מחבירו משלם חמשים נכי חדא, א"ל רב ביבי בר אבבי אמאי משלם חמשים נכי חדא נימא ליה אנא חדא חדא הוה מזבנינא לה, אמר רב הונא בריה דרב יהושע שמין בית סאה באותה שדה תנן'. והיינו שבמזיק מקילים. ולפי"ז מבואר שבשומר מחוייב לשלם כל מה ששוה וממילא חייב לשלם כל ההפסד.

ובספר קול אליהו (ח"א חו"מ סי' יד) דן במעשה שהיה בעיר קושטא בבעה"ב שנתן נזמי און לסרסור למכרם, ואמר הסרסור שנאבד אחד מהם ונשבע שאינה ברשותו, ובא לשלם מביתו כיצד ישלם, דהדבר ידוע דבהיותם שלמים שני נזמים שוים יותר מכשהם נפרדים, דשניהם כאחד טובים, ובדין זה נתעצמו רבני העיר קושטא והשיב 'קול אליהו' שצריך לשלם על האבודה כמו שמו

אדם בידי שמים איך נתן רבא עצה לעשות כן לכתחילה, והרי ישאר חייב בידי שמים.

ומתוך שיש ליישב: אולי כוונת האוה"ח בנאבד בפשיעה אבל באונס פטור אף לצאת ידי שמים, והבא לפטור מאונס קאמר רבא. ומסיים הגר"מ אריק: ועם כל זה הדבר חידוש ולא נזכר בפוסקים עכ"ד.

אמנם יש לציין לדברי המאירי (בסוגייתינו) שכתב שהעיקר שבא רבא ללמד הוא עצה למשאל להיזהר מרמאותו של שואל, שלא יסכים לתת לו מים בשעת השאילה, וזה לשונו: מאחר שביארנו שכל שהמשאל במלאכת השומר בשעת שאלה פטור השואל כל שרוצה לשאול ומתכוין לרמות את חברו ואומר לו השקני מים, ומכוין שייתר לו לכך ושיעשה שאלו לו בשעה שהוא קונה את הבהמה להיות שואל עליה, יהא הלה [המשאל] פקח ויאמר לו משוך וקנה תחלה ואח"כ אעשה שלא יעשה

עצמו נעתר לשאלתו עד שנעשה הוא שואל עיי"ש.

ולפי דבריו אתי שפיר, שהעיקר בא רבא ללמד למשאל איך להתחמק מהשואל, ולא לשואל איך להיפטר מהמשאל ודו"ק.

אבד עגיל מתוך שניים

בגמ': האי מאן דגזל חביצא דתמרי מחבירו משלם חמשים נכי חדא, א"ל רב ביבי בר אבבי

בס"ד

ש"ס עוז והדר מניקה

מהדורה מיוחדת, תלמוד בבלי מנוקד בתוספת מדור שינון 21 כרכים

מוניקה

היים של הורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הגה"צ רבי מאיר בראנדסדארפער זצ"ל

בעל קנה בושם
כ' אייר תשס"ט

עוד יהודי אחד שיטבול במקוה שוה לי יותר מכל התורה שלמדתי

ידוע פעולותיו הרבות של הגאון הגדול רבי מאיר בראנדסדארפער זצ"ל בעל 'קנה בושם' וחבר ביד"צ העדה החרדית למען בניית מקוואות, אשר טרח ועמל כל ימיו להעמיד המקוואות על תילה בחומרות והידורים. המומחה לעניני מקוואות הרב החסיד רבי יחזקאל ראזענבערג שליט"א מבית שמש, ששימש את הגר"מ בתחום זה ועמד לימינו הרבה שנים לטובה מספר "זכיתי אף לשמוע אמירה נדירה חודרת ונוקבת מפי הגאון רבי מאיר, שביטאה עד כמה בער הדבר בנפשו, וכה אמר "עוד יהודי אחד שיטבול במקוה שוה לי יותר מכל התורה שלמדתי".

וגם זכיתי לראות 'מופת' בעסקו בעבודת המקוואות, היה זה בסופו של חורף אחד, כשבמהלך אחד מביקורי התכיפים במקוואות גיליתי שמימי האוצר נרקבו, לא נותרה ברירה אלא לשפוך את כל המים, ואני כמובן דאגתי מאוד איך יהיה לנו מקוה בזמן הקיץ, תינתני את צערי ודאגתי לפני הגאון רבי מאיר זצ"ל, והוא לא דאג, ואמר "מי שנתן לנו מצוות טהרה הוא יתן לנו מים, נו, לך תמלא אוצר בעיצומו של ניסן". - היה זה באחד הלילות אחר פסח, והטלפון צלצל, הגר"מ הי' על הקו כולו נרגש, 'דו זעהסט וואס טוט זיך? עפן די פענסטער', מיהרתי אל החלון ורעש גשמים אדיר קידם אותי. הבלתי ייאמן קרה וגשם ממטרים ירד משך כמה שעות רצופות, למחרת היה האוצר מלא במים צלולים ומהודרים.

(ספר אשריכם ישראל - עמ' סח)

עצה לאברך להגשים שאיפותו ורצונותו בעמל ויגיעת התורה

אם בְּחֻקְתִּי תִלְכוּ וגו' (כו, ג). וברש"י שתהיו עמלים בתורה.

פעם בפתיחת הזמן דיבר הגה"צ רבי מאיר בראנדסדארפער בעל הקנה בושם זצ"ל, שיחת חיזוק לאברכים צעירים, ואמר שבדרך כלל רואים אברכי כוללים בתחילת הזמן עם שאיפות ורצונות חזקות לעלות במעלות ועמל התורה, ובאמת רואים כן שבתחילת הזמן הם לומדים ועמלים בתורה, אבל אחרי זמן מעט לאט לאט מתנדף ועובר הרצונות והשאיפות, ונשארים עם כלום.

ומדוע כן, הסביר במתק לשונו, אברך בתחילת הזמן בא לכולל עם רצונות ושאיפות עצומות, ועושה לו סדר למופת יום יומית, כולל בוקר כולל צהריים כולל ערב, חברותא כאן וחברותא שם, ומתחיל הזמן עם פרישקייט, עם שאיפתו, אולם רק כעבור מעט זמן החל סיבות המונע לו להגשים תוכניתו, כאן יש לו ברית של גיסו

שאלות מכל קצווי עולם, בהכירם עומק המחשבה שלו לברר לאמיתתה של תורה. מאלפי תשובות שכתב, בחר רק את המעמיקות ביותר והדפיס. אלה היו 3 כרכי שו"ת "קנה בשם", ואחרי כן 4 כרכי שיעוריו ב"ורה דעה", ספרו "קנה בושם" הלכות פסח וכן מוכן לדפוס ספרו בענין שמות אנשים ונשים בגיטין, כמו כן הודפס ספרו בהלכות הבית היהודי ובכתובים כמה כרכים מפסקי שו"ת בצרות שהשיב.

בשנת תשמ"ט התמנה לחבר בד"צ העדה החרדית, יחד עם עמיתו ורעהו הגאון הצדיק רבי משה הלברשטאם זצ"ל, עמו עשה כברת דרך ארוכה בהלכה. אחרי כן התמנה לרבה של קהילת "תולדות אברהם יצחק".

נודע כמוהל מומחה והכניס בבריתו של אברהם אבינו ע"ה אלפי ילדי ישראל. גם ביום ראשון בשבוע האחרון לחייו, עוד שימש כמוהל וסנדק בברית מילה. הוא רשם כל ילד בספר "תולדות אדם". הוא היה בר סמכא הלכתי מיוחד בנושאי הלכה ורפואה וזה היה גם הנושא האחרון בו עסק יום לפני פטירתו, טרם נסתלק בפתאומיות.

בהוראת ה"מנחת יצחק" התמנה לרב חברה קדישא הכללית והפרושים. כן שימש בהרבה תפקידים בירושלים בענייני צדקה וחסד ובראשות ההלכתית של ארגוני רפואה, כוללים וישיבות, שהוא היה נשיא ותומך, ויד ימינם ומורה דרכם בהלכה. כן פעל בנושא השמיטה והרחבת גבולותיה.

הגה"צ רבי מאיר בראנדסדארפער זצ"ל נולד בכ"ז באלול תרצ"ד, באנטוורפן שבבלגיה, לאביו הרב הצדיק רבי שלמה זצ"ל, מנכ"י הדעת בירושלים ומגדולי עובדי ה' בקהילת "שומרי אמונים" ו"תולדות אהרן" בעיר הקודש. רבי שלמה היה נכדו וחתנו של רבה של פישטיאן, הגה"צ רבי יששכר שלמה טייכטאל זצ"ל, בעל "משנת שכיר", וצאצא של בעל "הרי בשמים", הגה"צ רבי עקיבא גינז זצ"ל הראשון, זקנו של פאר ישראל והדרו רבי עקיבא איגר זי"ע.

בזמן השואה ברח עם הוריו לצרפת, ומיד לאחריה בשנת תש"ה עלה עמם לירושלים, שם התקרב לאדמו"ר רבי אהרן ראטה בעל "שומרי אמונים" ולגאב"ד המהרי"ץ דושינסקי. תקופה מסוימת למד בישיבת מיר.

כ"ק האדמו"ר מ"תולדות אהרן" זי"ע מסר בידו את ניהול כל ענייני ההלכה של קהילתו. גאב"ד העדה החרדית הגאון רבי יצחק יעקב וייס זצ"ל, בעל ה"מנחת יצחק", אמר עליו כי מה שפוסק כאן למטה - מקובל בשמים. היה מקורב אל מרן פוסק הדור הגאון רבי שלמה זלמן אייערבאך זצ"ל, ועמד עמו כל השנים בקשרי הלכה הדוקים. כל השנים למד תורה מתוך הדחק, וזכורות השנים בהן התגורר בדירת חדר וחצי בבתי אונגריין בירושלים, בבית זה גדלו ילדיו הקטנים, והוא היה ער כל הלילה ומטפס מעל מיטות ילדיו, מוריד ספר מתקרת הגג ולומד בו. בבית הזה היה גם די מקום ללמוד בו תורה והוראה מדי לילה עם תלמידים. הרב זצ"ל מאס בהבלי העולם ובמעט כסף שהיה בידו הלך וקנה ספרים.

בשנים ההן טרם הונגה שיהיה רב לכל שכונה, אך הוא התמנה כבר בגיל 30 לרב שכונת בתי אונגריין. מאז ועד יומו האחרון היה מקבל כל יום שואליו בדבר ה' זו הלכה. לא היו אצלו שעות ולא יום ולא לילה. הוא הטביע חותמו במגמה שמורה הוראה הפך להיות משרת הציבור 24 שעות ביממה, באישון לילה ובאשמורת הבוקר.

כבר בצעירותו זכה להתקרב אל גדולי ישראל מכל החוגים וזכה להערכתם. משנת תשכ"א, הקים את השחיטה של העדה"ח בהיותו הרב והפוסק העליון של ענייני השחיטה והרב הפוסק על כשרות והידור מקוואות וטהרה. כן היה מומחה גדול בדיני תורה. השקיע לב ונפש בהשכנת שלום בבתי ישראל. הרבה אנשים מרי לב הגיעו לביתו והוא האזין להם וסייע.

הרב זצ"ל נתן נפשו להקים מערכת שיעורים בהלכה בימי השובבים ובערב פסח. היה הראשון שרץ משכונה לשכונה, והגיד שיעורים קבועים. עד יום ששי האחרון לימי חייו עוד אמר שיעורים בקהילת באבוב ושיעור חושן משפט בכולל "תרביצא". כן כיהן כראש כולל טהרת יום טוב שהקים הרב מהעמלעץ בעל טהרת יום טוב מארה"ב.

בשנת תשל"ד יצא לאור חלק ראשון של ספרו "קנה בשם" שהכה הדים בעולם התורה וההלכה, וריכוז תשובות שהשיב לכל החוגים שהריצו אליו

יכולתי לקלוט במוחי, איך בלויה של ידידו גאון הגאונים שהיה כל כל קשור איתו מימים ימימה מאז כשהיה צעיר שלמדו ביחד בישיבת מיר עד סוף ימיו, לא הלך ללוותו עד מקום מנוחתו בבית החיים, (שבדרך כלל לתלמידי חכמים, רבנים, וחברים לווה את המיטה עד הבית החיים), רק אחרי שנהייתי מבוגר קלטתי מה כחו של קביעות עיתים לתורה, ששום דבר אינו חשוב נגד קביעות עת בלימוד התורה.
(אשכבתיה דרבי מאיר)

בענין זה מספר אחד מתלמידיו: לא יוכל לשכוח את המחזה החרוט בזכרוני, הלווייתו של ידידו ידד נפשו, הגאון רבי משה יהושע לנדא זצ"ל שהיתה בערב שבת. ראיתי שלווח המיטה רק דרך קצרה, ואח"כ הלך לדרכו לשיעור הקבוע שלמד מידי ערב שבת בהלכות יור"ד חלק ב' בבית המדרש ספינקא שכונת אחוה ירושלים (השיעור שלמד כיובל שנים מידי שבוע בשבוע בערב שבת), אז הייתי בחור צעיר ולא

לכן איחר לבוא, מחר יש לו תור לילד אצל רופא ומוכרח ללכת מוקדם, וכן בכולל ערב כאן יש לו חתונה וכאן בר מצוה של משפחה וכו', וכל אלו גרם לו הזנחה בלימודו. וכל זה גרמו לו, כי בעת שהחלט לקבל עליו הרצונות הטובים חשב על אורח חיים רגילה עם סדר דייוקונית, עם מחשבה שהכל הולך כשורה, לכן בכל דבר קטן שנעשה לו שלא מהתוכנית, משבית ממנו סדר לימודו. על כן צריכים לדעת שהחיים עם מלא מניעות, וכשיש לו הכרה זו, ועם כל זה לוקח עליו סדר לימוד או חברות או לא יפריע לו שום דבר.

הגה"ק רבי שלמה אליעזר אלפאנדרי זצ"ל

הסבא קדישא כ"ב אייר תר"צ

מוטלת על הבריות.
שם יעידו עדים נאמנים ראי ה' הקמים בחצות לילה לעסוק בנסתרות התורה בחברת אנשים שהי' בשכונתו של הרב, המה ראו כן תמהו כי עמוד אש על ביתו וקול תורתו נשמע למרחוק.
וכן פעם אחת היה פחד נורא מן הערביים שרצו לבטל ההילולא דרשב"י זי"ע בל"ג בעומר, והיה נראה כל הלילה ממש אש בוערת בתוך ביתו של הרב ופחדו לדבר.
וביום השני שלח הרב אחרי היהודים ואמר להם עלי ועל צוארי תוכלו לסמוך ולעשות הילולא רבא כנהוג. וכן היה באין פוצה פה ומצפצף.
(מסעות ירושלים - חיות אש, אות לא-לב)

הגה"ק רבי שלמה אליעזר אלפאנדרי זצ"ל הסבא קדישא, נולד בשנת תקע"ה בערך בעיר קושטא במדינת טערקיי, ועוד מנעוריו שקד על התורה ועל העבודה בהתמדה עצומה, שם הרביץ תורה לתלמידים רבים שביניהם היו הגאון רבי חיים חזקיה מדיני בעל 'שדי חמד', והגאון רבי יצחק עקדיש בעל ה'קרית ארבע'. אח"כ נתמנה לכהן כרבה של קושטא, ואחר כך כיהן כרבה של כל מדינת דמשק. בהגיעו לגיל צ' החליט לעלות ולהשתקע בארץ ישראל, ונתקבל לכהן כרבה של צפת לעדת הספרדים. בשנת תרפ"ה עלה לעיה"ק ירושלים.

נודע בגודל קדושתו, כל רז לא אניס ליה בחכמת הנגלה ובחכמת הנסתר. בהיותו בעיה"ק ירושלים השכימו לפתחו כל בעלי תריסין מכל העדות. שמו הלך לפניו בכל העולם כאיש קדוש ונורא.

התקשרות מיוחדת היתה להרה"ק ממונקאטש אתו שנסע במיוחד לא"י להפגש ולהתנעד עמו. נודע גם במלחמתו מלחמת ה' נגד המתחדשים בירושלים. הגיע לזקנה מופלגת ונפטר יותר מכן מאה ועשר שנים ביום כ"ב באייר תר"ץ.

מח שליט

פעם אחת כליל הסדר גנבו ממנו (מבית הרה"ק רבי שלמה אליעזר אלפאנדרי זי"ע) מאתים נפוליון זהובים, שהיה סכום עצום לימים ההם. ואמר הרב אלפאנדרי אמנם את כספי גנבו, אך את מחי ולבי לא גנבו. ונתיישב לעריכת הסדר כאילו לא היה כלום.
(מזקנים אתבונן ח"ב, עמ' תמה)

קדושתו הנשגבה

הגאון המקובל רבי ישעיה אשר זעליג מרגליות זצ"ל מביא: בשנת תר"ע בחודש השלישי המוכתר בכתר תורה בא לגור לעיה"ק צפת, והיה שם ראש הרבנים וראש המדברים בכל מקום ואימתו

הרה"ק רבי יהושע מדינוב זי"ע כ"ג אייר תקע"ד

מרימונו זי"ע, וענינים רבים עברו ביניהם. ביום כ"ג אייר שנת תקע"ד נתבקש לשיבה של מעלה זי"ע.

כשהיה חל היא"צ ביום שישי [כמו בשנה זו] אכל דגים

הרה"ק רבי דוד'ל מדינוב זצ"ל לא אכל כלל דגים בערב שבת, רק כשחל היארציי"ט של יהושע מדינוב ביום שישי [כמו בשנה זו], אזי ערך סעודה ואכל דגים.

(נפלאות רבי יהושע מדינוב)

זכו לבן כזה - בזכות מעשיהם הטובים

אביו של רבי יהושע היה אופה, וגר בברטש. עניים שלא היה להם תנור כדי לאפות בביתם, הביאו את חלותיהם לאביו שיאפה עבורם. כל יום ששי היתה אמו מכינה קערת בצק מיוחדת, והוסיפה לכל עני עוד חתיכה. אמרו כי בגלל שהיתה כזו צדקת, זכתה לבן כזה.

(נפלאות רבי יהושע מדינוב)

הרה"ק רבי יהושע זי"ע נולד בשנת תצ"ד בברטש לאביו האופה ר' אריה לייב, ולאמו הצדקת טובת הלב.

מסופר שעניים שלא היה להם כדי לאפות בביתם הביאו את חלותיהם לאביו שיאפה עבורם, וכן מסופר כי כל יום ששי היתה אמו מכינה קערת בצק מיוחדת והוסיפה לכל עני עוד חתיכה, ואמרו כי בגלל צדקתה זכתה לבן כזה.

שמו נקרא בישראל יהושע, ונוסף לו הכינוי השל. בשנתו האחרונה חתם משה יהושע, וכנראה נוסף לו שם זה עקב מחלה.

בגיל רך שלחוהו הוריו ללמוד תורה מפי הדיין מריבטיטש. בהשפעתו של הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע התחמם לאורם של אדירי החסידות: הרה"ק רבי יחיאל מיכל המגיד מזלוטשוב זי"ע הרה"ק רבי מרדכי מנשכין זי"ע, והליכותיהם היו נר לרגלו. והי' גם תלמידים של הרה"ק בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע, והרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע.

בשנת תק"נ נתקבל לרבנות דינוב, וכיהן בה חצי יובל שנים. בבית דינו ישב הרה"ק רבי צבי אלימלך בעל בני יששכר זי"ע, כשהי' עוד צעיר לימים כבן שיבסר שנים ובשליחותו של הרה"ק רבי מענדל

אור החיים המבואר

במתיקות ועריבות טוב התורה

אור החיים המבואר
אוסף של מנחת משה בעמוד מודפס קל ובאילן הקנה על פי סדר האור החיים הן בארבע - מאה עשר חלקים מאת הרב - מקובל סג"ל פאול רבי

אור החיים המשולב
תבנית קטנה מיוחדת ובאילן הקנה קל ונעים לאילן הקנה מאת סג"ל סג"ל פאול רבי זצ"ל והרב - מקובל סג"ל פאול רבי

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

חיים של תורה

הגה"צ רבי בנימין מנדלזון זצ"ל

גאב"ד קוממיות
כ"ד אייר תשל"ט

חזו"א בני ברק) לדון על חטיפת הילד והסתרתו, וכאילו הגר"ב השתתף באספה זו. כדי להפריך עלילת שקר זו היה צורך להביא עדים שיאשרו בבית המשפט כי הגר"ב שהה באותו מוצאי שבת בקוממיות ולא יצא מתחומי המושבה.

אחד העדים היה יהודי פשוט מירושלים, אשר הגיע לפני שבת אל המושב בכדי לאסוף תרומות לדבר המצוה, הגר"ב עזר לו באותו מוצאי שבת. כאשר הלך עמו מבית לבית ושידל את התושבים שיתנדבו לסייע לאיש בעין טובה. אך דא עקא: האיש הזה מפליטי השואה שעוד לא נמחו מזכרונו אימי הימים הקשים, והוא נרתע מכל פגישה עם חוקרי משטרה ושופטים וכיו"ב, ומסרב להעיד. ניסה רב חשוב להשפיע עליו שילך להעיד ובתוך דבריו אמר בחומרא: אם אינך מעיד הרי אתה חוטא בלאו דאורייתא "אם לא יגיד ונשא עונו". מיד קם הגר"ב, שהיה נוכח באותו מעמד, ויקרא: "במטותא, אל יאמר כך, בית משפטים יש לו דין ערכאות, וממילא אין פה שום "עדות" ולא איסור של "אם לא יגיד", אין פה אלא בקשה שאנו מבקשים מאיש זה לגרום לי טובה כשיספר שמה את הידוע לו".

והנה סוף דבר היה, שהיהודי הזה לא התגבר על רגשותיו וחרדותיו, והודיע באופן מוחלט שלא ילך להעיד. מיד פנה אליו הגר"ב בבקשה: "עשה עכשיו כהבנתך, אבל אל תמנע בגלל כך לבוא שוב אלינו בעתיד לאסוף תרומות, כמו שהיית רגיל עד הנה, ואני ג"כ אמשיך לעזור לך..." (מרכיצי תורה בעולם החסידות ח"ח עמ' רל"ד)

מתחזקת האמונה בלב - אולי יספוג בלי משים ריח של אמונה..."

בהקשר עם פרשת "יוסלה" מספרים מקורביו גם את העובדה הבאה. כידוע שהה הילד יוס'ה שוחמכר פרק זמן מסויים בקוממיות, והגר"ב בשיתותיו עמו חיזק אותו ביהדות, דבר שהוא כשלעצמו אין בו משום "עבירה" על החוק השורר במדינה, אבל המעלילים - ששאפו לסבך את הגר"ב בפלילים ולהענישו - הוציאו דבה כאילו התקיימה באחד ממוצאי שבתות אספה חשאית (בכולל

הגה"צ רבי בנימין מנדלזון זצ"ל נולד בשנת תרס"ד בפלאצק לאביו הגאון רבי מנחם מנדל זצ"ל ראש הישיבה דשם. אחר מלחמת העולם הראשונה עבר לבודז'ארנוב בה התגורר חותנו, והקים שם ישיבה לתלמידים מופלגים.

בהוראת רבו הק' ה"אמרי אמת" מגור ז"ע עלה בשנת תרצ"ד לארץ ישראל, והתישב בכפר אתא, שם כיהן במשך י"ז שנה כרב דמתא. לקראת שנת השמיטה תשי"ב, נתמנה בעידוד החזו"א, לרב המושב קוממיות, אותה נהג ברמה במשך כ"ז שנה, עד להסתלקותו. הוא הגבר הוקם על, עולה של שבת הארץ ושמירת המצוות התלויות בה ללא פשרות. עושה ומעשה היה בקרב אחב"י ומלהיב לבם לקיים מצות השמיטה בהידור. נודע בגדלותו בתורה, בצדקותו הרב, ובעמדו על משמר קדשי ישראל ללא חת. נסתלק כ"ד אייר תשל"ט, ומנו"כ בהר המנוחות בירושלים.

אמונתו וצדקותו

מסופר כי בשנת תשכ"ב בעת חקירתו של הגה"צ רבי בנימין מנדלזון זצ"ל ע"י צוות חוקרים ושוטרים, לרגלי עלילת הדם הידועה מסביב לחטיפת הילד "יוסלה", נתבקש להדגים את כתב ידו לצורך בדיקה פוליגרפית, הסכים הגר"ב והעלה על הנייר בכתב ידו הקדושה: את "ג העיקרים "אני מאמין" מיסודו של הרמב"ם, באמרו: "אולי כשיבדוק החוקר הפוליגראף את השורות האלו, אולי בינתיים ישית לב כלשהו לתוכן הדברים - הלא כשאומרים "אני מאמין"

הרה"ק רבי חיים מקאסוב זי"ע

בעל 'תורת חיים'
כ"ה אייר תרי"ד

קופת רמבעה"ן כולל עסטרייך ליהודי גאליציה בוקובינא מארמורש והונגריה שעלו לארה"ק. נתבקש לישיבה של מעלה בכ"ה באייר תרי"ד ומנו"כ בקאסוב, השאיר אחריו ברכה דברי תורה מכת"ק שנקראו בשם תורת חיים.

מדוע לא חשש מרן ה'תורת חיים' מקאסוב לפרנסתו

שח הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל: שמעתי מאיש שזכה להיות נוכח בעת שעלה ה'דמשק אליעזר' לארץ ישראל והתיישבו חשובי ופרנסי הקהל לדון היכן יקבע את מקום מושבו, אם בירושלים או בתל-אביב. בין היושבים באסיפה היה גם בעלי בתים ויהודים פשוטים, ביקש אחד מהם את רשות

הרה"ק רבי חיים מקאסוב זי"ע נולד בשנת תקנ"ה לאביו הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאסוב זי"ע בעל אהבת שלום.

מילדותו ניכר בו כי לגדלות נוצר, וכבר אז זכה לגילוי אליהו הנביא. בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית הצ' מרת ציפורה ע"ה בת הרה"ק רבי יהודא מאיר משפיטיווקא בן הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע.

בימי חורפו הצניע והסתיר את גדלותו ופרישותו, אולם גדולי דורו הפליגו עד מאוד ברום קדושתו כשבא אל הרה"ק מאפטא הראה לו חביבות יתירה ואמר לבנו הרה"ק מצינקוב ראה נא צדיק בן צדיק מלך בן מלך האיך תוארו.

לאחר הסתלקות אביו מילא את מקומו בקאסוב, והיה מגדולי מנהיגי דורו, שימש יחד עם הגה"צ רבי מרדכי זאב איטינגא גאב"ד לבוב כנשיא

קיבל את המשרה בטשערנוביץ, כי שם היה מקבל משכורת מכובדת משא"כ ברבנות בויזניץ שכינה עד אז לא היה בה כי אם לפרנס את בני ביתו בצמצום, אמר לו האהבת ישראל: "מחותן, רואה אני שיש לכם חלישות הדעת מזה שלא קיבל בני את הרבנות בטשערנוביץ, אבל אומר לך שאינך צריך להצטער על זה, כי אני מבטיח לך "אז מיין אליעזר"קע וועט זיין אויפגען שפיץ וויזענקעס" [וויזענקעס' היה מקום נופש ליד וויזניץ, ובימות החמה באו לשם הרבה לשכור בתים וליהנות מהאוויר הצח ומן ההרים הגבוהים, ואילו בחורף לא היתה שם נפש חיה] ולא יהיה שם שום נברא מעולם, אין יוצא ואין בא, ויצטרך הוא למטבע 'פינעווער' - יבוא יהודי לשם בקור הכי גדול להביא לו את המטבע, ממילא אינך צריך לחשוש להצטער על הפרנסה שנלקחה ממנו" (וע"ע ב'שיח זקנים' עמוד קע). ובוה סיים ה'דמשק אליעזר' לומר לפרנסי העיר תל-אביב "אם יש לי הבטחה כזו מאבי זצ"ל אינני חושש לפרנסתי, ורק בכל זאת מחמת טעמים הכמוסים עמי הנני רוצה לגור בתל-אביב ולא בירושלים...".

(מפי ספרים וסופרים - תולדות הצדיקים ח"ב עמוד תפו)

לכם - ר"ת כ'די לטהרנו מקליפותינו

לאחר ספירת העומר נוהגים לומר "רבנו של עולם, אתה צויתנו על ידי משה עבדך לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו, כמו שכתבת בתורתך, וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהינה, עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום, כדי שיטהרו נפשות עמך ישראל מזוהמתם".

וצריך לדעת היכן מצינו גילוי או רמז בתורה שתהא מצות ספירת העומר "לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו". ואמר הרה"ק בעל ה'תורת חיים' מקאסוב זי"ע, ד"לכם" ר"ת כ'די לטהרנו מקליפותינו, או מטומאותינו, והיינו דאמרינן "כמו שכתבת בתורתך, וספרתם לכם ממחרת השבת"

(נדפס ב'תורת חיים' פרשת אמור, וב'ליקוטי מהרי"ח' לספירת העומר מביא כן משמו).

מסוגל הוא לבקשה שונה, א"כ אותו אביון שאומר את כל מאה וחמישים פרקי תהלים ובקשותיו עולות למעלה בשמי מרומים אין נזקקים לו אלא לאחת מהנה, שכך אי' בגמ' בתענית דלא מצלינן אתרתי, ולכן נותר הוא באביונותו, אולם אני אומר רק את הפרק המסוגל לעשירות ע"כ אין לי לדאוג על הפרנסה, שבקשה אחת בודאי תתקבל בשמים ממעל... (וע"ע בתהלים 'נועם אליעזר' פרק א להרה"ק רבי אליעזר זוסיא מסקולען זי"ע).

ובזאת הוסיף ה'דמשק' ואמר "ואם כדבריכם דבשביל הפרנסה עדיף שאשאר בתל-אביב, עבור זה לבד לא הייתי משתקע בעיר זו, כי אינני חושש למטה לחמי, וכי תאמרו שיועד אני את הפרק תהלים שמסוגל לפרנסה, אין זה כן, ובכל זאת אינני דואג לפרנסה", והתחיל לספר מעשה שהיה:

בעיר טשערנוביץ היתה לציונים השפעה חזקה מאד, ונערכה שם מלחמה של ממש עם אגודת ישראל, כי הציונים רצו להעמיד כמרא דאתרא אחד מן המזרחים וכמובן שבאגודה התנגדו לכך נחרצות. בסוף הסכימו הציונים ואמרו שאם יסכים ה'דמשק אליעזר' לבוא לכהן כרב בעיר הרי הם מוותרים מלקחת איש מזרחי לכהן כמרא דאתרא [וזאת אף שה'דמשק אליעזר' לחם בכל עוז נגד הציונים, מיהו בכל זאת נשא חן בעיניהם, אמנם לא קיבל ה'דמשק אליעזר' את הרבנות באומרו "לא אוכל לישן אף לילה אחר, כי איך אקבל על עצמי את הרבנות בני העיר כאשר יש בעיר כשבעים 'אטקעס' [-איטליז], כלומר שמפחד לקחת אחריות על הכשרות בעיר. [יצוין, שגם אביו הרה"ק בעל האהבת ישראל מויזניץ זי"ע לא רצה שיקבל את הרבנות, ושמעתי מאבי מורי הרה"ג מוה"ר רבי יוסף יהושע פרידמאן זצ"ל שנימק האהבת ישראל טעמו ואמר "מפחד אני שאם יקבל בני את הרבנות בטשערנוביץ וועט זיין גמרא דארפען האבען צווי ריקען'ס", כלומר שהגמרא שלו תצטרך להיות כרוכה משני הצדדים ולא יוכל לפותחה, כי כאמור היה ה'דמשק אליעזר' נושא חן בעיני כל רואיו, והעיר טשערנוביץ גדולה היתה, ויבואו אנשים כל הזמן לדבר אתו ולשאל ממנו עצות בעניני העולם והבליה, ובכך יתבטל מלימודו].

כשמוע חמיו האדמו"ר רבי יצחק מאיר מקאפיטשניץ זי"ע [חתנו של הרה"ק רבי מרדכי פייבוש מהוסיאטין בנו של הרה"ק מרו"ח זי"ע] מסירובו היה לו קצת חלישות הדעת על שלא

הדיבור ואמר לה'דמשק אליעזר' שלדעתו ראוי הוא שישים משכנו בעיר תל-אביב, כי האדמו"רים מתפרנסים מזה שאנשים באים לפנייהם ונותנים להם 'קוויטלאך' עם 'פדיונות', והנה בירושלים מי שיש לו צרה וצוקה ח"ו עולה לכותל המערבי או לקבר רחל ושופך שיחו לפני הקב"ה ונושע, וכן כשיש לו לאדם דביקות בה' ורוצה ליקרב ולחזות אלוקות הולך למקומות הקדושים האלה ומתרומם ומתעלה מקדושת המקום, וממילא אין אנשים צריכים שם לאדמו"רים, משא"כ בתל-אביב צריכים יותר לאדמו"רים, ועוד שהוא מקום פרנסה, לפיכך עדיף להרבי לגור כאן בתל-אביב למען יהיה לו פרנסה.

פתח ה'דמשק אליעזר' לספר להם בארוכה, שבתקופה שברח הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע ממאסרו שברוסיה לרומניה בדרכו לאוסטריה, נשא הרה"ק בעל ה'תורת חיים' מקאסוב זי"ע על שכמו את הדאגה לשלומו [שהיה מחותנו, בלוקחו לבתו את צעיר בניו, הרה"ק רבי מנחם מנדל בעל ה'צמח צדיק' מויזניץ זי"ע] וגם הכין עבורו מקום דירה בעיר סאדיגורא ליד טשערנוביץ הסמוכה לעיר קאסוב [ושם באו אליו הרבה מגדולי ואדמו"רי פולין לבקרו, ביניהם הרה"ק בעל ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע, הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע עם בניו הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינאו והרה"ק רבי מנחם מנדל מווארקא זי"ע, והרה"ק בעל ה'חידושי הרי"ם' מגור זי"ע ועוד], כראות כן אחיו הרה"ק רבי דוד מזאבליטוב זי"ע [שניהם בני הרה"ק בעל האהבת שלום] שאל אותו בתמיהה [יצוין, שהרה"ק מזאבליטוב היה חותן הרה"ק רבי יצחק מבוהוש זי"ע, בכור נכדיו של הרוזינער] "הרי אתה דואג לסדר את מקום המגורים של הרה"ק מרוזין ומדוע לא סידרת לו מקום אחר לדור, וכי אינך חושש מלהביא בתחומך, הרי אריה כמוהו יכול לקפח את גבולך", השיב לו ה'תורת חיים' בהלצה "למאי אחשוש, אם לפרנסה הרי אני יודע פרק בזמירות של דוד המלך ע"ה המסוגל לעשירות שאני אומר בכל יום ואין לי ממה לחשוש", נענה רבי דוד ואמר "הלא בעיני זאבליטוב ישנו 'פליק-שניידר' [-חייט המתקן בגדים קרועים] ובכל יום הוא מסיים את אמירת כל התהלים ונמצא שאומר כל יום את הקפיטל המסוגל לעשירות ובכל זאת הינו רחוק מעשירות", השיב לו ה'תורת חיים' בחכמה ואמר "זה הרי פשוט וברור שכל פרק

הרה"ק רבי שלמה גולדמן מזוועהיל זי"ע

האדמו"ר מזוועהיל כ"ו אייר תש"ה

שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה, ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה".

כמו ש"מזונותיו של אדם קצובין לו" (ביצה טז), כן כל תענוגיו קצובים לאדם במידה. כשנותנים לאדם דבר מה שנקצב לו והוא נמנע מלקבל הנאה ותענוג מזה, נחשב בשמים כאילו לא קיבל כלום, ואז נותנים לו משהו חשוב יותר. כאשר נמנע מלקבל תענוג גם מזה, מוסיפים לו תמיד.

לפי שרבנו הקדוש לא נהנה מהעולם אף לא באצבע קטנה, זכה לכל מה שמנו חכמים ולשני שלחנות. וכן להיפך, אדם שמתענג יותר מדי, אפילו מדבר קטן, מנכים לו לפי ערך התענוג, כמו כן אם מתענג מדבר חכמה, ובפרט מדבר הלצה. לכן ראוי לאדם שיקבל תענוג רק מדברים יקרי ערך, בצמצום התענוג כפי יכולתו, או מתענוגים רוחניים. על ידי זה לא ינכו מהמגיע לו, אדרבא יוסיפו לו בזה ובבא.

(צדיק יסוד עולם)

השוכן בינותם, ומאז אותו יום הפך רבי שלמה לכתובת לכל החלכאים והנדכאים שהגיעו לחלות את פניו מכל ערי הארץ להיפקד בדבר ישועה ורחמים.

הרה"ק מזוועהיל נולד בשנת תר"ל לאביו הרה"ק רבי מרדכי מזוועהיל זי"ע,

בגיל ל"א שנים בשנת תרס"א עלה רבי שלמה מזוועהיל על כס ההנהגה, בהיות רבנו בביקורו האחרון אצל האדמו"ר מטשרטקוב הרה"ק רבי דוד משה זיע"א, אמר לו האדמו"ר מטשרטקוב בפרידתו: כאשר תבוא לבית תחל לקבל 'קויטלך'... רבי שלמה זיע"א היה צעיר בניו של אביו רבי מרדכי מזוועהיל (הראשון) זיע"א. האדמו"ר רבי מרדכי זיע"א שהיה מפורסם בצדקותו עבר בהמשך הזמן ל'קוריץ' וניהל עדת חסידים, לאחר שזוועהיל העיר נכבשה על ידי הברוסים, רבנו רבי שלמה זיע"א נשאר בזוועהיל בשרביט הנהגתו גם תחת השלטון הקומוניסטי.

רבנו רבי שלמה זיע"א זכה להערצה מצד כל החוגים. גם הברוסים בעת עלייתם לשלטון כאשר השליטו בחוזק יד ובאכזריות שלטונם בכל מקום רחשו כבוד מיוחד לרבנו, מעלימים עין לא מעט ברבות מפעולות הפצת התורה והחסד של רבנו שהיו מנוגדות לסדרים ולמשטרים שהנהיגו הברוסים.

בשנת תרע"ט הייתה העיר זוועהיל למאכלת אש בשריפה הגדולה שהציתו כנופיות הפורעים, ורבנו רבי שלמה זיע"א, מתיצב במסירות נפש לקומם ההריסות, לוקח את כל הנטל על כתפיו, משקיע עצמו בחובות עצומים להגיש עזר לכל אחד ואחד.

לאחר עשרים וחמש שנות מנהיגות בעיר זוועהיל משנת תרס"א עד שנת תרפ"ה, עלה רבנו לארץ ישראל ביחד עם נכדו חביבו הרה"ק רבי מרדכי (השני) זיע"א בנו של הרה"ק רבי גדליהו משה זיע"א.

הפרידה מרבנו הייתה קשה, אנשים נשים וטף ליוו את רבנו ביציאתו את העיר, הודה, זיוה והדרה של העיר זוועהיל, הקרבניט הנאמן. אב נאמן ורחמן לכל יחיד ויחיד. פטרו וקברניט, איש מופת ופועל ישועות. אנשים לא יכלו לשלוט ברוחם ונשכבו אל מתחת לגלגלי המרכבה. אישה אחת שזרקה את עצמה אל מתחת גלגלי המרכבה צועקת במר ליבה לרבנו שלא יגוש אותם לאנחות. זכתה עוד לעלות לארץ ישראל, ואכן זכתה היא ומשפחתה לעלות לארץ ישראל.

רגעים אחדים לפני שהספינה עגנה בנמל יפו פנה הצדיק רבי שלמה לנכדו היחיד שהגיע יחד עמו, ואמר לו: את אדרת האדמו"רות אני משליך כאן לים, וגזרני עליך שלא תספר לשום בריה את זהותי.

במשך שלוש שנים תמימות הצליח רבי שלמה לשמור את זהותו בסוד, והיה מתגורר בירושלים ומתנהג כאחד ממשוטי העם, עד שבאחד הימים הגיע אורח מהעיר זוועהיל לארץ הקודש ונרעד לראות את הצדיק הקדוש מזוועהיל חי כאחד ממשוטי העם. הוי, זהו רבי שלומקה... זעק. באותו יום גילו יהודי ארץ ישראל את איש האלוקים

המחותנים צריכים לחוש ולהאמין שהם רק כעומדים מן הצד

הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זיע"א היה אומר: מפני מה נהוג לכתוב בנוסח ה'תנאים' על שני המחותנים: 'העומד מצד בנו החתן' ו'העומד מצד בתו הכלה', כי באמת המחותר העיקרי הוא אבינו שבשמים, והמחותנים צריכים לחוש ולהאמין שהם רק כעומדים מן הצד ועליהם לבטוח בהש"ת שאכן הכל הוא מהשמים ונאמן הוא למלא משאלות לבם לטובה ובנקל.

(ספיר ויהלום חוקת פ"ג - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

כל תענוגיו קצובים לאדם במידה...

ר"ש בן יהודה משום רשב"י אומר, הנוי והכח והעושר והכבוד והחכמה והזקנה והשיבה והבנים נאה לצדיקים ונאה לעולם וכו', אלו שבע מדות שמנו חכמים לצדיקים, כולם נתקיימו ברבי ובבניו. (אבות פ"ו מ"ח)

בדורו של רבנו הקדוש, היו גדולים ממנו כמו שמצינו (ב"מ פד:). מפני מה נתקיימו כל המידות הללו רק בו. אלא, מצינו בגמרא (כתובות קד.) "בשעת פטירתו של רבי זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה, אמר, רבנו של עולם, גלוי וידוע לפניך,

גולה למקום תורה

האופן השביעי בו פירש רבינו האור החיים הקדוש זיע"א את דברי הפסוק (ויקרא כו ג): 'אם בַּחֲקָתִי תִלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם, הוּא שֵׁשׁ כָּאֵן רִמְזוּ עַל עֲנִיִּין זֶה שְׁשֵׁנִי שְׂרָאוֹי לְהִיּוֹת גּוּלָה לְמִקּוּם תּוֹרָה: "עוֹד יִרְצֶה עַל דְּרַךְ אֹמְרִים ז"ל (אבות פ"ד מ"ד) 'הוֹי גּוּלָה לְמִקּוּם תּוֹרָה', שְׁצִרִיךְ לְכַתֵּת רִגְלֵי מִמְּקוּם לְמִקּוּם לְלִמּוּד תּוֹרָה, וְצֵא וְלִמַּד דְּבִרְיָהֶם ז"ל בְּגִמְרָא (חגיגה ה:) כִּי כוֹלֵן הוּוּ גּוּלִין לְלִמּוּד, וְיֵשׁ שְׁהִיָּה הוֹלֵךְ שְׁשֵׁה חֲדָשִׁים וְחֹזֵר כְּמוֹ כֵּן לְעִסּוֹק בְּיוֹם אֶחָד, וְהוּוּ אֹמְרוּ 'אִם בַּחֲקָתִי' שְׁהִיא עִסַּק הַתּוֹרָה, צְרִיכִים שְׁתַּלְכוּ מִמְּקוּמְכֶם אַחֲרֵיהֶם, גַּם כְּדֵי שְׁתַּהִיּוּ פְּנוּיִים אֵינן נְכוּן לְלִמּוּד וְהוּוּ בְּבִיתוֹ, כִּי יִטְרַדוּהוּ בְּצוּרֵי הַבַּיִת, לְכֵן יַעֲזוּב אִישׁ אֶת אֲבִיו וְאֶת אִמּוֹ, וְיִסַּע מִמְּקוּמוֹ לְלַכֵּת אַחֲרֵיהֶם.

כתב מרנא ה'חתם סופר' זיע"א (חו"מ סי' ט): ומנהג אבותינו ורבותינו הקדמונים ניהג, שהרחיקו נדוד מביתם, להרחיק עצמם מגעגועי אבותם ומדאגת אשה ובנים. ואפילו רבינו הקדוש, אשר כל ישראל השכימו לפתחו ושכיחי מתיבתא גביה טפי... מכל מקום פסיק לרבי שמעון בריה, למיזל לבי רב תריסר שני... ואפילו מארץ ישראל לחוץ לארץ נדוד ללמוד תורה, אף על גב שהיה שם בארץ ישראל ישיבות... ומבואר מזה, שלא נשאר שום תלמידים בעירם. כולם החליפו. אלו אלו להתם, ואלו באו לכאן... ולעולם תבנא לדיננו, כי טוב וישר בעיני אלקים לכתת רגליו ללמוד תורה. וקרא כתיב 'והם תכו לרגליך ישא מדברותיך'. היוצא מזה, שיש לצאת ללמוד תורה, אפילו כשהאב גאון ורב גובריה וישיבה בביתו. כיצחק אבינו ורבינו הקדוש ור' אבהו דירושלמי. מכל מקום יש לילך למקום ישיבה אחרת, ומכל שכן כשאין ישיבה במדינה, שיש לנו ולנוע למקום דבוק חבירים, ופלפול תלמידים ההגונים יראי ה' ושומרי תורה. וכתורה עשה המצווה, וסיעות מרחמוהי יבדלו החיים מן המתים, אלה לחיי עולם.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

עול גלות ענין נשגב הוא. הרי הוא מצרף ומטהר את האדם. מדגים לפניו את ההכרה בשפלות עצמו ובגדלותו האין סופית של הבורא. גלות מכפרת עוון. הנה כי כן מסופר בגמרא (ברכות נו:): כי רבים היו גוזרים גלות על עצמם לשם כפרה על עוונות מסויימים. לפיכך רבה היתה שמחתו של החפץ חיים בראותו שבחורים מאמריקה באים ללמוד בישיבה. מאורע כזה היה מזעזעו עד לידי דמעות. דומה כאלו ראה בהופעתו של בחור ישיבה אמריקאי על קרקען של הישיבות הגדולות באירופה הקדמה לקיבוץ גלויות. בערב יום כפור אחד, משהבחין בין התלמידים שהתכנסו לביתו בכמה תלמידים אמריקאיים, פתח ואמר מעין כך: התנא רבי נהוראי שמקום מגוריו היה בארצנו הקדושה אמר: 'הוֹי גּוּלָה לְמִקּוּם תּוֹרָה'. היהודים הלא מפוזרים ומפורדים המה כעת בעולם כולו, אמריקה הלא אף היא גלות היא'. ובמלמלו כאלו לעצמו נדם לפתע כמהרהר ושוב החל טוען בהתלהבות: הביטה וראה, רבוננו של עולם! עומד לו בחור ועוזב את ביתו, את הוריו וקרוביו באמריקה, ארץ שמכילה כל התענוגים והנוחיות, הלא גם שם מצויות כבר ישיבות, ואילו הוא בא לכאן, לעיירה קטנה ונידחת לחיות חיי צער, הרי זו גלות בתוך גלות, לשם מה ולשם מי? לשמך ולשם תורתך! בגלל זה לבד הלא עליך לרחם כבר על עמך ישראל ולקבצו מכל גלויותינו. חייני, הגיעה העת, העת הגיעה! ופרץ בכי.

בהזדמנות אחרת משהציגו לפניו את הרב ניסן וקסמן מלייקווד, באותם ימים בחור שבא מאמריקה על מנת ללמוד בישיבה, העיר לפי דרכו: מה שייך מרחק לגבי אמריקה, בסך הכל כשלושת אלפים מיל, מפליגים בספינה ובאים. ברם, כן באים ממרחק: דרך מאות אלפים מילין ירדה נשמת האדם לעולם הזה. עולם הנשמות כפי שמבואר בספרים הוא גבוה גם מעולם המלאכים. מעולם הבריאה לעולם היצירה. משם לעולם הגלגלים, ואחרי כן לעולם העשיה, ומשם לארץ. ממרחק רב כזה באה נשמתו של האדם! גלות ארוכה כזאת! הכל למען התורה! אמנם כן, אבל האדם הן עלול לשכוח כל זאת. ברם משקיבל על עצמו עול גלות למען התורה הרי זה מזכיר לו זאת ('החפץ חיים חיינו ופעליו' ח"א עמוד קלד).

היוצא מזה, שיש לצאת ללמוד תורה, אפילו כשהאב גאון ורב גובריה וישיבה בביתו. כיצחק אבינו ורבינו הקדוש ור' אבהו דירושלמי. מכל מקום יש לילך למקום ישיבה אחרת, ומכל שכן כשאין ישיבה במדינה, שיש לנו ולנוע למקום דבוק חבירים, ופלפול תלמידים ההגונים יראי ה' ושומרי תורה

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לתגובות ולהצטרפות לקבלת הגליון במייל: newsletter.mechubarim@gmail.com

מלון ירוזן וזוזשם נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הִתָּא חֲזָה־תָּא

חֲזָה־תָּא דְאִזְרִי־תָּא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

בנים טובים מוסיפים לעילוי נשמת ההורים גם בעולם העליון

הכהן הגדול (ראה זכריה ג ג-ז וברש"י) לאחר שהצטוו להפריש את בניו מן הנשים הפסולות 'ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה', כי הצדיק לאחר מותו פוסק מלהיות מהלך והוא במדרגת המלאכים העומדים במדרגה קבועה, אמנם על ידי שהפריש את בניו מן החטא וחינך אותם בדרך הישר יזכה להיות 'מהלך' גם בעולם העליון בין המלאכים, כי בניו מזכים אותו במעשיהם הטובים ועל ידיהם הוא מוסיף להתעלות גם לאחר מותו.

החיד"א ע"ה הביא את דבריו היקרים (כסא דוד דרוש י"ב לשבת כלה), ועל דרך דבריו הוסיף לפרש מה שכתוב (משלי כ ז) 'מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו', האי 'בתומו' לשון תם ונשלם, היינו כשנשלמו ימי חייו והסתלק מהעולם, עם כל זה הוא עדיין מרויח ומוסיף להיות נקרא מתהלך בעבודת ה' ולא עומד, וזה מצד שהדריך את בניו לעבודתו יתברך שמו והם אווזים מעשיו בידם, ולכן יש לו חלק במעשיהם הטובים ולימודם, וגם 'בתומו' נקרא 'מתהלך', 'אשרי בניו אחריו', כלומר זה מורה כי הם אשורים ולטושים אחריו בדרכיו ובמצוותיו, ונאמר בהם אשרי.

ונראה להוסיף ולדייק בדבריו של דוד המלך ע"ה, באמרו 'אנכי הולך וגו', הליכה דייקא, כי כפי שיתחזק שלמה בנו וישמור התורה והמצוות כך יזכה דוד להמשיך גם בעולם העליון להיות מן המהלכים ולא מן העומדים.

רמז לכך בפסוק 'אם בחקותי תלכו'

ונהנה ראשי תיבות הכתוב 'אם בחקותי תלכו' ו'א'ת' עולה 'אבות', וכן סופי התיבות 'מיו'ת' עם הכולל בגימטריא 'האמהות', כמו שכתב **מו"ר זקני עט"ר מרן האביר יעקב ע"ה** (בספרו פיתוחי חותם בפרשתנו) לרמוז לנו שלא נסור מדרכי אבותינו ואמותינו. ולפי דברינו יש לומר, שבא לרמז שאם מקיימים את הפסוק 'ילכו מחיל אל חיל' ומוסיפים להתעלות בתורה ויראת שמים ועבודת ה' יתברך בדרכי האבות והאמהות, אזי גם הם ימשיכו ללכת ולהתעלות אף כשנמצאים כבר בעולם העליון.

נחשב לו לזכות הואיל והוא הדריכם כל ימי חייו לעבודתו יתברך שמו, וזיכה אותם ללכת בדרך ישרה ולכן נשאר לו חלק במעשיהם הטובים ולימודם.
בזה מפרש הוא את הכתוב אצל יהושע

אם בְּחֻקֵי תִלְכוּ וגו' (כו, ג). וברש"י שתהיו עמלים בתורה.

גילה לנו הנודע ביהודה: על ידי שבניו וצאצאיו של אדם עובדים את ה' בזה הם מסייעים לעילוי נשמתו, שכל מה שהם מוסיפים בשלימותם

מִילְתָּא דְפְלִיָּאָה

אוהב תורה לא ישבע תורה

אם בְּחֻקֵי תִלְכוּ וגו' (כו, ג). וברש"י שתהיו עמלים בתורה.

דוד המלך ע"ה הפליג מאד בספר תהלים באהבתה של התורה ומתיקותה, פסוקים רבים מדברים על כך ואחד מהם הוא: 'הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים' (יט יא), בפסוק זה המשיל את אהבת התורה לזהב ומתיקותה לדבש, ביאר על כך בספר **בינה לעתים** (עת דודים דרוש מה) שהנה הדבש מתוק וטעמו ערב, אך אם אוכל ממנו הרבה נמאס וכפי שנאמר (משלי כה טז) 'דבש מצאת אכול דיך', וזהב להיפך אין לו טעם אבל אינו נמאס אלא רק חפצים בו יותר וכנאמר (קהלת ה ט) 'אוהב כסף לא ישבע כסף'. לכן המשיל התורה הקדושה לזהב ודבש, להורות שבתורה יש שתי מעלות הזוהב שאינה נמאסת לעולם, ואדרבה תתעצם אהבתה כפי שמרבה לעסוק בה, ואף יותר מחמדת הזוהב והממון.

כך היא דרכה של תורה שכפי שמרבה האדם לעסוק בה כך מתרבת אהבתו ותשוקתו אליה עד ששוגה בה ומבקש תמיד להשיגה ולטעום ערבותה, וכל יום דומה בעיניו כאילו לא טעם ממנה מעודו, ואכן כך דרשו חז"ל עה"פ 'אשר אנכי מצוך היום' (דברים ו 1) - 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים'. ועוד נאמר (שם כז ט) 'הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם' היינו 'היום הזה' כפשוטו ובכל יום נדמה לנו מחדש כאילו כעת קיבלנו את התורה הקדושה מאת הש"ת.

כלפי אהבת הממון שהוא מקנייני העוה"ז אמרו חז"ל (קה"ר פ"א) 'יש לו מנה רוצה מאתיים', ומשמע מדבריהם שאהבת הממון היא רק במי שכבר יש לו מנה ולכן מבקש יותר, אך מי שאין לו כלום בידו לא מתאוה כ"כ להשיג הממון, לכן המשיל דוד המלך ע"ה את מתיקות התורה לדבש, כיון שמתיקות התורה היא בעצמותה וגם מי שעדיין לא טעם ממנה יש לו תאוה טבעית אליה וחפץ להשיגה, ולאחר שטעם ממתיקותה כאן נמשלה התורה לזהב שלמרות שיש לו מנה רוצה מאתיים וכך הוא בתוה"ק שהטועם מתיקותה לא מזיז ידו ממנה לעולמים.

ואם אמרו חז"ל 'איזהו עשיר השמח בחלקו', זהו רק כלפי קנייני העולם הזה, אך בלימוד התוה"ק הדבר שונה בתכלית, על האדם לעסוק בתורה כל עוד אשר נשמה באפו וככל שישגה באהבתה כן תשיש נשמתו בנותנה ותגל נפשו בחיי עולם.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

לימוד מדרך האבות הקדושים

אברהם אבינו ע"ה, ובתפילת מנחה מתקשרים בכוחו של יצחק אבינו ע"ה, וכן בתפילת ערבית מתקשרים בכוחו של יעקב אבינו ע"ה, וזהו שאין קורין אבות אלא לשלשה, כי כל עבודתנו היא מכוחם, ובכח תפילות אלו זוכים לעורר כוחם עמנו לסייע בעדנו בעבודת ה' בכל תרי"ג מצוות.

זכות אבות בשלמות עומדת

עוד יעלה על ליבו כי כוחם נמצא עם כל אדם מישראל בכל הדורות והמצבים, שזכות אבות עומדת להם לבני ישראל בכל שנות הגלות, ובכל עת ובכל תפילה מזכירים את זכות האבות הקדושים אשר בזכותם יש לדורותיהם אחריהם עמידה וקיום, ואף שבגמרא נחלקו אם זכות אבות עודנה קיימת או שכבר תמה אותה הזכות, מכל מקום היו צדיקים מפרשים בדרך רמז שבודאי גם היום עומדת לנו זכות האבות, ואדרבה עודנה תמימה ושלמה ולא נגעו בה כל עיקר, וזהו הרמז בדברי חז"ל 'תמה זכות אבות', 'תמה' לשון תמימות, לומר שזכות אבות עומדת בשלמותה, ובמשך כל הדורות עדיין לא השתמשו בה והיא שלמה ותמימה ובכוחה להגן על בני ישראל בכל מצב שהוא.

כוח האבות להתגבר על היצר

ובכל מצב וקושי שאדם נמצא יכול למצוא עזרה וחיזוק מכוח האבות, כמו שנרמז בכתוב שהובא לעיל 'אשא עיני אל הרים', לשאת עינים בכל עת צרה אל האבות הקרוים 'הרים', ועל ידי כן 'בוא עזרי', והוא הדבר שיש לכל אחד ללמוד מיוסף הצדיק, שאף אם הוא טרוד ביצרו יכול הוא ללכת בדרכי יוסף, וכמו שרואים אצל יוסף הצדיק שעמד בניסיונות קשים ביותר, והיה מחזק את עצמו בכוח אביו יעקב, והיה זיו איקונין של יוסף דומה לשל יעקב, עד שלא משה מנגד עיניו דיוקן צורתו של אביו, לקיים האמור (ישעיה ל כ) 'היו עיניך רואות את מוריך', ודבר זה עמד לו להתגבר ולסרב לעצת יצרו, בכוח דמות דיוקן אביו שנגלתה לו בשעת הניסיון.

ישראל היו כלולות בנשמת אברהם אבינו, וכל מצוה שקיים היה כולל בה את נשמות יוצאי חלציו, וכן אנו זרעו אחריו מתקשרים בו בכל מעשה מצוה שאנו מקיימים, כי כל מעשי ישראל נעשים מכוח האבות הקדושים שקיימו את מצוות התורה במסירות נפש ובכל הכוונות הראויות בשלימות. כשהולכים בדרכי האבות והאמהות זוכים לברכות האמורות בתורה, כמו שנרמז בפסוק 'אם בִּחְקֵי תִלְכוּ וְאֶת רֵאשֵׁי תִיבוֹת עִם הַתִּיבוֹת בְּגִימְטְרִיא 'אמהות', ועל ידי ההליכה בדרכיהם יזכו לכל האמור בפרשה בברכה גשמית ורוחנית.

כוח האבות והאמהות מיוחד

כאחד

וכחם של האבות והאמהות מאוחד הוא יחד, וכמו שמצינו אצל שרה אמנו שנעשו עמה ניסים גדולים, והיה הענן קשור על האוהל שלה, והברכה היתה שורה בעיסתה והנר היה דלוק מערב שבת לערב שבת, ואף על פי שלאחר פטירתה הסתלקו כל אותם הניסים, מכל מקום כשנכנסה רבקה לאוהלה של שרה חזרו כל הניסים למקומם, כי היה כוח קדושתם נמשך מדור לדור, עד שהתאספו כל הכוחות אצל יעקב אבינו, ועל שם כן היה נקרא בשם 'ישראל' הכולל את כל האבות והאמהות, ונרמז בראשי תיבותיהם, 'יצחק יעקב ש'רה ר'בקה ר'חל א'ברהם ל'אה, ונקראו גם בניו בשם 'ישראל' כי התאספו בהם כל הכוחות הללו לדורות עולם, וכן מצינו שהזכירו את זכות רחל ולאה בנישואי בועז ורות, 'יתן ה' את האשה הבאה אל ביתך כרחל וכלאה אשר בנו שתייהם את בית ישראל' (רות ד יא), ונמשך כוחם אחריהם לכל בית ישראל.

זכות אבות בג' תפילות

והזמן המיוחד להתקשר בכוח האבות הקדושים הוא בתפילת העמידה, אשר הם שתקנו ג' תפילות בכל יום, ובעמדנו להתפלל מקדימים זכות אבות ואומרים 'אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב', ובתפילת שחרית מתקשרים בכוחו של

אם בִּחְקֵי תִלְכוּ וְאֶת מְצוֹתֵי תְשַׁמְרוּ וְעֵשִׂיתֶם אִתָּם (כו, ג).

כל אדם מישראל צריך ליתן אל ליבו להיות מהלך בדרכם של האבות הקדושים, וללמוד מהם דרך בעבודת ה', ועל ידי ההתבוננות בדרכיהם אפשר לזכות להגיע לאהבת ה', כמו שכתב **בעל הטורים** (דברים ו ה) 'ואהבת' אותיות האבות, 'בכל לבבך' כאברהם שנאמר בו 'ומצאת את לבבו' (נחמיה ט ח), 'בכל נפשך' כיצחק שמסר נפשו להקב"ה, 'ובכל מאדך' כיעקב דכתיב ביה (לעיל כח כב) 'וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך'. והיינו שיתנהג כמו האבות במסירות נפש, וגם אם היצר הרע יחלישו יתגבר עליו, ולא יחוס על ממונו בקיום המצוות ובלימוד התורה.

הליכה בדרכי אבות

יהודי עובד ה' נותן דעתו בכל עת ללכת בדרכי אבות ואמהות, כמו שכתוב (תהלים קכא א) 'אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי', 'הרים' אלו האבות, ועל ידי שנושאים עינים ללכת בדרכיהם זוכים למצוא עזר וסיוע, וכל עיקר חוזקם של ישראל בא להם מן היסודות שהעמידו אבותינו הקדושים, כמו שכתוב (במדבר כג ט) 'כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו', 'צורים' הם האבות ו'גבעות' הם האמהות, וכל עבודת האדם ללכת בדרכי האבות כמו שאמרו (תנא דבי אליהו רבה פכ"ג) חייב כל אחד ואחד לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אברהם יצחק ויעקב, כי כל יהודי יש לו שייכות באבות הקדושים ובמעשיהם הטובים, ואף שאין לנו שום השגה בקדושת נשמתם ובגודל עבודתם, מכל מקום לעולם יש לבנים נגיעה באבותיהם, ועל שם כן הם קרואים אבות כי הניחו כוחם לבניהם אחריהם, ולפיכך חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי.

משלו על כך שהוא כמו היוצא לדרך, שאף שלא הגיע עדיין למחוז חפצו, הרי הוא נמצא בכל זאת בדרך הרצויה, כך גם ההולך בדרכי האבות אף שאינו זוכה לעשות כמעשיהם, מכל מקום הוא זוכה להיות נוגע במעשיהם ואפילו נגיעה בעלמא, וכל נשמות

עמלים בתורה - אף שלא לשמה

ז"ל, כי התורה והמצוות הם מטעמים כביכול להקב"ה אבינו שבשמים. וזהו שנאמר (שם פסוקים ט"ו) 'מטעמים לאביך כאשר אהב כו' בעבור אשר יברכך' כו', אף שיהיה הדבר בשקר כמו שהיה כאן הענין בשקר, כיון שכוונת יצחק היה לברך את עשו ויעקב לקחם בערמה, כן ילמוד אפילו שלבו עדיין מלא ערמימות, ולא בא עדיין אל האמת הברורה.

ואמר 'אולי ימושני', על דרך שפירש **הרב מלובלין** [הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה] מה שאמרו חז"ל (עירובין יג:): 'משמש במעשיו כו' ואמרי לה יפשפש' כו', פירוש שימשמש, אפילו במעשיו הטובים, וימשמש בהם אם נעשו בלא פניות, ואם נעשו על צד היותר טוב, על דרך שהאדם ממשמש בגד משי אם הוא טוב מאוד אם לא, וזהו שנאמר 'אולי ימושני' אבי שבשמים, ויראה שהלימוד והמצוות בשקר, 'והבאתי' ח"ו 'עלי קללה', והשיבה 'עלי כו' ולך קח לי', כי ילמוד אפילו שלא לשמה, וקוב"ה חדי בפלפולא דאורייתא, ולוקח בגדי עשו החמודות, שלומד בחמדה ותאוה ושיקרא רב.

ככל שיעסוק בתורה יראה כי עדיין לא בא לידי לשמה

ובאמת ככל שילמד ויתקדש בקדושת התורה יראה כי מה שלמד עד עתה היה עדיין שלא לשמה, כי אין סוף וערך לקדושת שמו יתברך. וכה הם דברי **המאור עינים ע"ה** (ליקוטים ד"ה צריך האדם לאמלא): האדם ההולך בדרכי ה' ידע שערך קדושתו אין סוף יתברך שמו וכל מה ששיג מדריגה יתירה ישכיל ויבין כי עד עתה לא השיב מאומה, וכן כשישיג עוד יותר יראה שהשגה זו בתחלה אינו כלום וכן לעולם. והוא על דרך 'לעולם ילמוד אדם שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה' ובואר כבר במקום אחר (ישמח לב פסחים נ:): שהכוונה שלעולם יהיה אדם עוסק שלא לשמה עיקרי אין ערך להשגתו, ותמיד בכל יום ישיג יותר לשמה ויהיה מה שעבר עליו מהעסק לשמה נחשב 'לעולם' שלא לשמה נגד מה שהשיג עתה, וכן לעולם. זה מתוך שלא לשמה בא לעולם לשמה, ותמיד הוא שלא לשמה, כי מה שהיה סבור שהוא לשמה אחר כך ישיג שזהו עדיין שלא לשמה ויש לשמה יותר, וכן לעולם. עכ"ל"ק.

שם טוב ע"ה (תולדות יעקב יוסף חוקת ד"ה שם בפסוק וישלח) בדברי דוד המלך ע"ה (תהלים קיט נט) 'חישבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך', ובמדרש (ויק"ר לה א) 'אמר דוד, רבונו של עולם בכל יום הייתי מחשב למקום פלוני אני הולך וכו', והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות', וקשה להבין, לשם מה בכל יום ויום רצה דוד המלך ללכת למקומות אחרים ורק לפי שרגליו הוליכוהו לבית המדרש נענה להם, הרי דוד המלך היה עוסק בתורה בכל יום ואהב את התורה אהבה עצומה, כפי שניכר מספר התהלים שלו ובעיקר בביטוייו שבפרק ק"ט כמו 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף' (פסוק עב), 'מה אהבתי תורתך' (פסוק צז), 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב' (פסוק קסב) ועוד רבים כיוצא בהם, וכי לא רצה בעצמו ללכת לבית המדרש ולבית הכנסת.

פירש הבעש"ט ע"ה שבכוונה תחילה היתה דרכו של דוד ללכת למקום אחר, שידע שרק בדרך זו יבוא אכן לבית המדרש, 'כי אם ירצה לקום חצות לילה רק לשם שמים ללמוד, יתגרה בו יצר הרע, לכן עצה יעוצה שיתעורר לדבר לעסוק בצרכיו ודרכיו שיש בו שייכות אל היצר הרע, ואחר כך 'ואשיבה רגלי אל עדותיך', וכיוצא בזה בשאר ענינים'. עכ"ל"ק. ממשיך תלמידו **בעל תולדות יעקב יוסף ע"ה**, לפיכך אמרו חז"ל שיעסוק בתורה ובמצוות שלא לשמה, שכן אם ינסה בתחילה ללמוד לשמה יעמוד כנגדו היצר הרע בכל כוחו וימנעהו מכך. רק כאשר יעסוק שלא לשמה יוכל לבוא אחר כך ללמוד ולעשות לשמה.

נחת הרוח שיש לקב"ה בלימוד שלא לשמה

עוד יש לו לאדם לדעת, כי הקב"ה חפץ ומשתוקק שיעסוק בתורה אפילו שלא לשמה, ואף מלימוד כזה עולה נחת רוח לפניו. כפי שדרש **הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה** בספרו הקדוש **זרע קודש** (תולדות ד"ה אולי): 'אולי ימושני אבי' (בראשית כז יב), יש לרמוז בכאן שילמוד אדם תורה אפילו שלא לשמה כמאמרם

אם בְּחֻקְתִּי תִלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֵשִׂיתֶם אִתָּם (כו ג). **וברש"י שתהיו עמלים בתורה.**

ובכלל השכר על העמל בלבד נכלל גם הלומד שלא לשמה, שאף שבעצם לא למד כפי הנדרש ממנו, כי תכלית לימוד התורה מתקיים רק אם עוסק בה לשמה, בכל זאת מקבל שכר על העמל שעמל בתורה. דהנה אמרו חז"ל (פסחים נ:): 'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה'.

והוא חסד הבורא יתעלה עלינו עם קרובו. כי האדם בתחילת דרכו עדיין אינו מבין ערך התורה וחשיבותה, וממילא אינו יכול ללמוד תורה כראוי לשם שמים, ולכן ניתנה הרשות לעסוק בתורה שלא לשמה, וע"י שלומד שלא לשמה מגיע לדביקות בנותן התורה, שהרי ידוע כי כח הפועל בנפעל (מו"נ ח"ב פ"ד), ועל כן אף אם כוונתו שלא לשמה כדי להתפאר ולהיקרא רבי או לשאר הנאות עצמיות, אך מאחר שבכל אלו נמצא כח הפועל שהוא הבורא יתברך שמחיה ומהווה כל הבריאה בכל רגע, יכול אף בלימוד שלא לשמה למצוא את חיות הבורא ולהתעורר ללמוד לשמה. ועל כך אמרו חז"ל 'הלוואי אותי עזבו ותורתי שמרו וכו' המאור שבה היה מחזירן למוטב', שאף אם עוסק בתורה שלא לשמה בבחינת 'אותי עזבו', שעזב את נותן התורה בלימודו וכל מחשבתו לעצמו, עם כל זה אומר עליו הקב"ה 'הלוואי אותי עזבו ותורתי שמרו', הלוואי שגם כאשר יעזבו אותי חלילה יעסקו בתורה ולא יעזבוה, כי כאשר לא יעזבו את התורה מובטח להם שהמאור שבה יחזירם למוטב, ומתוך שלא לשמה יבוא לשמה.

הדרך ללימוד התורה היא רק שילמד שלא לשמה

יתר על כן פירשו צדיקים בדיוק דברי הגמרא 'לעולם יעסוק וכו' שלא לשמה', שבאו חז"ל ללמדנו שאינו עניין של דיעבד, שאם אין ביכלתו לעסוק לשמה - יעסוק שלא לשמה, אלא כך היא הדרך מלכתחילה בלימוד התורה, שרק כאשר יעסוק בה שלא לשמה יוכל לבוא ללימוד לשמה.

והסיבה לכך הרי היא כביאורו של **הבעל**

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להפיץ ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראל

אַלְדָּנוֹת

לְפָנֵינוּ עֲבֹת

פְּרֶשֶׁת מַחֲמֵי

כס"ד, ט"ו רא"ח

התוכחה המפרשות יפל מרר בלבבו לומר שאינו שוה כלום, עד כדי שיתיאש לגמרי מעצמו חס ושלום, כנגד זה באה פרשת ערכין ללמד את האדם למוד עצום ומוסר השכל, שכל איש יהודי מורע ישראל יש לו ערך יקר ועצום, ואין לה אדם מישראל שאינו שוה ערך זה קטן כגדול שם הוא בערכו הרם.

ואפשר להמתיק דברי קדשו, לפי מה שכתב האברבנאל לפרש למה אמרה התורה לשום את כל ערכי האדם בשוה, והיה ראוי למסרו לכהן שיעריך כל נפש כפי שויה, כי יש אדם שוה מאה ויש אדם שאינו שוה עשרה. אלא הטעם כי רצה הפתוב למנע קנאת איש מרעהו, ולבל יעלה בלב איש אחד שנאה על חברו אם יעריכנו הפהו יותר ממנו.

ולכן בארה התורה כמה יתן הנודר על נפש אחד מנדרו כפי שניו, עני יהיה או עשיר, חכם או סכל, ולפי דבריו שפיר יש בסמיכות הפרשיות למוד מוסר השכל וחזוק עצום לכל בר ישראל, שידע את ערכו הרם ועצם מעמדו שהוא שוה ערך כלפי שמאי ממש כפי ערכו של האדם החשוב ביותר. ובודאי אסור שיעלו על לבו שום מחשבת יאוש חס ושלום, אלא יגביה לבו בדרכי ה' ועבודתו תמיד בכל מצב ואפו שנמצא.

(ספר ספיר ויהלום - להרב הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

ענו. דהנה ביומא (פב): שרציקה הוא משלושה דברים שעליהן יהרג ואל יעבר, משום דמה חזית דדמא דידך סומק טפי דילמא דמא דההוא גברא סומק טפי וכו', ופרש רש"י דכיון שיש כאן ישראל נהרג למה ייטב בעיני המקום לעבר על מצותו למה יהיה דמך חביב עליו יותר מדם חברך ישראל. ובגמרא (פסחים כה): פרש דילמא נפשו חביב וכו' ונמצא אם אומרים לו הרג אחד מישראל אף שהוא חשוב על כל עברות רק שהוא מאותן שאין אתה רשאי להרגו, אף שהוא רשע בודאי מחיב אני למסר את עצמי למיתה ולקיים יהרג ואל יעבר, ועל פרחו צריך לומר הטעם כמו שכתב רש"י ז"ל מאי חזית שנפשו חביבה לפני המקום וכו'. ונמצא יש ספק גמור על זה שיכול להיות שנפשו יותר חביבה ואף על פי שאינו מחוק לצדיק יוכל להיות שיהיה לו יותר עולם הבא ממנו. הרי שמו הדין צריך להיות ענו, עד כאן דבריו. ושבח דברים הללו מאד וסיים: מי שאינו מאמין בזה חלילה בודאי הוא אפיקורס גמור! (רמתים צופים' א)

סמיכות פרשת הקללות לפרשת ערכין

כתב בספר 'משחת שמן' (עמוד שז): דוע שהרה"ק החוזה מלובלין זיע"א באר טעם סמיכות פרשת הקללות לפרשת ערכין, לפי שכאשר איש יהודי שומע את פסוקי

חשיבות כל יהודי

ולא תונו איש את עמיתו ויראת מאלקיה פי אני ה' (כה, יז).

פעם אחת אצל הרה"ק השור שלום מבעלזא זיע"א ביום הכפורים ראה איזה גזרה גדולה ח"ו, והיה שם אצלו עולם גדול. וקרא לאיזה איש המוני עם הארץ שיבוא לפניו, ובטרח ובקשי היה עד שמצאו אותו והובא להרב הקדוש הנ"ל ושאלו: תאמר לי בני הפרוש של אם עונינו ענו בנו' שאומרים ב'הוא רחום'. והשיב האישי: וכי הרבי חושב שאני איני יודע? הלא הפרוש הוא 'אם עונינו', אם אפלו שחטאנו, 'ענו בנו', בכל זאת אנו בניך! ונעשה שחוק גדול בבית המדרש בין ההמון לאלפים מבני ישראל, ונתמלא זה הצדיק בשמחה גדולה מזה הפרוש, כי זה היה בשעת התפלה, כשהגיע זה העם הארץ לאלו הדבורים בכה מאד 'אם עונינו אנו בניך'. ונעשה מזה הפרוש שמחה בשמים ושעשועין דמלכא, ונמתקו הדינים על ידי זה. וככה יש למאות מעשיות כאלו (הרה"ק רבי אהרן משומר אמונים זיע"א, 'טהרת הקודש' מאמר תשובה בתפילה פ"ג).

הוכחה על פי דברי תורה שמחייב כל אחד להיות ענו

פעם אחת אמר הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זיע"א אני אמר לכם הוכחה על פי דברי תורה שמחייב כל אחד להיות

חידון אַלְדָּנוֹת - נושא פרסים - מי הם שלשת האנשים, ששמים מזכר בפרשה זו בפסוק אחד?

פתרון החידה - פרשת כי תשא:

ש. באיזה הקשר מוזכרת בפרשתנו אצבע אלוקים?
ת. לוחות הברית נכתבו ב"אצבע אלוקים" (שמות לא יח).

שם הזוכה בסידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר":
פרשת כי תשא:
ה' ברוך הרצוג בני ברק.

פתרון החידה וכן שם הזוכה, יפורסמו א"ה בגלינות הבאים הפותרים נכונה יכנסו להגרלה א"ה על סידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר". את הפתרונות יש לשלוח אלינו עד ליום שני למספר פקס: 077-470-26-81 או למייל: magdenot@gmail.com

נא לכתוב שם, כתובת מדויקת וטלפון. בראש הדף לציין "עבור חידון לנוער".

מכתלי בית ההוראה

אקטואליה
ברחלה

פניני הלכה למעשה, בענייני דיומא ושאלות המתחדשות

מרבני בית המדרש להוראה היינות "באר ישראל"

בראשות מוריניו הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

מכתלי בית ההוראה

תשובה ממוריניו הרב שליט"א

שימוש בסכין יפני ללא טבילה

בכוסות שאינם טבולות אפילו לקיום מצוות ארבע כוסות שאין מצווה דרבנן דוחה איסור של תורה. ב. דעת הישועות יעקב (י"ד סימן קכ ס"א) והמשנה ברורה (ביאור הלכה סימן שכג ד"ה מותר) שאיסור ההשתמשות אינו אלא איסור דרבנן. [וראה מה שביאר באבני נזר (י"ד סימן תיח) שמצוות טבילת כלים אינה בגדר 'מתיר' את הכלי, לכן אם השתמש ללא טבילה לא נאסר המאכל, אלא הגדר הוא 'מצווה', ואיסור ההשתמשות נגזר רק מכך שחייב לטבול את הכלי עיי"ש].

ומעתה יש להסתפק מה דינם של כלים שאינם 'כלי אכילה' מעצם מהותם ויעודם, אלא שבא להשתמש בהם לצורכי הסעודה. האם נאמר שמאחר שאינם כלי אכילה ולא חל עליהם דין טבילת כלים, גם בבואו להשתמש בהם לצורך אכילה אינם טעונים טבילה. או שמא, מאחר שעתה רצונו להשתמש בהם לאכילה, הרי שעצם השימוש לצורך אכילה נאסר בכלים שבאו מרשות גוי כל עוד לא נטבלו.

והנה מוצא דברי הרמ"א הנזכרים לאסור את ההשתמשות לפני הטבילה, מקורם מספר 'איסור והיתר הארוך' (שער נח דין פה), והמדובר שם בקונה מן הנכרי סכין של סופרי סת"ם המיועדת לחיתוך הקלף ורוצה להשתמש בה לאכילה דרך ארעי, ופסק בזה שחייב טבילה קודם לכן. אמנם הפרי חדש (ס"ק יט) חולק על הרמ"א, ונימוקו עמו, לפי שכיון שעיקר תשמישו של הסכין הוא לחיתוך הקלף, הולכים בזה אחר רוב תשמישו של הכלי, ולכן כל שאין הכלי מיועד מעיקרו למאכל, אף אם לפעמים משתמשים בו למאכל אינו טעון טבילה. אמנם כתב האבני נזר (י"ד סימן קו אות ב) שאף הפרי חדש לא התיר רק בדרך ארעי, אבל אם משתמש לאכילה באופן קבוע, חייב בטבילה אף שרוב תשמישו לדברים אחרים. הרי לפנינו שני דיון חובת טבילה בכלים שאינם מיועדים לאכילה שנוי במחלוקת הרמ"א והפרי חדש. אך נראה כי בסכין יפני יודו כולם שאינו צריך טבילה. כי הנה השולחן ערוך (שם סעיף ד) מבדיל בין שני סוגי כלים שהיו בזמננו לעניין חובת הטבילה: "טריפיד"ש [- כלי צליחה, חצובות] ששופתים עליהם קדירות אינם טעונות טבילה, אבל פדליא"ש [- כלי צליחה], טעונות טבילה מפני שנותנים עליהם המאכל עצמו". ובאר בפרי חדש (ס"ק יב) בכוונתו, שאף על פי שלפעמים צולים על גבי הטריפיד"ש את המאכל עצמו, מכל מקום הואיל והולכים אחר רוב תשמישו אינו טעון טבילה. ולכאורה הדבר תמוה, שהרי נתבאר לעיל שיטת הרמ"א שסובר כי גם כלים שאינם מיועדים למאכל אסור להשתמש בהם למאכל ללא טבילה, ומדוע לא השיג כאן על דברי השולחן ערוך כשיטתו שאסור לצלות את המשך בעני"ב

שאלה:

קבוצת חברים יצאו לפנות ערב אל חורשה נאה ומוצלת, בינות עצי היער וניחוחות החורש הטבעי תכננו לשבת יחד לסעודת מרעים, להיטיב ליבותיהם במיני מאכלים אותם יכינו במקום. אלא שעל אף ההתארגנות מראש להכין את כל הציוד הנדרש, שכחו להביא איתם סכין, 'והרי שולחן והרי בשר', אולם אם אין סכין ובלעדיו, לא ניתן לחתוך את המאכלים ולהכינם לסעודה. אחד מבני החבורה פשפש ומוצא כי יש באמתחתו סכין יפני, והציע, כי בליט בררה יעשו לו הסבת מקצוע וישתמשו בו לצורך הכנת הסעודה. אולם אז התעוררו לשאלו: הרי הסכין אינו טבול, והלכה היא כי כלי שמיוצר ונקנה מגוי צריך טבילה עובר לשימוש בו, ונפנו לברר מה יעשו כעת, האם מותר להשתמש בו כמו שהוא או שיש עצה אחרת.

תשובת הרב שליט"א:

בהלכה זו של טבילת כלים חדשים ישנם שני חלקים: א. החיוב לטבול כלי אכילה שנרכשו מגוי ועברו לקניינו של יהודי. ב. האיסור להשתמש בכלים אלו כל עוד לא נטבלו. [וראו לציון כי אסור להשתמש לפני טבילה גם באופן חד פעמי, ויש שטועים בזה]. ועליו לברר במקרה זה, שהכלי במהותו אינו כלי שמיועד לאכילה, האם כאשר באים להשתמש בו לאכילה הוא טעון טבילה.

מקור החיוב לטבילת כלים חדשים למדו בגמרא (עבודה זרה דף עה:) מהפסוק האמור בכלי מדין: "כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש - וטהר", ודרשו מיתור תיבת וטהר: 'הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת'. והראשונים הביאו את דברי הירושלמי (עבודה זרה פ"ח ה"ז) שטעם חיוב הטבילה משום 'מעלה': משום שיצאו מטומאת העמים לקדושתם של ישראל, ולדעת רוב הפוסקים יסוד החיוב הוא מן התורה. עוד אמרו בגמרא, שהואיל ופרשת טבילת כלים לא הוזכרו אלא 'כלי סעודה' אין לנו לחייב טבילה אלא בכלים אלו, אך לא בכלים המשמשים לצרכים אחרים.

את איסור ההשתמשות לפני הטבילה הביא הרמ"א שכתב: (יורה דעה סימן קכ סעיף ח) "אסור להשתמש בו לצרכי סעודה אפילו דרך עראי בלא טבילה". ובמהות איסור זה נחלקו ראשונים ואחרונים: א. דעת בעל "אור זרוע" (פסקי עבודה זרה סימן רצג) שאסור מן התורה, וכן נקט להלכה הפרי מגדים (א"ח"ח משבצות זהב סימן תפז), וכתב שמטעם זה אסור להשתמש

הלכה למעשה

משולחן מוריניו הרב שליט"א

תשובת מוריניו הרב שליט"א:
אין צורך להודיע, כל זמן שהזכוב כבר יצא ואין בעיה של כשרות.²

תפילה עבור חולה שאינו יהודי

בעל מפעל שחלה אחד העובדים שאינו יהודי, והוא מבקש מהמעסיק שיתפלל ויעתיר בעדו שיבריא ממחלתו. האם מותר להתפלל עבורו.
תשובת מוריניו הרב שליט"א
מותר להתפלל עבור גוי שהוא מחסידי אומות העולם.³

להתפלל על גוי שיבריא. וראה בספיר ויהלום פרשת וארא הרחבה בנושא, ושם בשם הרה"ק המאור ושמש' דאם איש נכרי אשר לא מבני ישראל מבקש להתפלל עבורו, ורואה שע"ז זה יהיה קידוש השם אזי יוכל לפעול לו תכף בתפילתו. וכן מובא שם בשם הגאון בעל 'בית שערים' דמותר להתפלל בעד נכרי חולה, והביא ראה מאברהם שהתפלל לרפואת את אבימלך, וכן משה שהתפלל בעד פרעה, והחה הראיה שאין למדין מדבר שהיה קודם מתן תורה. עיי"ש באריכות.

ליבו לא שמע ויצא מבית הכנסת. האם עליו לרדוף אחריו עד שישניו מצד שאין לשנות צדקה מעני לעני.

תשובת מוריניו הרב שליט"א:
הנכון שיגמור בדעתו שאינו מתכוון שיהיה צדקה כלל עד שימסור לידי העני ממש, מאחר והדין שנוי במחלוקת.¹

להודיע לקונה שנכנס זבוב בבקבוק

לאחד היה בקבוק ויסקי ונכנס זבוב והוא הוציא את הזבוב, כעת מוכר את הבקבוק, האם עליו להודיע על כך לקונה, והדבר נחשב לפגם במוצא.

המטבע ליד העני ממש אלא שהלה (שהיה סני נהור ליע) לא הרגיש בכך, ונסתפק אם גם זה נכלל בהחלטתו הנ"ל, ולכן חיפש אחריו.
2. באגרות משה (י"ד ח"א סימן לא) כתב לגבי לאו ד'בל תשקצו', דאינו שייך רק כשידוע לאוכלו שהוא דבר מאוס ומכל מקום אוכל, אבל כשלא ידוע לו שהוא דבר מאוס אין לאוכל שום איסור.
3. בשדי חמד (מעיבת ה"ל כלל ק"ח) כתב שגוי שידוע שהוא חסיד אומות העולם מותר להתפלל עבורו. ואם הוא רע לשמים

הכין צדקה לעני והלך

בבית הכנסת הסתובב יהודי לאסוף צדקה, אחד המתפללים הוציא מכיסו מטבע הגונה לתת לו מנדבת ליבו, אלא שהעני לא שם לב אליו, וכמה שניסה להעיר את תשומת

1. בדרך זו שפשה תנאי, פוטר גם את השאלה שאין לשנות מצדקה לצדקה [ששנוי במחלוקת], וגם שהכסף נשאר חולין ואין חשש להחזירו לכיסו בין שאר מטבעותיו. וראה בדרך אמונה (תמנות עניים פרק ח ציון ההלכה ס"ק פח) שכתב בשם החזון שייחן לעני אחר, ויש אומרים שלא נדר אלא על דעת אותו עני (אבני ישיבה חלק ד סימן קא בשם הגרי"ש אלישיב) ובש"ת' שבט הלוי (חלק י סימן קסו אות א) כתב: והנה תמיד הצטרעתי על המכשול שלוקחים כסף לתת לעני, ועד הכי והכי העני נעלם מן העין ומחזיר הכסף לכיס

שמחת השלום-זכור של אברהם. ויהי ביום השישי הכינו את אשר יאכלו ויטעמו האורחים בליל שבת. בטרם כניסת השבת כאשר הכל היה מוכן דבר על אופנו, אחד האורחים המחמיר על טועמיה מכל הסוגים בערב שבת, חשקה נפשו לטעום גם מהפיצוחים, והנה טעמם ישן, ויבשותם ענתה בהם. החנות סגורה, ובעל השמחה שהיה חפץ בשמחה מושלמת, מיהר להשיג מאחת החנויות המאחרות ליכנס, פיצוחים חילופיים טריים ורעננים על הצד היותר טוב. ביום ראשון באשמורת הבוקר, כבר נראה אברהם ממתין בסבלנות מחוץ לחנות הפיצוחים ככוונה להחזיר את הסחורה היבשה, ולבקש עבורם את הכסף ששילם. קצף עליו רוגזו של בעל החנות ויאמר, היתה בידך האפשרות לטעום מכל הסוגים והמינים, בטרם תאספם לביתך למה לא הגת כדרך כל הארץ הטועמים ובודקים לפני הקנייה.

ועלינו לברר מי מהם צודק, אברהם שקיבל פיצוחים ברמה של זיבורית ולא שם אל לבו לבדוקם, או שמא עם המוכר הצדק.

תשובה: תלוי בסוג החנות. אם השילוט או המוכר בחנות מכריזים כי מדובר בסחורה טריה ואיכותית, יכול אברהם לבקש את כספו חזרה. אולם אם סגנון החנות לא מספיק מוגדר. אם אברהם שילם מראש על הסחורה בשעת הקנייה, וכעת תובע מהמוכר את הממון, המוכר פטור מלהשיב. וזאת מפני שהיה לו לאברהם לטעום מקודם, ואם לא טעם סימן שמחל, וכמו שיתבאר. ואם ראובן עדיין לא שילם, פטור הוא כעת מלשלם.

מקור הדין: בהלכות אונאה ומקח טעות מובאים דינים ופרטים מתי יכול הלקוח להחזיר את המקח למוכר לאחר הקניה, בטענה של מקח טעות. אחד מהם הוא מדברי הרמב"ם (ח"מ, רלב"ג) כי אם הלקוח מצא מום במקח שלא היה ידוע לו לפני הקנייה, יכול הוא להחזירו למוכר, וזאת בתנאי שלא השתמש במקח אחרי שנודע לו מהמום, כי אם השתמש בחפץ לאחר שראתה את המום, מראה בדעתו שלא מקפיד על המום ומוחל למוכר, ועוב אין יכול להחזירו.

חידוש מעניין מובא מהמגיד משנה (פס"ו ממכירה ה"ג) - ס"מ"ע ס"ק י', כי ישנם אופנים שאין הלקוח יכול לחזור בו אפילו אם עדיין לא השתמש במוצר. המקרים הם, אם המוכר מכר לו בסתם, וזה דבר שהלקוח יכל היה להבחין לאלתרו, כגון שהיתה בידו האפשרות לנסות ולטעום, ולא הקפיד לעשות כן, אומרים שהלקוח מחל והמקח קיים. בביאור חידושו של המגיד משנה, מצינו כמה פירושים בפוסקים: א. במשנה למלך (פס"ו מהלכות מכירה): הבין כפשוטו, כי תמיד במידה והלקוח היה יכול לדעת מהפגם, לדוגמה על ידי טעימה, אפילו אם לא השתמש בחפץ, לא יכול להחזיר למוכר. ומחדד, כי הרמב"ם חולק על דין זה, וסובר שאם לא השתמש בחפץ, לעולם יכול הלקוח לחזור בו. ב. בנתיבות המשפט (סק"א): במאר את כוונת המגיד משנה, שאם השתמש במקח, והיה יכול לטעום מהמקח ולא טעם, אפילו אם לא ראה את המום, אומרים שמחל על זה, וזאת, אולם אם עדיין לא השתמש במקח ברור שהמקח בטל. (ולפי זה דברי המגיד משנה עולים בקנה אחד עם דברי הרמב"ם). ג. שבות יעקב (ח"ג סי' קס"ט): המגיד משנה בא לומר, באופן שקודם גמר המקח היה יכול להבחין ולטעום, ולא טעם, מוכח שמחל גם אם יהיה בו מום זה, אף שעדיין לא השתמש בחפץ. (ודברי מתיישבים גם לרמב"ם, כי הרמב"ם סתם שלפני השימוש תמיד יכול לחזור, מדבר באופן שכבר נגמר המקח, בטרם יכל לטעמו, ואו נתגלה בו המום). ובפתחי תשובה (סק"א) הביא את דברי השבות יעקב, וכתב שכן הוא הביאור הנכון.

לאחר שהשכלנו מה הם ההוכחות לכך שהלקוח מחל, בהשתמשות או ביכולת להבחין בפגם, שומה עלינו לדעת כי עדיין יש מקרים רבים בהם לא נאמר שקיים הוכחה לכך שהלקוח מחל. ואלו הם: 1. אם הלקוח בהיותו בתנות מיהר לדרכו ולא היה לו הפנאי לטעום ולהתבונן (כסף קדשים). 2. או שהמוכר הצהיר כי הסחורה טובה ומשובחת, ולא ראה הלקוח סיבה לבדוקה (הכמת שלמה, ופשוט). 3. או דבר שהקלול בו לא שכיח (הכמת שלמה). או אם הלקוח לא נתן את המעות למוכר, רק לקח בהקפה. כיון שמעות המכר מוחזקים עדיין ביד הלקוח, לעולם לא מוחל, כי סמך על כך שהמעות בידו (-משנה למלך. על אף שהנתיבות פקפק בסבארי זו, הרי לנתיבות תמיד חוזר וכמו שביארנו לעיל).

לאחר בירור מקחן של צדיקים ניתנה ראש ונשובה לפרש בכך את המעשה אשר יעשו: באופן שהסחורה התגלתה כישנה ויבשה, אם המוכר הצהיר כי הסחורה טובה ומשובחת, אך יש סכך היה נראה בברור מסגנון החנות והשילוט במקום, הדין הוא שהמוכר צריך להחזיר את הכסף ללקוח.

אולם בחנויות פשוטים, שיש ימים בהם הפיצוחים טריים ויש ימים פחות, מהיות ודרך חנויות הפיצוחים לתת ללקוחות המעוניינים לקנות, לטעום כאוות נפשם, זה דוגמה קלאסית של מקום בו הלקוח היה יכול לטעום גם לפני גמר המקח (כחילוקו של השבות יעקב), אם כן יכול המוכר לומר, לא טעמת-מחלת. כי אני סבור כאותם פוסקים שזה ראייה למחילה, ובפרט שהפתחי תשובה כבר כתב כי זהו הפסק הנכון.

אולם אם עדיין לא שילם עבורו, יכול להחזיר המקח ולא צריך לשלם, כי אומרים מהיות ולא שילם לא חש חובה לטעום, כי מעות המקח עדיין בידו.

ואפילו לסברת התוספות יום טוב הנזכרת דגדול כבוד הבריות, יתכן שרק באופן שזה ספק אם יסחט, בזה תירוק בשום כבוד הבריות, אבל כשודאי יסחט אולי גם במקום כבוד הבריות אי אפשר להתיר לעבור על איסור ודאי.

ועלינו לברר מהו האיסור לסחוט בגד בשבת. ויודעים דברי רבינו תם (תוס' שבת סי"א) שבכל סוחט יכול להיות איסור מצד שתי מלאכות: א. מלאכת כיבוש, ב. מלאכת מפרק שהיא תולדה של דש.

ונתבונן במקרה דידן שעל ידי הליכתו נסחטים המים מן הגרב. דמצד מפרק אין מקום כלל לחייב כיון שהמים הולכים לאיבוד או שחוזרים ונבלעים בגרב, ואין לו צורך בהם כלל, מיהו דעת ר"י וסיעתו שגם כשהמשיקים הולכים לאיבוד ואין איסור דאורייתא של מפרק, אבל יש על כל איסור דרבנן של סוחט מטעם מפרק. ואם כן יש לדון בגרביים הנ"ל לאיסור מטעם האיסור דאורייתא של 'מלבן'. ולדעת ר"י וסיעתו מטעם איסור 'מפרק-דש' מדרבנן.

אבל הלכה למעשה יש להתיר באין לו גרביים אחרות, וכמו שכתב בספר מנחת שבת (סימן פ ס"ק ק"א) ובקונטרס אחרון ס"ק ז). כיון שזה פסיק רישיה דלא ניתא ליה, ובצירוף זה שסוחט כלאחר היד דאין דרך ליבון וסחיטה בכך. וצירוף נוסף להיתר זה מבואר באורחות שבת (פ"ג הערה ק) עפ"י דברי הט"ז (סימן ש"ב ס"ק י"א, ש"כ"ו ס"ב) דחז"ל לא גזרו בדבר שהאדם לא יכול להימנע - מיהו היינו דווקא בדבר שאינו מתכון, ועושה כן כלאחר היד.

וראיה להיתר זה, שהרי מבואר בגמ' (ימא דף ע"ג:) ונפסק כן להלכה (בסימן ש"א ס"ד) דהתירו לצורך מצוה להיכנס במים עד צווארו, כגון להקביל פני רבו, וכתוב שם תנאי להיתר זה, שיעשה איהו שינוי, כגון שלא יוציא ידו מתחת שפת חלוקו, כדי שיזכור ולא יבוא לידי סחיטה. והרי כשעובר בנהר עם בגדיו, ודאי ששירטבו הגרביים והנעליים, וכיצד יוכל לצאת מהנהר ולהמשיך ללכת, ולא כתוב שם שבשעה שיוצא מהנהר צריך להוריד את הגרביים, וזה ראייה שודאי מותר להמשיך ללכת עם גרביים רטובות בלי שום חשש, עכ"פ כל זמן שאין לו גרביים אחרות. וכן מבואר בדברי המשנה ברורה (סימן תרי"ד ס"ק י"ב) שמתיר ללכת עם גרביים שבלטע עם גרביים רטובים, וירידת גשמים ביום כיפור, ולא חושש כלל שסוחט בדרך הילוכו.

ובאופן שכבר פשט את הגרביים, ועכשיו רוצה ללבושם שוב, כתב בש"ת שבת הקהתי (ח"ו סימן ק"ע) שמותר להלבישם, וזה עפ"י סברת תוספות יום טוב הנזכרים, שהתירו משום 'כבוד הבריות', ומדבריו למדנו שמחמת כבוד הבריות התירו גם כאשר ודאי סוחט, ולא רק בספק.

אל מושב בצפון הארץ נסעו משפחתו של זבולון לשהות בשבת קודש. זבולון שאדם מסודר היה בדרך כלל, ארו את מזוודותיו ומטלטליו וארגנם על הצד הטוב ביותר, אולם לא העלה בדעתו כלל להביא עמו זוג גרביים נוספות מאחר שלא חשב שיבואו לו לידי שימוש. כך ארע שבשעות המוקדמות של הבוקר בהם רגל זבולון לקום ולערוך את השחר, נטל את ידיו בזריזות, אך מחמת חוסר זהירות הכניס את רגליו הלבושות כבר בגרביים, בתוך קערת המים בהם נטל זה עכשיו ידיו, וכאן עמד 'קפוא' על מקומו ואינו יודע לדעת מה לעשות, האם מותר לו להמשיך ללבוש את הגרביים הרטובות, ובפרט שאין לו אפשרות כרגע ללבוש גרביים אחרות, או שמא יצטרך להישאר בבית עד שיתייבשו - ויקום בו מאמר חז"ל 'שלא יהא הלוכך בשבת כהלוכך בחול', וזאת מכיון שברגע שילך עם גרביים רטובות יסחטו המים בכל פסיעה ודריכה, והרי אסור לסחוט בשבת, אחיו ר' משולם שכבר היה שקוע עמוק באמצע הלימוד, שמע את המתרחש ובמהירות התנער ממקומו, לכיוון בית ההוראה לדעת את 'הדרך ילך בה'.

תשובה: מותר להמשיך ללכת עם הגרביים הרטובות בשבת כשאין לו גרביים אחרות, וזאת למרות שסוחט בכל פסיעה שהולך, וכמו שיבואר להלן.

וכדי להבין את העניין נקדים בקצרה: כתוב במשנה במסכת שבת (דף קמ"ו): 'מי שנשרו כליו במים מהלך בהם ואינו חושש' הדיינו מי שבגדיו נרטבו בשבת במים, מותר ללכת בבגדים אלו בלי שום חשש, ולא אוסרים זאת מחשש שמא יסחט את הבגדים. ומבואר בב"ח (סוף סימן ש"א) שהדין כן לא רק באופן שנטרבו בגדיו בעודו לבוש בהם, אלא גם כאשר נפלו הבגדים למים לפני בדישתם מותר ללבושם ולא חוששים שמא יסחט. ובטעם הדבר שלא גזרו שמא יסחט ביאר בתוספות יום טוב (שבת פ"ב מ"ד) 'משום שגדול כבוד הבריות'. ולפי זה אין כאן היתר גורף לכתחילה כשיש לו אפשרות אחרת, ולכן שיבוא צריך, ויש לו בגדי שבת אחרים להחליף, צריך להחליפם.

ומאיידך בשולחן ערוך הרב (סימן ש"א סעי' נ"ו) כתב, שיכול להלך בהם כל היום ואין חוששין שמא ישכח ויסחטם בהילוכו בהם. ומדבריו למדנו, שאין זה היתר באופן של בדיעבד ומשום כבוד הבריות, אלא שחז"ל לא חששו כלל שיסחטו בגדים שבלטע בהם והדבר מותר לחלוטין.

ויש לדון במקרה המדובר שנטרבו הגרביים, שכאן אין רק חשש 'שמא יסחוט', אלא נאחזו כבר יודעים מראש באופן ברור, שבכל דריכה ופסיעה יסחטו ויצאו מים מהגרב, ואם כן יש מקום לומר שזה ודאי אסור, דכיצד נתיר ללכת עם הגרביים כשבכל פסיעה ופסיעה ודאי יסחטו מים.

המשך מכתלי בית ההוראה מעמ' א'

המאכל על גבי הטריפיד"ש.

ובתשובת מנחת יצחק (חלק ט סימן פד) העלה לחלק בין שני סוגי כלים שאינם למאכל: ישנם כלים שמעצם צורתם ומהותם ראויים גם לאכילה וגם לכל שימוש, אלא שאדם זה ייחדו לשאר תשמישים, וכדוגמת סכין שראוי לסופרים כדרך שראוי לאכילה וזוה נחלקו הרמ"א והפרי חדש הנזכרים. אולם כלים שמתוך תבניתם וצורתם ניכרים שאינם כלי מאכל אלא מיוצרים ומיועדים לשם תשמישים אחרים, בזה יסיכמו הכל שדינם נקבע לפי רוב תשמישם ואינם טעונים טבילה כיוון שאינם כלי אכילה כלל, ואף כי כעת משתמש לאכילה אינם מתחייבים מחמת כן בטבילה.

ועל כן מי שלוקח מספרים לחתוך איתם דבר מאכל, וכן סכין יפני שתכלית יצירתו לשם עבודות בית וכדומה, ובמיוחד שרוב בני אדם נוהרים ומקפידים מכמה סיבות שלא לחתוך עמו דברי מאכל, מאחר ועיקר הכלי ותכונתו לשאר תשמישים, אין השימוש החד פעמי משנה את שמו לגדר 'כלי אכילה' ואינו טעון טבילה.

עגילת רות

מרגליה יקרות יאבני השן, פנינים נפלאים וסיפורי צדיקים
דברי הצית והעיין מאוצרות תורת החסידות
משובצות זהב ומסודרות על מגילת רות
משיעוריו ושיחותיו של
רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

ספיר ויהלום

מוטיבאה

לשמיעת השיעורים
קו "מחוזרים"
02-803-9999

תמונות כלי הכסף באדיבות הצורפים

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66